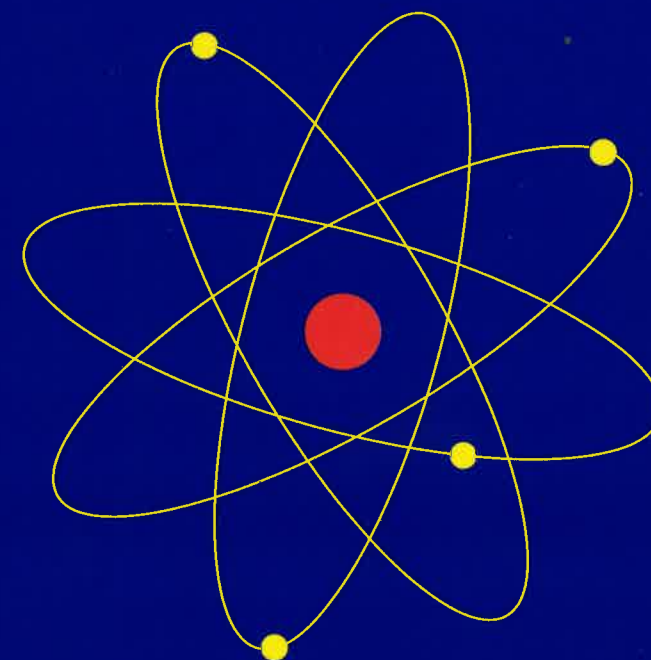

ISSN 0867-4752

4 (86)/2011

*BEZPIECZEŃSTWO
JĄDROWE
i
OCHRONA
RADIOLOGICZNA*

PAŃSTWOWA AGENCJA ATOMISTYKI

BEZPIECZEŃSTWO JĄDROWE i OCHRONA RADIOLOGICZNA

BIULETYN INFORMACYJNY PAŃSTWOWEJ AGENCJI ATOMISTYKI

Nr 4(86)/2011
Warszawa

Wydawca
PAŃSTWOWA AGENCJA ATOMISTYKI

Redakcja: 00-522 Warszawa, ul. Krucza 36
tel.: (22) 695 98 22, 629 85 93
fax: (22) 695 98 15
e-mail: tbia@paa.gov.pl

Przewodniczący Rady Programowej
Maciej JURKOWSKI

Redaktor naczelny
Tadeusz BIAŁKOWSKI

ISSN 0867-4752

Druk
 Drukarnia Piotra Włodarskiego
02-656 Warszawa, ul. Ksawerów 21, tel.: (22) 853-50-98

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
I. PRACE WENRA NAD HARMONIZACJĄ BEZPIECZEŃSTWA JĄDROWEGO W EUROPIE (<i>Maciej Jurkowski</i>)	3
II. USTAWA Z DNIA 29 LISTOPADA 2000 r. - PRAWO ATOMOWE PO NOWELIZACJI DOKONANEJ USTAWĄ Z DNIA 13 MAJA 2011 r. (<i>Karol Sieczak</i>)	8
III. NOWA DYREKTYWA W SPRAWIE ODPOWIEDZIALNEGO I BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYPALONYM PALIWEM JĄDROWYM I ODPADAMI PROMIENIOTWÓRCZYMI	35

Czwarty tegoroczny numer Biuletynu otwiera omówienie przez Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego pana Macieja Jurkowskiego postępów prac Zachodnioeuropejskiego Stowarzyszenia Organów Dozoru Jądrowego WENRA nad referencyjnymi poziomami bezpieczeństwa dla elektrowni jądrowych, dla procesu ich likwidacji oraz dla przechowywania i składowania odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego. Te poziomy referencyjne wyznaczają cele w dążeniu do podniesienia i jednoczesnego wyrównania poziomu bezpieczeństwa już istniejących i eksploatowanych elektrowni jądrowych oraz obecnej i przyszłej gospodarki odpadami w Europie. WENRA pracuje także nad raportem szerzej opisującym cele bezpieczeństwa dla nowych elektrowni jądrowych (generacji III i III+), wymienione w oświadczeniu WENRA z listopada 2010r, którego polski tekst był opublikowany w biuletynie BJOR nr 4(82)/2010.

Zostały one uwzględnione w nowelizacji polskiego prawa atomowego, opisanej przez pana Karola Sieczaka w artykule poświęconym szczegółowemu omówieniu wprowadzonych zmian, które miały na celu dostosowanie tej ustawy do potrzeb sprawowania przez PAA dozoru jądrowego nad elektrowniami jądrowymi, jakie mają być lokalizowane, budowane, a następnie eksploatowane w Polsce w ramach Polskiego Programu Energetyki Jądrowej PEJ. Zmiany te zapewniły jednocześnie implementację do polskiego prawa wymagań Dyrektywy 2009/71/ EURATOM w sprawie bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych.

Uchwalenie przez Sejm ustawy o zmianie prawa atomowego niemal zbiegło się w czasie z ogłoszeniem przez Unię Europejską kolejnej Dyrektywy 2011/70/ EURATOM – drugiej z tzw. „pakietu jądrowego” - dotyczącej bezpiecznego postępowania z wypalonym paliwem i odpadami promieniotwórczymi, której oficjalne tłumaczenie, przytoczone za Dziennikiem Urzędowym UE, zamyka bieżący numer Biuletynu. Tekst ten Redakcja opatrzyła szeregiem przypisów korygujących niedostatki tłumaczenia, powodujące niezgodności przytoczonego tekstu z przyjętą od dawna w Polsce terminologią, - m.in. w ustawie Prawo atomowe, jej przepisach wykonawczych, jak i w oficjalnym tłumaczeniu tekstu Wspólnej Konwencji, do której nowa dyrektywa się odwołuje. Terminowe wdrożenie tej dyrektywy stanowi istotne wyzwanie dla realizujących Program PEJ

W nowym 2012 roku naszym Czytelnikom i ich Rodzinom życzymy wiele szczęścia i wszelkiej pomyślności zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym.

Redakcja Biuletynu

PRACE WENRA NAD HARMONIZACJĄ BEZPIECZEŃSTWA JĄDROWEGO W EUROPIE

Maciej Jurkowski,
Wiceprezes PAA, Główny Inspektor Dozoru Jądrowego

WSTĘP

Od czasu ciężkiej awarii w 1986 r w reaktorze RBMK 4. bloku elektrowni jądrowej w Czarnobylu, aż do wiosny 2011 roku światowa flota kilkuset (pod koniec pierwszej dekady obecnego wieku – blisko 440) dużych reaktorów energetycznych działała nieprzerwanie bez awarii, które wywołałyby niepokoję światowej opinii publicznej i mediów, mimo ich wielkiego uwrażliwienia, szczególnie w 2. ostatnich dekadach ubiegłego wieku, na rzeczywiste czy urojone zagrożenia związane z wykorzystaniem energii atomowej. Tak długi okres bezpiecznej pracy nie byłby możliwy bez wysiłku i nakładów, jakie włożyły w stałe podnoszenie poziomu bezpieczeństwa rządy państw eksploatujących elektrownie jądrowe, organizacje eksploatujące i operatorzy poszczególnych obiektów jądrowych odpowiedzialni za ich bezpieczeństwo, przemysł jądrowy, organizacje międzynarodowe - na czele z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej (MAEA) i Agencją Energii Jądrowej OECD (NEA/OECD), wreszcie – kompetentne merytorycznie w sprawach bezpieczeństwa jądrowego instytucje państwowe, odpowiedzialne za państwowy nadzór i kontrolę w tym zakresie w poszczególnych krajach, czyli krajowe organy dozoru jądrowego (*Nuclear Regulatory Authorities*).

Procesom integracyjnym w Europie, które doprowadziły do powstania, a następnie rozszerzenia Unii Europejskiej, towarzyszyła tendencja do zacieśniania współpracy także w zakresie dozoru jądrowego nad ponad 150 pracującymi tu elektrowniami jądrowymi oraz ujednolicania podejścia i wyrównywania poziomu bezpieczeństwa jądrowego w Europie, zgodnie zresztą z ogólnoświatowym trendem, którego promotorem jest MAEA, a narzędziami – konwencje: bezpieczeństwa jądrowego oraz tzw. „konwen-

cja wspólna” dot. bezpiecznego postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym – oraz mechanizmy przeglądowe tych konwencji.

Zachodnioeuropejskie Stowarzyszenie Organów Dozoru Jądrowego WENRA (*Western European Nuclear Regulators' Association*) pracuje od szeregu lat nad harmonizacją poziomu bezpieczeństwa europejskich elektrowni jądrowych i jest dla Komisji Europejskiej, NEA/OECD i MAEA niezwykle cennym partnerem, traktowanym jako wysoce kompetentne ciało doradcze w szerokim zakresie zagadnień. Po awarii w Fukushima to właśnie WENRA wypracowało metodykę przeprowadzenia powtórnych kompleksowych ocen zagrożeń i bezpieczeństwa (tzw. „stress tests”)¹ europejskich elektrowni jądrowych, realizowaną następnie pod nadzorem ENSREG i Komisji Europejskiej. Szefem WENRA jest od listopada 2011 r. pan Hans Wanner, dyrektor generalny szwajcarskiego urzędu dozoru jądrowego ENSI. Jego poprzednikiem był pan Jukka Laaksonen - dyrektor generalny fińskiego urzędu dozoru jądrowego STUK.

WENRA – HISTORIA, CELE I METODY DZIAŁANIA

WENRA utworzone w 1999 roku z inicjatywy szefów urzędów dozoru jądrowego krajów UE (podjętej w 1998 roku przez Francję z udziałem Wielkiej Brytanii, Niemiec, Hiszpanii, Finlandii, Szwecji, Belgii, Holandii i Włoch oraz Szwajcarii) grupuje obecnie – na zasadzie pełnej dobrowolności – szefów i wysokich urzędników dozoru jądrowego 16 państw członkowskich Unii Europejskiej posiadających elektrownie ją-

¹ Ich metodologię i zakres opisano w poprzednim numerze biuletynu BJOR nr 3(85)/2011

drowe² oraz Szwajcarii. W spotkaniach WENRA uczestniczą obecnie ze statusem obserwatorów również przedstawiciele 9. krajów spoza WENRA: z Armenii, Austrii, Danii, Irlandii, Luxemburga, Norwegii, Polski, Rosji i Ukrainy.

Celem działalności WENRA było i jest wypracowanie wspólnego podejścia do regulowania bezpieczeństwa jądrowego w Europie oraz wyrównanie poziomu wymagań bezpieczeństwa pomiędzy krajami WENRA, a także innymi zainteresowanymi krajami.

We wszystkich tych krajach wymagania bezpieczeństwa oraz działania dozoru jądrowego opierają się na normach bezpieczeństwa Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej oraz na wymaganiach i procedurach konwencji bezpieczeństwa jądrowego CNS (*Convention on Nuclear Safety*) i konwencji wspólnej JC (*Joint Convention*), jednak realizowane są odrębnie w poszczególnych krajach. Z obu tych konwencji wynika zasada ciągłego, stopniowego podnoszenia poziomu bezpieczeństwa elektrowni jądrowych i innych obiektów jądrowego cyklu paliwowego (w tym – postępowania z wypalonym paliwem i odpadami promieniotwórczymi) realizowana w procesie spotkań przeglądowych obu konwencji (odbywanych w cyklu 3-letnim), na których Strony konwencji prezentują swoje postępy w podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa i stawiają cele do realizacji w kolejnym 3-letnim etapie cyklu. Zarówno normy bezpieczeństwa MAEA jak i obie konwencje stoją na straży fundamentalnej zasady odpowiedzialności posiadacza zezwolenia (inwestora lub operatora obiektu, czy też jednostki prowadzącej działalność polegającą na zastosowaniach promieniowania jonizującego), za bezpieczeństwo obiektu lub działalności, oraz odpowiedzialności krajowych organów regulujących (organów dozoru jądrowego) za państwowy nadzór nad bezpieczeństwem (dozór jądrowy). Dozór ten obejmuje funkcje: ustalania wymagań, niezależnej oceny bezpieczeństwa proponowanych szczegółowych rozwiązań technicznych, wydawania odpowiednich zezwoleń, a następnie kontroli bezpieczeństwa obiektów lub działalności w toku ich realizacji, a także – nakładania sankcji w przypadku stwierdzonego

naruszenia wymagań bezpieczeństwa. WENRA postawiło sobie za cel porównanie praktyk wykonywania opisanych wyżej funkcji dozoru w poszczególnych krajach WENRA oraz istniejących w tym zakresie unormowań, a następnie wypracowanie i uzgodnienie wspólnych dla wszystkich krajów WENRA poziomów referencyjnych – zwanych referencyjnymi poziomami bezpieczeństwa SRLs (*Safety Reference Levels*). Niemal od początku działania WENRA, bo od 2000 roku opracowanie procesu harmonizacji podejścia do bezpieczeństwa elektrowni jądrowych oraz do bezpiecznego postępowania z odpadami promieniotwórczymi, ze szczególnym uwzględnieniem (od 2003 roku) wycofywania z eksploatacji i likwidacji obiektów jądrowych, powierzono dwóm stałym grupom roboczym WENRA: RHWG (*Reactor Harmonization Working Group*) oraz WGWD (*Working Group on Waste and Decommissioning*).

Początkowo, w związku z rozszerzeniem Unii Europejskiej WENRA zajęło się oceną poziomu bezpieczeństwa jądrowego w krajach kandydujących do UE, publikując w 2000 r. raport *Nuclear Safety in EU Candidate Countries*. W 2003 roku do WENRA dołączyły Bułgaria, Czechy, Litwa, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry. W tym samym roku RHWG zaprezentowała wyniki studium pilotowego nt. harmonizacji podejścia do bezpieczeństwa elektrowni jądrowych w Europie, a w 2005 roku WENRA ogłosiła przyjęcie w tej sprawie wspólnej polityki krajów członkowskich. Jej zasady ogłoszone zostały podczas pierwszej Konferencji WENRA w Brukseli w 2006 roku oraz opublikowane w raporcie *Harmonization of Reactor Safety in WENRA Countries*. Zgodnie z przyjętym planem działania członkowie WENRA zobowiązali się dokonać do końca 2010 roku takich zmian w praktykach postępowania i unormowaniach w swoich krajach, by do końca 2010 roku spełnić uzgodnione referencyjne poziomy bezpieczeństwa dla już eksploatowanych w ich krajach elektrowni jądrowych. Do udziału w konferencji zaproszono przedstawicieli dozorów jądrowych krajów nie posiadających elektrowni jądrowych (w tym z Polski), a w 2008 roku kraje te zostały formalnie zaproszone do udziału w pracach WENRA ze statusem obserwatorów. Podjęte w 2009 roku w Polsce prace nad nowelizacją

prawa atomowego uwzględniały m.in. referencyjne poziomy bezpieczeństwa WENRA. Poziomy SRLs dotyczą jednak przede wszystkim już eksploatowanych, istniejących elektrowni jądrowych, biorąc pod uwagę różnorodność ich rozwiązań i czasów eksploatacji. Natomiast w związku z podejmowaniem w UE budowy nowych elektrowni jądrowych, w ostatnich latach RHWG prowadziła równoległe prace nad sformułowaniem celów bezpieczeństwa, jakich osiągnięcie muszą zapewniać rozwiązania projektowe nowo budowanych obiektów. Cele te ogłoszono (na podstawie przeprowadzonego w latach 2008-2010 studium pilotowego, obejmującego projekty reaktorów generacji III i III+) w oświadczeniu WENRA z listopada 2010 roku.³ W Polsce zostały one uwzględnione w wymaganiach bezpieczeństwa wprowadzonych zmianą ustawy Prawo atomowe, przyjętą przez Sejm w maju 2011 roku, oraz w projektach odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy.

W zakresie odpadów i likwidacji obiektów WGWD przyjęła podobne podejście i metodykę działania jak RHWG - polegające na wypracowywaniu referencyjnych poziomów bezpieczeństwa dla procesów przechowywania (*storage*) odpadów promieniotwórczych (raport V.1.1 z 2006 r.) oraz dla likwidacji obiektów (*decommissioning*), a od końca 2008 roku – także dla (ostatecznego) składowania odpadów (*final disposal*). Opracowane poziomy konfrontowane są z istniejącą w poszczególnych krajach praktyką (*implementation benchmarking*) wdrożenia działań opisanych każdym z kilkudziesięciu poziomów referencyjnych oraz z istniejącymi wymaganiami formalnymi – unormowaniami (*legal benchmarking*) dotyczącymi tych działań. W zakresie likwidacji obiektów, ze względu na bardzo ograniczoną ilość praktycznie wdrożonych rozwiązań, ograniczono się tylko do drugiego: porównania unormowań. W zakresie przechowywania i składowania założono porównanie zarówno wdrożonych praktyk jak i unormowań odpowiednio pomiędzy poszczególnymi obiektami (w zakresie praktyk) i krajami (w zakresie unormowań). Przeprowadzone ćwiczenia porównawcze (*benchmarking*) w obszarze przechowywania odpadów promieniotwórczych i wypalonego pa-

³ polską wersję tego oświadczenia można znaleźć w biuletynie BfjOR nr 4(82)/2010

liwa jądrowego uwidoczniły (wyniki porównań zawiera raport WENRA 1.2 opublikowany na stronie www.wenra.org w lutym 2011 r.) konieczność skorygowania ze względów praktycznych określić niektórych poziomów referencyjnych (opisanych w raporcie V.2.0 z marca 2010r.), co spowodowało konieczność powtórzenia tego etapu. W rezultacie przesunięto termin osiągnięcia (w toku realizacji krajowych planów działania NAP – *National Action Plans*) zgodności stanu faktycznego z poziomami referencyjnymi w zakresie przechowywania – na rok 2012 (obowiązującą wersję SRLs dla przechowywania zawiera opublikowany na stronie www.wenra.org raport V.2.1. z lutego 2011 r.).

W 2010 roku rozpoczęła pracę nowa grupa robocza WENRA ds. porównania i harmonizacji praktyk inspekcyjnych WIG (*WENRA Inspection Group*). Przedmiotem analiz WIG są metody weryfikacji projektu oraz jakości wykonania elementów konstrukcji i wyposażenia EJ za pomocą inspekcji prowadzonych bądź bezpośrednio przez inspektorów dozoru jądrowego, bądź też przez dedykowane organizacje inspekcyjne na zlecenie dozoru, albo na zlecenie inwestora lub dostawców wyposażenia. Zakres analiz obejmuje 4 obszary: projektowania, prac budowlanych i wytwarzania urządzeń i wyposażenia, instalowania urządzeń i systemów w obiekcie, prób rozruchowych i badań podczas odbiorów i dopuszczania do eksploatacji.

BIEŻĄCE PRACE I OCZEKIWANE EFEKTY

Podczas ostatniego spotkania plenarnego WENRA, jakie odbyło się w Berlinie w listopadzie 2011 r. przedstawiono stan realizacji bieżących działań grup roboczych WENRA: ds. harmonizacji w dziedzinie bezpieczeństwa reaktorów (RHWG), ds. odpadów i wycofywania z eksploatacji (WGWD) oraz ds. inspekcji (WIG). Przedstawiono także informacje na temat realizacji powtórnych kompleksowych ocen zagrożeń i bezpieczeństwa (tzw. „stress testów”) europejskich elektrowni jądrowych, oraz innych bieżących działań podejmowanych przez europejskie dozory jądrowe.

RHWG pracuje obecnie nad dokumentami określającymi stanowisko WENRA w odnie-

² Belgii, Bułgarii, Czech, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Litwy, Niemiec, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Szwecji, Węgier, Włoch i W.Brytanii.

sieniu do 8. kluczowych bieżących problemów **bezpieczeństwa w projektowaniu nowych elektrowni jądrowych** (*position papers*) rozpatrywanych w kontekście celów bezpieczeństwa ogłoszonych przez WENRA w listopadzie ub.roku. Dotyczą one:

- uderzenia dużego samolotu,
- podejścia do obrony w głąb w projektach nowych reaktorów,
- niezależności poziomów obrony w głąb,
- interpretacji pojęcia „wykluczone w praktyce”,
- środków ograniczania skutków awarii ze stopieniem rdzenia i ich radiologicznych konsekwencji,
- warunków koincydencji zdarzeń prowadzących do awarii,
- rezerwowania, różnorodności i fizycznej separacji w obrębie tego samego poziomu obrony w głąb,
- zdarzenia zewnętrznego.

Opublikowanie *position papers* planowane jest w końcu 2012 r. w ramach całościowego raportu WENRA dotyczącego „celów bezpieczeństwa” nowych reaktorów. Oceniono, że wnioski z doświadczeń Fukushima nie wpłyną na zawartość opracowywanych obecnie *position papers*; w raporcie zostanie jedynie dodany dodatkowy dokument (typu *position paper*) na temat tej awarii⁴.

W zakresie obecnie przyjętych referencyjnych poziomów bezpieczeństwa SRLs, które dotyczą **już eksploatowanych elektrowni jądrowych**, RHWG skoncentruje się nad tymi z nich, których implementacja napotyka na trudności i przedstawi wnioski dotyczące ich wdrażania na kolejnym spotkaniu WENRA w marcu 2012 r. Do tego czasu będą znane analizy i oceny wyników „stress testów”, dokonane w toku **międzynarodowych przeglądów eksperckich**, jako 3. etapu tego procesu, po zrealizowanych już 2. etapach, obejmujących analizy wykonane przez **operatorów elektrowni** (opisane w raportach wstępnych przedłożonych urzędowi dozoru przed 15.08.2011 r. i raportach końcowych, złożonych

⁴ awaria w Fukushima-1 w marcu 2011 r. dotknęła reaktory BWR generacji II, projektowane w latach 70-tych ubiegłego wieku. W projektach współczesnych reaktorów generacji III i III+ przewidziano już wcześniej zabezpieczenia przed konsekwencjami pewnych kategorii ciężkich awarii, m.in. tych ze stopieniem rdzenia, jak w reaktorach w Fukushima.

do 31.10.2011 r.) i oceny ich raportów przez **krajowe urzędy dozoru jądrowego**, które przesłały do ENSREG swoje raporty wstępne do 15.09 br. Narodowe dozоровe raporty końcowe mają być upublicznione przez krajowe urzędy dozоровe w końcu 2011 r.

WGWD kontynuuje prace nad opracowaniem SRLs, porównaniem z nimi istniejących praktyk i unormowań oraz nad planami działań, które zapewnią osiągnięcie poziomów referencyjnych w poszczególnych krajach. Najbardziej zaawansowano ten proces w obszarze **przechowywania odpadów i wypalonego paliwa jądrowego**, w którym krajowe plany działania NAP (*National Action Plans*) powinny zostać wdrożone we wszystkich krajach WENRA do końca 2012 roku.

W zakresie **likwidacji** obiektów raport z porównań unormowań (*legal benchmarking*) zatwierdzono do publikacji, a wdrożenie krajowych planów działania NAP w poszczególnych krajach WENRA zakładane jest do końca 2013 roku.

Pierwszy projekt SRLs dla ostatecznego **składowania** ma być gotów w marcu 2012 r. Raport z porównań stanu faktycznego z SRLs oczekiwany jest w końcu 2013 roku, a wdrożenie krajowych planów do końca 2015 roku.

WIG przygotowała projekt raportu o wynikach ankiety przeprowadzonej w krajach WENRA nt. aktualnych praktyk dozоровych w zakresie weryfikacji projektu oraz jakości wykonywania konstrukcji budowlanych, urządzeń i systemów istotnych dla bezpieczeństwa w elektrowniach jądrowych. Zebrane informacje dotyczą zarówno już eksploatowanych elektrowni jądrowych, jak też nowych reaktorów. Treść raportu zostanie przed opublikowaniem poddana konsultacjom, m.in. z ekspertami przemysłu jądrowego.

Węgierski urząd dozoru jądrowego HAEA przedstawił wyniki przeprowadzonej z własnej inicjatywy podobnej ankiety dotyczącej prowadzenia przez europejskie urzędy dozoru jądrowego (odpowiedzi napłynęły z 10 krajów) przeglądów przedkładanych im raportów z analiz bezpieczeństwa wykonanych przez ubiegających się o odpowiednie zezwolenia lub zgody urzędu dozoru i dokonywania ich dozоровej weryfikacji i oceny bezpieczeństwa. Rozważana jest kontynuacja tej tematyki w ramach WENRA.

Prace WENRA wychodzą naprzeciw aktualnym trendom europejskim i światowym w rozwijaniu technologii jądrowych z równoczesnym zapewnieniem społecznie akceptowalnego, możliwie najwyższego poziomu ich bezpieczeństwa. Stają jednak kraje UE, bądź przystępujące jak Polska do programu energetyki jądrowej, bądź rozszerzające swoje programy o nowe bloki jądrowe, przed poważnymi wyzwaniami, szczególnie w obliczu postawionych celów, dotyczących osiągnięcia odpowiednich poziomów bezpieczeństwa przechowywania i składowania odpadów oraz likwidacji obiektów jądrowych, z krótkimi terminami oczekiwanej realizacji kra-

jowych planów działania w tym zakresie. Obowiązek wdrożenia w tym samym, krótkim czasie nowej dyrektywy UE, dotyczącej tego właśnie obszaru, chociaż dzięki efektowi synergii może wspomagać te procesy, to jednak wymaga nadania sprawom strategii gospodarowania odpadami i krajowym planom w tym zakresie znacznie wyższego niż obecnie priorytetu, z zapewnieniem odpowiednich decyzji, wzmocnienia kadrowego i zapewnienia na czas koniecznych środków działania. Dotyczy to w pewnym zakresie dozoru jądrowego, ale w zdecydowanie większym – resortu gospodarki realizującego program PEJ.

USTAWA Z DNIA 29 LISTOPADA 2000 r.
- PRAWO ATOMOWE PO NOWELIZACJI DOKONANEJ
USTAWĄ Z DNIA 13 MAJA 2011 r.

Karol Sieczak

WSTĘP

Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe (Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 276, z późn. zm.) uwzględniła szereg aktów prawa wspólnotowego oraz międzynarodowego, na czele z Konwencją bezpieczeństwa jądrowego sporządzoną w Wiedniu dnia 20 września 1994 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 42, poz. 262). Szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa działalności polegającej na zastosowaniu promieniowania jonizującego, jak również dla bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych ma dyrektywa Rady 96/29/Euratom z dnia 13 maja 1996 r. ustanawiająca podstawowe normy bezpieczeństwa w zakresie ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego¹, która określa m.in. dawki graniczne dla pracowników jednostek organizacyjnych prowadzących działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące i ogółu ludności, zasady zapewnienia minimalizacji narażenia na promieniowanie oraz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym.

Prace nad ustawą z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 132, poz. 766) zostały podjęte w związku z koniecznością transponowania do polskiego porządku prawnego przepisów Dyrektywy Rady 2009/71/Euratom z dnia 25 czerwca 2009 r. ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego². Dyrektywa ta zawiera uregulowania korespondujące w znacznej mierze z postanowieniami Konwencji bezpieczeństwa jądrowego. Wobec faktu, iż zasady bezpieczeństwa obiektów jądrowych wy-

nikające z tej konwencji znalazły już zasadniczo odzwierciedlenie w przepisach ustawy – Prawo atomowe, szereg postanowień dyrektywy Rady 2009/71/Euratom nie wymagała wdrożenia do prawa polskiego, gdyż odpowiednie przepisy już istniały. Jednakże dyrektywa zawiera też uregulowania, których wdrożenie do prawa polskiego wymagało zmiany ustawy – Prawo atomowe oraz zmiany lub wydania nowych aktów wykonawczych do tej ustawy.

Istotnym faktem, który miał wpływ na nowelizację ustawy – Prawo atomowe było podjęcie prac nad programem energetyki jądrowej. Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2009 r. o rozpoczęciu prac nad Programem Polskiej Energetyki Jądrowej pierwszy blok elektrowni jądrowej ma zostać oddany do użytku w 2020 r. Stosownie do § 2 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiej Energetyki Jądrowej (Dz. U. Nr 72, poz. 622) do zadań Pełnomocnika Rządu należy między innymi inicjowanie i prowadzenie prac związanych z przygotowaniem projektów aktów prawnych koniecznych do wdrożenia Programu. W porozumieniu³ zawartym pomiędzy Pełnomocnikiem Rządu i Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki (PAA) podkreślono wiodącą rolę Prezesa PAA, jako centralnego organu administracji rządowej właściwego w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, w przygotowywaniu projektów aktów prawnych regulujących kwestie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w odniesieniu do obiektów jądrowych. Pełnomocnik Rządu prowadził prace nad projektami aktów prawnych niezbędnych do wdrożenia Programu polskiej energetyki jądrowej w innych obszarach niż bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna, między innymi

regulujących podejmowanie decyzji o rozwoju energetyki jądrowej w Polsce, a także proces inwestycyjny obiektów energetyki jądrowej, w tym pozyskiwania przychylności społeczności lokalnych dla takich inwestycji. Efektem tych prac jest ustawa z dnia 29 czerwca 2011 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. Nr 135, poz. 789) oraz część przepisów włączonych do ustawy – Prawo atomowe.

Wyrażony w „Polityce energetycznej Polski do roku 2030” zamiar budowy w Polsce pierwszej elektrowni jądrowej rodzi szereg zagadnień związanych z bezpieczeństwem jądrowym takiego obiektu, które do tej pory nie istniały i w związku z tym nie było potrzeby ich szczegółowego uregulowania. Ustawa - Prawo atomowe i akty wykonawcze do niej, w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją, w bardzo ograniczonym zakresie regulowały wymagania bezpieczeństwa dla obiektów jądrowych. Wobec powyższego, zaistniała konieczność ustanowienia przepisów krajowych określających wymagania bezpieczeństwa dla obiektów jądrowych, zwłaszcza elektrowni jądrowych, na poziomie najwyższym, jaki jest osiągalny zgodnie z przepisami i zaleceniami międzynarodowymi (Unii Europejskiej, Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej oraz Zachodnioeuropejskiego Stowarzyszenia Organów Dozoru Jądrowego -WENRA⁴) oraz doświadczeniami płynącymi z budowy i eksploatacji obiektów jądrowych w państwach przodujących w rozwoju technologii jądrowych. Przepisy znowelizowanej ustawy – Prawo atomowe formułują jednoznaczny prymat bezpieczeństwa nad innymi aspektami działalności obiektów jądrowych i to nie tylko na etapie wyboru technologii, ale także w całym procesie jej wdrożenia - nadzorowanym i kontrolowanym przez państwowy organ dozoru jądrowego, którym jest Prezes PAA. Przepisy te mają zarazem zapewnić pełną transparentność dla społeczeństwa decyzji dozoru jądrowego dotyczących obiektów jądrowych, a także informacji o stanie tych obiektów, bezpieczeństwie ich eksploatacji, w tym o wszelkich czynnikach i zdarzeniach mających wpływ na bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną.

⁴ WENRA –Western European Nuclear Regulators Association

Dlatego ustawa nowelizująca ustawę - Prawo atomowe zawiera uregulowania dotyczące:

- 1) wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dotyczących lokalizacji, projektowania, budowy, rozruchu, eksploatacji i likwidacji obiektów jądrowych;
- 2) wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dotyczących lokalizacji i budowy składowisk odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego;
- 3) reglamentacji z punktu widzenia bezpieczeństwa jądrowego działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji i likwidacji obiektów jądrowych, w tym trybu wydawania zezwoleń na wykonywanie tej działalności;
- 4) kwalifikacji oraz doskonalenia wiedzy i umiejętności pracowników odpowiedzialnych za bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną, w tym:
 - a) określenia czynności w obiektach jądrowych, których wykonywanie wymaga szczególnych uprawnień nadawanych przez Prezesa PAA, oraz przesłanek i trybu nadawania tych uprawnień,
 - b) zapewnienia przez kierowników obiektów jądrowych ustawicznego szkolenia pracowników i weryfikacji ich wiedzy oraz umiejętności;
- 5) określenia generalnych obowiązków w zakresie bezpieczeństwa jądrowego jednostek organizacyjnych prowadzących działalność związaną z obiektami jądrowymi;
- 6) trybu sprawowania przez organy dozoru jądrowego nadzoru nad wykonywaniem działalności związanej z narażeniem na działanie promieniowania jonizującego, zwłaszcza nad obiektami jądrowymi, w tym trybu przeprowadzania kontroli jednostek wykonujących taką działalność;
- 7) zapewnienia niezależności organów dozoru jądrowego oraz naukowego i technicznego wsparcia ich działalności;
- 8) zmiany wysokości administracyjnych kar pieniężnych za naruszenie przepisów bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej przez kierowników jednostek organizacyjnych wykonujących działalność z obiektami jądrowymi.

¹ Dz. Urz. WE L 159 z 29.6.1996 str. 1, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne 2004 rozdz. 05, t. 2, str. 291.

² Dz. Urz. UE L 172 z 02.07.2009 r. s. 18 oraz Dz. Urz. UE L 260 z 03.10.2009 r. s. 40

³ zob. Biuletyn BJIOr nr 1(79)/2010

Generalnie zakres obowiązków, jakie nałożyły nowe przepisy, wynika z postanowień dyrektywy Rady 2009/71/Euratom, a także z Konwencji Bezpieczeństwa Jądrowego, zaleceń opracowanych przez Zachodnioeuropejskiego Stowarzyszenia Organów Dozoru Jądrowego (WENRA) i szeregu dokumentów dotyczących bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych oraz organizacji i kompetencji dozoru jądrowego opracowanych w ramach Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej.

I. Zmiany w zakresie reglamentacji działalności związanej z narażeniem na działanie promieniowania jonizującego

W art. 3 ustawy – Prawo atomowe zostały zmienione definicje bezpieczeństwa jądrowego i obiektu jądrowego na wzór definicji użytych w art. 3 dyrektywy 2009/71/Euratom. Przez bezpieczeństwo jądrowe rozumie się obecnie stan osiągnięty przez zapewnienie odpowiednich warunków eksploatacji, zapobieganie awariom i łagodzenie ich skutków, czego wynikiem jest ochrona pracowników i ludności przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego z obiektów jądrowych. Z kolei obiekt jądrowy to elektrownia jądrowa, reaktor badawczy, zakład wzbogacania izotopowego, zakład wytwarzania paliwa jądrowego, zakład przetwarzania paliwa jądrowego, przechowalnik wypalonego paliwa jądrowego, a także bezpośrednio związany z którymkolwiek z tych obiektów i znajdujący się na jego terenie obiekt służący do przechowywania odpadów promieniotwórczych⁵.

W art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo atomowe zniesiono obowiązek uzyskiwania zezwolenia w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej na próbną eksploatację obiektu jądrowego. Czynności związane z tą fazą działalności obiektu jądrowego będą objęte zezwoleniem na rozruch obiektu jądrowego. Ich efekty będą opisywane w raporcie z rozruchu, zatwierdza-

⁵ Zgodnie z dotychczasową definicją ustawową termin: „obiekt jądrowy” oznaczał „obiekt lub urządzenie przeznaczone do wytwarzania, stosowania, przetwarzania, wzbogacania izotopowego, przechowywania, składowania materiału jądrowego w ilości umożliwiającej zrealizowanie samopodtrzymującej się reakcji rozszczepienia jądrowego, w szczególności elektrownie, elektrociepłowni, i ciepłowni z energetycznymi reaktorami jądrowymi oraz badawcze, doświadczalne i inne reaktory jądrowe – od rozpoczęcia budowy do zakończenia likwidacji”.

nym przez Prezesa PAA, co będzie warunkiem wydania zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego. W związku z tą zmianą zrezygnowano z używania pojęcia „zezwolenie na stałą eksploatację” i zastąpiono je nazwą „zezwolenie na eksploatację”. System zezwoleń dozorowych w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej obiektu jądrowego obejmuje obecnie zezwolenia na budowę, rozruch, eksploatację i likwidację takiego obiektu.

W art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy - Prawo atomowe wykreślono postanowienia dotyczące zezwolenia na budowę, eksploatację, zamknięcie i likwidację składowisk wypalonego paliwa jądrowego. Wypalone paliwo jądrowe przeznaczone do składowania jest odpadem promieniotwórczym wysokoaktywnym i składa się z odpadów promieniotwórczych. Ponadto, ustawa - Prawo atomowe nie określała nigdy wymagań dla składowisk wypalonego paliwa jądrowego, natomiast przepisy wydane na podstawie art. 55 ustawy tak kształtują szczegółowe wymagania, jakie muszą spełniać składowiska odpadów promieniotwórczych, by po ich spełnieniu możliwe było składowanie wypalonego paliwa jądrowego w składowiskach odpadów promieniotwórczych. Z tych powodów odrębne zezwolenie na wykonywanie tej działalności nie jest konieczne.

W art. 5 ustawy – Prawo atomowe dodano nowy ust. 15 wprowadzający obowiązek niezwłocznego przekazywania przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego kopii wydanych decyzji administracyjnych w przedmiocie wydania, odmowy wydania albo cofnięcia zezwolenia na wykonywanie działalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy – Prawo atomowe. Wprowadzenie powyższego uregulowania jest podyktowane tym, iż Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego powinien dla skutecznego realizowania obowiązków wynikających z przedmiotowej konwencji posiadać wiedzę odnośnie tego jakie jednostki organizacyjne wykonują na terenie Rzeczypospolitej Polskiej działalność związaną z narażeniem na działanie promieniowania jonizującego, w szczególności z obiektami jądrowymi, materiałami jądrowymi oraz źródłami promieniotwórczymi, a także jaki jest zakres tej działalności. Z tych samych

powodów dokonano odpowiedniej zmiany dotychczasowego art. 62i ustawy – Prawo atomowe poprzez rozszerzenie o Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego katalogu organów, które Prezes PAA niezwłocznie informuje o wydaniu zezwolenia albo zgody na transgraniczne przemieszczenie odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego oraz o podjęciu decyzji o przerwaniu transgranicznego przemieszczenia odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego w przypadku naruszenia warunków jego przeprowadzenia określonych w przepisach prawa, zezwoleniu lub zgodzie.

II. Sprawy dotyczące kwalifikacji oraz rozwoju wiedzy i umiejętności pracowników odpowiedzialnych za bezpieczeństwo jądrowe obiektów jądrowych

1. Określenie czynności w obiektach jądrowych będących elektrowniami jądrowymi, których wykonywanie wymaga szczególnych uprawnień oraz przesłanek i trybu nadawania tych uprawnień

W dotychczasowym stanie prawnym zostały określone, z uwzględnieniem istniejących na terenie kraju warunków, stanowiska mające istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, które mogą być zajmowane wyłącznie przez osoby posiadające uprawnienia nadane przez Prezesa PAA. Załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz inspektorów ochrony radiologicznej (Dz. U. Nr 21, poz. 173), zwanego dalej: „rozporządzeniem w sprawie stanowisk”, określa stanowiska mające istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, wymagane kwalifikacje zawodowe oraz zakres szkolenia i egzaminu, dla osób, które ubiegają się o uprawnienia umożliwiające zatrudnienie na tych stano-

wiskach, w tym także stanowiska niezbędne w istniejących w Polsce obiektach jądrowych (niebędących elektrownią jądrową). Ustawodawca uznał, iż w sytuacji powstania nowych stanowisk pracy w obiekcie jądrowym, takim jak np. elektrownia jądrowa, właściwsze będzie powiązanie odpowiedzialności za bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną w elektrowni jądrowej z wykonywaniem konkretnych czynności, a nie zajmowaniem określonego stanowiska roboczego. W związku z tym wprowadzono do ustawy – Prawo atomowe zasadę, iż w takich jednostkach czynności mające istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej mogą być wykonywane wyłącznie przez osoby posiadające uprawnienia do wykonywania tych czynności nadane przez Prezesa PAA (art. 12c ustawy). Będą one określone w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 12d ust. 8 ustawy – Prawo atomowe.

Jednocześnie w art. 12c ust. 1 ustawy zamieszczono zastrzeżenie, iż przepisy art.12 dotyczące „stanowisk” nie dotyczą jednostek organizacyjnych wykonujących działalność polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej. W art. 12c ustawy - Prawo atomowe określono także warunki nadawania uprawnień do wykonywania **czynności** mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w **elektrowni jądrowej**.

Organizacja szkoleń oraz szczegółowy sposób i tryb przeprowadzania egzaminu stanowiącego jeden z warunków uzyskania uprawnień do wykonywania określonych **czynności w elektrowni jądrowej** zostaną określone w rozporządzeniu, które zostanie wydane na podstawie art. 12d ust. 8 ustawy – Prawo atomowe. Tryb weryfikacji posiadania warunków zdrowotnych i psychicznych został określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 września 2011 r. w sprawie badań psychiatrycznych i psychologicznych osób wykonujących czynności mające istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność związaną z narażeniem, polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej (Dz. U. Nr 220, poz. 1310).

Uprawnienia będą nadawane na okres 3 lat. Pozostałe rozwiązania, dotyczące m.in. składania wniosku o udzielenie uprawnień do wykonywania **czynności w elektrowni jądrowej**, jednostek prowadzących szkolenia oraz ponoszenia kosztów szkolenia wzorowane są na przepisach ustawy – Prawo atomowe dotyczących uprawnień do zajmowania **stanowisk** mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

W art. 12e ustawy uregulowano kwestie ponownego dopuszczania pracownika do wykonywania **czynności**, do których wykonywania uzyskał uprawnienia w przypadku wystąpienia dłuższej przerwy w wykonywaniu tych czynności.

W art. 12f przewidziano sytuacje, w których uprawnienia do zatrudnienia na **stanowisku** mającym istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz uprawnienia do wykonywania w elektrowni jądrowej **czynności** mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej będą cofane w drodze decyzji administracyjnej Prezesa PAA.

Szereg nowych przepisów ustawy – Prawo atomowe dotyczących nadawania uprawnień do zatrudnienia **na stanowisku** mającym istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz uprawnień do wykonywania **czynności** mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej zostało przeniesionych z rozporządzenia w sprawie stanowisk lub opracowanych na jego podstawie.

Podobne rozwiązanie zastosowano w przypadku nowych przepisów ustawy dotyczących nadawania uprawnień inspektora ochrony radiologicznej (nowe brzmienie art. 7 oraz dodane art. 7¹ – 7³ ustawy – Prawo atomowe). Ponadto w art. 7 ust. 2 przypisano inspektorowi ochrony radiologicznej w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność polegającą na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektów jądrowych obowiązek sprawowania wewnętrznego nadzoru nad przestrzeganiem wymagań bezpieczeństwa jądrowego.

Konsekwencją wyżej wymienionego przeniesienia części przepisów z rozporządzenia do ustawy jest konieczność wydania przez Radę Ministrów nowego rozporządzenia zastępującego rozporządzenie w sprawie stanowisk. Będzie ono regulować następujące zagadnienia:

- 1) rodzaje stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej i szczegółowe warunki nadawania uprawnień do zajmowania tych stanowisk,
- 2) typy uprawnień inspektora ochrony radiologicznej oraz rodzaje działalności, do których nadzorowania uprawniają, i szczegółowe warunki nadawania tych uprawnień,
- 3) tryb nadawania przez Prezesa Agencji uprawnień inspektora ochrony radiologicznej oraz uprawnień dla osób, które mogą być zatrudnione na stanowiskach mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej,
- 4) tryb pracy komisji egzaminacyjnej i składów egzaminacyjnych komisji egzaminacyjnej, sposób i tryb przygotowania i przeprowadzania egzaminów, sposób wnoszenia opłaty za egzamin, jej wysokość oraz wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej,
- 5) wymagane zakresy szkoleń i formy organizowania szkoleń, warunki, jakie muszą spełniać jednostki przeprowadzające szkolenie, a także tryb uzyskiwania wpisu do rejestrów jednostek przeprowadzających odpowiednie szkolenia.

2. *Szkolenie i weryfikacja wiedzy pracowników*

W art. 11 ust. 1 i 3 ustawy – Prawo atomowe uzupełniono o pracowników obiektów jądrowych listę osób, które mogą być dopuszczone do pracy pod warunkiem posiadania odpowiedniej do stanowiska pracy znajomości przepisów z zakresu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz niezbędnych umiejętności, a także rozszerzono zakres wymagań odnośnie szkolenia, jakie musi spełnić pracownik, żeby kierownik jednostki organizacyjnej mógł dopuścić go do pracy w warunkach

narażenia na działanie promieniowania jonizującego.

W ust. 2 art. 11 ustawy – Prawo atomowe zróżnicowano odstępstwa między obowiązkowymi okresowymi szkoleniami pracowników jednostki organizacyjnej w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. W przypadku obiektów jądrowych szkolenia takie powinny się odbywać z częstotliwością określoną w zezwoleniu na eksploatację obiektu jądrowego. Dotychczas, we wszystkich jednostkach organizacyjnych prowadzących działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące mogły się one odbywać nie rzadziej niż co 5 lat. Szkolenia te powinny także obejmować, oprócz zagadnień związanych z ochroną radiologiczną wymienionych w dotychczasowym art. 11 ust. 2a ustawy – Prawo atomowe, procedury wykonywania czynności roboczych na konkretnym stanowisku pracy.

Kolejną wprowadzoną zmianą jest zrezygnowanie z zatwierdzania przez organ, który wydał zezwolenie w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, programów wspomnianych szkoleń pracowników, sporządzanych przez kierownika jednostki organizacyjnej działającej na podstawie tego zezwolenia (poprzedni art. 11 ust. 3 ustawy – Prawo atomowe). W zamian za to, ustawodawca przewidział przeprowadzanie weryfikacji wiedzy pracowników jednostek organizacyjnych wykonujących działalność polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektów jądrowych, nabytej w trakcie szkoleń, przez komisję do spraw kontroli kwalifikacji zawodowych pracowników (art. 11a ustawy – Prawo atomowe). Weryfikacja ta będzie następować w drodze egzaminu, ale oprócz tego może być ona przeprowadzana w inny sposób. Komisje takie będą powoływane przez kierowników tych jednostek organizacyjnych.

Kierownik jednostki organizacyjnej wykonującej działalność polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego, oprócz opracowywania programów szkoleń wstępnych i okresowych powinien, zgodnie ze znowelizowaną ustawą - Prawo atomowe, opracowywać krótkookresowe i długookresowe plany w zakresie potrzeb szkoleniowych pracowników (art. 11b

ustawy – Prawo atomowe). Plany te będą przedstawiane Prezesowi PAA do zatwierdzenia.

Kierownik jednostki organizacyjnej w przypadku elektrowni jądrowej został zobowiązany do zapewnienia możliwości szkolenia pracowników w wykonywaniu czynności roboczych na symulatorach rzeczywistych urządzeń obiektu jądrowego, natomiast w przypadku reaktora badawczego – możliwości szkolenia pracowników na specjalistycznym oprogramowaniu odwzorowującym urządzenia i działanie reaktora badawczego (art. 11 ust. 3 pkt 6 ustawy – Prawo atomowe).

III. *Zmiany w zakresie organu właściwego w sprawach przyznawania dotacji na zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej przy stosowaniu promieniowania jonizującego*

W art. 33 ustawy - Prawo atomowe wprowadzono zmianę polegającą na przekazaniu ministrowi właściwemu do spraw gospodarki kompetencji do udzielania dotacji na zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej przy stosowaniu promieniowania jonizującego. Organ dozoru jądrowego, jakim jest Prezes PAA, nie powinien dofinansowywać działalności związanej z wykorzystaniem promieniowania jonizującego, gdyż stawia to pod znakiem zapytania jego niezależność w regulacyjnym procesie decyzyjnym. Poza tym dotychczasowymi beneficjentami tej dotacji były w przeważającej mierze jednostki nadzorowane przez ministra właściwego do spraw gospodarki, tj. przede wszystkim Instytut Energii Atomowej POLATOM (obecnie – Narodowe Centrum Badań Jądrowych), zatem minister uzyska większe możliwości kontroli wykorzystania dotacji. Zmiana ta wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., podobnie jak dalsze modyfikacje art. 33 ustawy, będące jej konsekwencją.

Z listy rodzajów działalności, które mogą zostać dofinansowane w drodze dotacji celowej (art. 33 ust. 2 ustawy – Prawo atomowe), usunięto wykonywanie działalności takiej, jak:

- 1) wykonywanie pomiarów mocy dawki pro-

mieniowania jonizującego lub skażeń promieniotwórczych kraju;

- 2) tworzenie i wykorzystywanie modeli obliczeniowych służących do oceny sytuacji radiacyjnej, niezbędnych do podjęcia odpowiednich działań w kraju na wypadek zdarzeń radiacyjnych, oraz tworzenie modeli niezbędnych do przeprowadzania analiz służących uzasadnieniu wprowadzenia działań interwencyjnych;
- 3) eksploatacja przechowalników wypalnego paliwa jądrowego pochodzącego z badawczych reaktorów jądrowych;
- 4) działalność w zakresie ochrony radiologicznej i ochrony Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych.

Rodzaje działalności wymienione w pkt 1 i 2, jako istotne dla funkcjonowania dozoru jądrowego zostaną objęte bezpośrednim finansowaniem z budżetu państwa w ramach usług zamawianych dla Państwowej Agencji Atomistyki. Działalności wymienione w pkt 3 i 4 dotyczą tylko jednego podmiotu – państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej - Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych, którego działalność jest w dużej mierze finansowana w drodze dotacji podmiotowej, o której mowa w art. 119 ustawy - Prawo atomowe. Z uwagi na konieczność usunięcia pojawiających się wątpliwości co do zgodności finansowania niektórych aspektów działalności Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych z dotacji celowej, o której mowa w art. 33 ustawy – Prawo atomowe, z unijnymi zasadami udzielania pomocy publicznej, te obszary działalności ZUOP, które dotychczas były finansowane z dotacji celowej, zostaną od 2012 r. objęte finansowaniem z dotacji podmiotowej, o której mowa w art. 119 ustawy - Prawo atomowe.

Podobne uzasadnienie stało za dodaniem w art. 33 ust. 5 ustawy - Prawo atomowe pkt 6 stanowiącego, iż dotacja ta może być udzielona jedynie podmiotowi, który jest organizacją badawczą w rozumieniu art. 30 pkt 1 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz. Urz. UE

L 214 z 09.08.2008 r., str. 3)⁶.

Konieczne będzie także wydanie nowego rozporządzenia w sprawie dotacji na zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej przy stosowaniu promieniowania jonizującego na podstawie zmienionego art. 33 ust. 21 ustawy, nad którego projektem trwają obecnie prace w Ministerstwie Gospodarki.

IV. Określenie generalnych obowiązków w zakresie bezpieczeństwa jądrowego jednostek prowadzących działalność związaną z obiektami jądrowymi – zasady ogólne

W znowelizowanej ustawie – Prawo atomowe całkowitej zmianie uległ rozdział 4, regulujący kwestie obiektów jądrowych. Jedynie art. 36 nie zmienił swego brzmienia, a treść kilku innych dotychczasowych przepisów została przeniesiona w inne miejsca, aby zapewnić właściwą kolejność regulacji.

Art. 34 ustawy w nowym brzmieniu wyraża zasadę, iż wykonywanie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące, polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego jest zabronione w sytuacji, gdy jednostka organizacyjna nie spełnia wymagań bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej lub zabezpieczeń materiałów jądrowych. Uzależnienie możliwości wykonywania działalności z obiektami jądrowymi od spełnienia wymagań szeroko pojętego bezpieczeństwa wynika z postanowień zarówno dyrektywy Rady 2009/71/Euratom, zwłaszcza art. 5 ust. 3 lit. a oraz b dyrektywy, jak i Konwencji bezpieczeństwa jądrowego. Wyrażona tu zasada priorytetu bezpieczeństwa w działalności obiektu jądrowego

⁶ Stosownie do tego przepisu określenie „organizacja badawcza” oznacza podmiot (prawa publicznego lub prywatnego) taki jak wyższa uczelnia czy instytut naukowo-badawczy, niezależnie od jego statusu prawnego lub sposobu finansowania, którego głównym celem jest prowadzenie badań podstawowych, badań przemysłowych lub eksperymentalnych prac rozwojowych oraz rozpowszechnianie ich wyników poprzez działalność dydaktyczną, publikacje lub transfer technologii, której wszystkie zyski są reinwestowane w działalność badawczą, rozpowszechnianie jej wyników lub dydaktykę, a przedsiębiorstwa mogące wywierać wpływ na taką organizację w roli, na przykład, jej udziałowców/akcjonariuszy czy członków nie mają preferencyjnego dostępu do potencjału badawczego tej organizacji ani do wyników prowadzonych przez nią badań.

wynika z art. 6 ust. 4 oraz art. 5 ust. 3 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom.

W art. 35 ustawy – Prawo atomowe wyrażona została fundamentalna zasada odpowiedzialności kierownika jednostki organizacyjnej posiadającej zezwolenie na wykonywanie działalności związanej z narażeniem polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego za zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej i zabezpieczeń materiałów jądrowych w tym obiekcie. Takie ujęcie jest zgodne z zasadą pierwotnej odpowiedzialności posiadacza zezwolenia za bezpieczeństwo jądrowe obiektu jądrowego, wynikającą z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom, art. 9 Konwencji bezpieczeństwa jądrowego oraz pierwszej z 10 podstawowych zasad bezpieczeństwa określonych przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej w dokumencie „Fundamentalne Zasady Bezpieczeństwa (SF-1)”.

W art. 35 ustawy rozszerzono także zakres wymagań, jakie powinni spełniać inni uczestnicy procesu inwestycyjnego niezależnie od obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej w procesie budowy obiektu jądrowego, o obowiązek spełniania wymagań zabezpieczeń materiałów jądrowych, obok spełniania wymagań bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej i ochrony fizycznej.

Ponadto, w nowym przepisie art. 35 ust. 4 postanowienia przeniesione z dotychczasowego art. 35 ust. 3 ustawy - Prawo atomowe zostały poszerzone o określenie, iż w procesie lokalizacji, projektowania, budowy, rozruchu, eksploatacji, w tym napraw i modernizacji obiektu jądrowego, a także w procesie jego likwidacji należy stosować rozwiązania techniczne i organizacyjne, które są niezbędne do tego, aby na wszystkich etapach funkcjonowania obiektu jądrowego były spełniane wymagania pozwalające na rzeczywistnienie zasady optymalizacji, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy – Prawo atomowe.

Zgodnie z art. 8 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom Rzeczpospolita Polska powinna zapewnić, aby informacje związane z regulacją bezpieczeństwa jądrowego, w tym dotyczące zakresu kompetencji dozoru jądrowego, były publicznie udostępniane pracownikom i ludności. W związku z tym, w nowym art. 35a ustawy – Prawo

atomowe wyrażono zasadę, iż każdy ma prawo do uzyskania od kierownika jednostki organizacyjnej wykonującej działalność polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego pisemnej informacji o stanie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej obiektu jądrowego, jego wpływie na zdrowie ludzi i na środowisko naturalne oraz o wielkości i składzie izotopowym uwolnień substancji promieniotwórczych z obiektu jądrowego do środowiska. Wprowadzono także obowiązek rozpowszechniania tych informacji, jak również informacji o zaistniałych zdarzeniach w obiekcie jądrowym powodujących powstanie zagrożenia, za pośrednictwem strony internetowej jednostki organizacyjnej, a także przekazywania takich danych Prezesowi PAA. W przypadku wystąpienia w obiekcie jądrowym zdarzeń mogących powodować lub powodujących zagrożenie, kierownik jednostki organizacyjnej będzie miał obowiązek niezwłocznie powiadomić o tym nie tylko Prezesa PAA, ale także władze gminy, na której terenie jest zlokalizowany obiekt jądrowy, a także gmin sąsiednich. Prezes PAA będzie udostępniał te informacje, a także informacje o wydanych zezwoleniach dotyczących obiektów jądrowych, o podjętych przez organy dozoru jądrowego decyzjach nadzorczych odnoszących się do obiektów jądrowych oraz coroczne oceny stanu bezpieczeństwa nadzorowanych obiektów jądrowych, na zasadach określonych w przepisach o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zabezpieczono natomiast przed udostępnianiem informacji dotyczące ochrony fizycznej, zabezpieczeń materiałów jądrowych, a także informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Konsekwencją zastosowania wyżej wymienionych rozwiązań są dokonane zmiany w art. 21 ust. 2 i art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.), polegające na:

- 1) dodaniu do listy dokumentów zawierających informacje o środowisku i jego ochronie,

które są zamieszczane w publicznie dostępnych wykazach:

- a) wniosków o wydanie zezwoleń i o wydanych zezwoleniach na wykonywanie działalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo atomowe,
 - b) wydanych przez dozór decyzjach nadzorczych, o których mowa w art. 68 i art. 68a ustawy - Prawo atomowe, odnoszących się do obiektów jądrowych;
- 2) dodaniu obowiązku udostępniania przez Prezesa PAA w Biuletynie Informacji Publicznej:
- a) informacji o stanie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej obiektu jądrowego, jego wpływie na zdrowie ludzi i na środowisko naturalne oraz o wielkości i składzie izotopowym uwolnień substancji promieniotwórczych z obiektu jądrowego do środowiska, a także o nieplanowanych zdarzeniach w obiekcie jądrowym powodujących powstanie zagrożenia,
 - b) rocznych ocen stanu bezpieczeństwa nadzorowanych przez Prezesa PAA obiektów jądrowych;
- 3) dodaniu obowiązku udostępniania przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego:
- a) informacji o stanie bezpiecznego funkcjonowania urządzeń technicznych zainstalowanych i eksploatowanych w elektrowni jądrowej,
 - b) rocznych ocen stanu bezpieczeństwa funkcjonowania urządzeń technicznych zainstalowanych i eksploatowanych w elektrowni jądrowej.

Do nowego art. 41m ust. 1 Prawa atomowego przeniesiono treść, która poprzednio była zamieszczona w art. 34 ust. 1 ustawy. Ponadto określono w nim zasady pełnienia nadzoru nad ochroną fizyczną obiektów jądrowych przez dwa organy – Prezesa PAA i Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Treść dotychczasowego art. 34 ust. 2 przeniesiono do art. 42a ust. 1 ustawy. Jednocześnie zamieszczono w art. 42a ust. 2 ustawy fakultatywne upoważnienie dla Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia wymagań, jakim powinna odpowiadać ochrona budynków i urządzeń niewchodzących w skład obiektu jądrowego, których uszkodzenie lub zakłócenie pracy mogłoby spowodować

skutki istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa jądrowego obiektu jądrowego. Zmiany te są uzasadnione koniecznością wzmocnienia nadzoru nad ochroną fizyczną obiektów jądrowych oraz nad ochroną obiektów i urządzeń, których funkcjonowanie ma istotny wpływ na funkcjonowanie obiektów jądrowych w związku z planami budowy pierwszej polskiej elektrowni jądrowej oraz w związku z koniecznością realizacji międzynarodowych zobowiązań Polski dotyczących zwalczania terroryzmu. Konsekwencją powyższych rozwiązań jest także przewidziany w art. 41m ust. 3 ustawy obowiązek uzyskania pozytywnej opinii Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego przed zatwierdzeniem przez Prezesa PAA systemu ochrony fizycznej obiektu jądrowego.

V. Określenie wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dotyczących lokalizacji, projektowania, budowy, rozruchu, eksploatacji i likwidacji obiektów jądrowych

Przyjęcie krajowych norm bezpieczeństwa jądrowego jest wymagane przez przepis art. 4 ust. 1 lit. a dyrektywy Rady 2009/71/Euratom. W gestii państw członkowskich pozostaje określanie sposobu ich przyjmowania oraz instrumentów ich realizacji. W ustawie – Prawo atomowe określone zostały podstawowe wymagania bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dotyczące lokalizacji, projektowania, eksploatacji i likwidacji obiektów jądrowych, natomiast bardziej szczegółowe regulacje będą wynikać z rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy.

Dla wszystkich rodzajów działalności związanej z narażeniem określonych w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo atomowe obowiązuje zasada, że tę działalność prowadzi się w sposób zapewniający bezpieczeństwo jądrowe oraz ochronę radiologiczną pracowników i ludności, zgodnie z zezwoleniem wydanym przez Prezesa PAA oraz zgodnie z wdrożonym zintegrowa-

nym systemem zarządzania⁷. Została ona wyrażona w art. 36e (budowa obiektu jądrowego), art. 37a ust. 1 (rozruch i eksploatacja obiektu jądrowego) oraz art. 38a (likwidacja obiektu jądrowego).

I. Lokalizacja

W art. 35b ustawy – Prawo atomowe zawarto zasadę, iż obiekt jądrowy lokalizuje się na terenie, który umożliwi zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej podczas rozruchu, eksploatacji i likwidacji tego obiektu, a także przeprowadzenie sprawnego postępowania awaryjnego w przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego. Inwestor obiektu jądrowego, jako przyszły posiadacz zezwolenia, powinien sam przeprowadzić ocenę terenu przeznaczanego pod lokalizację obiektu jądrowego, przy wykorzystaniu metod oceny dających wymierne rezultaty i dobrze odwzorowujących rzeczywiste warunki tego terenu. Wyniki oceny terenu przeznaczanego pod lokalizację obiektu jądrowego wraz z wynikami badań i pomiarów stanowiących podstawę jej sporządzenia inwestor opracowuje w formie raportu lokalizacyjnego. **Raport lokalizacyjny** podlega ocenie przez Prezesa PAA w toku postępowania o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego.

Szczegółowe określenie czynników istotnych dla oceny lokalizacji obiektów jądrowych pod kątem bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, w tym także kryteriów wykluczających wzniesienie obiektu jądrowego na danym terenie oraz zakresu raportu lokalizacyjnego będą określone w projektowanym rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu przeprowadzania oceny terenu przeznaczanego pod lokalizację obiektu jądrowego, przypadków wykluczających możliwość uznania terenu za spełniający wymogi lokalizacji obiektu jądrowego oraz w sprawie wymagań dotyczących raportu lokalizacyjnego dla obiektu

⁷ System zarządzania obejmujący elementy związane z bezpieczeństwem, zdrowiem, środowiskiem, zapewnieniem jakości, kwestiami ekonomicznymi oraz ochroną fizyczną, dający priorytet bezpieczeństwu jądrowemu poprzez zapewnienie, że wszystkie decyzje podejmowane są po analizie ich wpływu na bezpieczeństwo jądrowe, ochronę radiologiczną, ochronę fizyczną i zabezpieczenia materiałów jądrowych (art. 3 pkt 55¹ ustawy – Prawo atomowe).

jądrowego, które będzie wydane na podstawie art. 35b ust. 4 ustawy.

Inwestor obiektu jądrowego ma możliwość wystąpienia do Prezesa PAA z wnioskiem o wydanie **wyprzedzającej opinii** odnośnie do planowanej lokalizacji obiektu jądrowego (art. 36a ustawy – Prawo atomowe)⁸. Wniosek ten powinien zawierać m.in. określenie rodzaju obiektu jądrowego, którego dotyczy wniosek oraz określenie granic terenu, na którym ma być zlokalizowany obiekt jądrowy. Do wniosku inwestor musi dołączyć raport lokalizacyjny.

Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz. U. Nr 175, poz. 1462, z późn. zm.) organem tworzącym obszar ograniczonego użytkowania nie jest już wojewoda, lecz sejmik województwa. W związku z tym zrezygnowano z podawania w ustawie – Prawo atomowe organu właściwego w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania wokół obiektu jądrowego i jedynie wskazano w art. 36f, że taki obszar musi być utworzony, jako że można w tej sprawie stosować ogólne przepisy o ochronie środowiska. W ustawie określono dodatkowe wskazówki dotyczące utworzenia tego obszaru oraz ograniczenia w wykonywaniu prawa własności do nieruchomości znajdujących się na obszarze ograniczonego użytkowania. Poprzednio były one zawarte w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie *szczegółowych zasad tworzenia obszaru ograniczonego użytkowania wokół obiektu jądrowego ze wskazaniem ograniczeń w jego użytkowaniu* (Dz. U. Nr 241, poz. 2094), co jednak było niewłaściwe, gdyż powyższe kwestie stanowią materię wymagającą regulacji przepisami rangi ustawowej. Dodatkowo w ustawie wskazano, jakimi kryteriami należy posługiwać się tworząc ten obszar (art. 36f ust. 2 i 3), a także jakie ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości, pozytywnie zaopiniowane przez Prezesa PAA, na nim obowiązują (art. 36g). Od uzyskania pozytywnej **opinii Prezesa PAA** zależy także określenie granic tego obszaru (art. 36f ust.

⁸ Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 29 czerwca 2011 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących ta opinia powinna być dołączona do wniosku o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie budowy obiektu energetyki jądrowej.

4). W art. 36h przewidziano także konieczność ponownego ustalenia granic obszaru ograniczonego użytkowania w przypadku zmiany danych lub informacji uwzględnianych przy szacowaniu dawki skutecznej (efektywnej).

W sprawach dotyczących naprawienia szkód powstałych w wyniku utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania zamieszczono w ustawie – Prawo atomowe odesłanie do przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

2. Projektowanie i budowa

W ustawie – Prawo atomowe nie przewidziano wydawania odrębnego zezwolenia na projektowanie obiektów jądrowych, ale w art. 36c określono podstawowe warunki, jakie powinien spełniać projekt obiektu jądrowego z punktu widzenia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, a także bezpiecznego funkcjonowania urządzeń technicznych zainstalowanych i eksploatowanych w obiekcie jądrowym.

Projekt obiektu jądrowego powinien gwarantować zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej i ochrony fizycznej podczas budowy, rozruchu, eksploatacji, w tym napraw i modernizacji, a także likwidacji tego obiektu oraz możliwość przeprowadzenia sprawnego postępowania awaryjnego w przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego. Musi także uwzględniać sekwencję poziomów bezpieczeństwa (zgodnie z zasadą tzw. "obrony w głąb") zapewniających zapobieganie powstawaniu odchyłeń od normalnych warunków eksploatacyjnych, zdarzeń eksploatacyjnych, awarii przewidzianych w założeniach projektowych i wykraczających poza te założenia ciężkich awarii, a jeżeli nie uda się zapobiec tym odchyleniom, zdarzeniom czy awariom – kontrolowanie ich oraz minimalizację radiologicznych skutków awarii.

W projekcie i procesie budowy obiektu jądrowego, zgodnie z art. 36b ustawy – Prawo atomowe, będą mogły być stosowane wyłącznie zasady, technologie i metody wypróbowane w praktyce podczas budowy obiektów jądrowych lub sprawdzone za pomocą odpowiednich prób, badań oraz analiz. Projekt obiektu jądrowego po-

winien umożliwiać jego pewną, stabilną, łatwą i bezpieczną pod względem zarządzania eksploatację, ze szczególnym uwzględnieniem czynników związanych ze współdziałaniem człowieka i eksploatowanych urządzeń technicznych.

Rozwiązania zastosowane w projekcie powinny z maksymalnym prawdopodobieństwem zapobiegać wystąpieniu wskutek awarii ze stopniem rdzenia reaktora:

- 1) sekwencji zdarzeń prowadzących do wczesnych uwolnień substancji promieniotwórczych;
- 2) sekwencjom zdarzeń prowadzącym do dużych uwolnień substancji promieniotwórczych.

Te podstawowe wymagania bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, jakie ma uwzględniać projekt obiektu jądrowego wymagają rozwinięcia w rozporządzeniu Rady Ministrów, które będzie wydane na podstawie art. 36c ust. 3 ustawy – Prawo atomowe.

Dla uzyskania odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa podczas budowy oraz przyszłej eksploatacji obiektów jądrowych wskutek stosowania sprawdzonych metod i procedur kontroli związanych z projektowaniem i budową elektrowni jądrowych, znowelizowano ustawę z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. Nr 122, poz. 1321, z późn. zm.), przez co Urząd Dozoru Technicznego został włączony do procesu nadzoru nad projektowaniem, budową i eksploatacją elektrowni jądrowych, jako jednostka wyspecjalizowana w sprawach nadzoru nad projektowaniem, wytwarzaniem, eksploatacją, naprawą i modernizacją urządzeń technicznych. Na podstawie art. 5 ust. 4 tej ustawy Rada Ministrów wyda rozporządzenie określające także inne urządzenia mogące stwarzać zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz mienia i środowiska podlegające dozorowi technicznemu w elektrowni jądrowej.

W art. 36d ustawy – Prawo atomowe zobowiązano inwestora do przeprowadzania analiz bezpieczeństwa w zakresie bezpieczeństwa jądrowego, z uwzględnieniem czynnika technicznego i środowiskowego, przed wystąpieniem do Prezesa PAA z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego. Inwestor musi poddać przeprowadzone analizy bezpieczeństwa weryfikacji, w której nie mogą brać udziału pod-

mioty uczestniczące w opracowaniu projektu obiektu jądrowego. Wyniki analiz bezpieczeństwa są podstawą do opracowania wstępnego raportu bezpieczeństwa, przedstawianego Prezesowi PAA wraz z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego. Wymagania dotyczące analiz bezpieczeństwa oraz zawartość wstępnego raportu bezpieczeństwa zostaną określone w projektowanym rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie zakresu i sposobu przeprowadzania analiz bezpieczeństwa dokonywanych przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego, oraz zakresu wstępnego raportu bezpieczeństwa dla obiektu jądrowego.

W art. 36j ustawy – Prawo atomowe wprowadzono wymaganie, aby systemy oraz elementy konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego mające istotne znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, w tym oprogramowanie sterowania i kontroli, były zidentyfikowane i zakwalifikowane do klas bezpieczeństwa, w zależności od stopnia w jakim te systemy oraz elementy wpływają na bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną obiektu jądrowego. Nie umieszczono w ustawie podziału na poszczególne klasy bezpieczeństwa, a jedynie określono wytyczne dokonywania takiej klasyfikacji. Dokumentacja zawierająca klasyfikację bezpieczeństwa systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego stanowi jeden z elementów zintegrowanego systemu zarządzania, który powinna posiadać jednostka organizacyjna wykonująca działalność wymienioną w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo atomowe. Powinna ona być przedkładana do zatwierdzenia Prezesowi PAA wraz z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego.

Ustanowienie, zgodnie z art. 36k ustawy – Prawo atomowe, wspomnianego kilkakrotnie powyżej obowiązku wdrożenia, w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność związaną z obiektem jądrowym, **zintegrowanego systemu zarządzania** stanowi wypełnienie zobowiązania wynikającego z art. 6 ust. 4 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom, zgodnie z którym istniejące ramy krajowe muszą wymagać od posiadaczy zezwoleń ustanawiania i wdrażania systemów zarządzania dających należyte pierwszeństwo

bezpieczeństwu jądrowemu. Posiadanie przez jednostkę wykonującą działalność polegającą na budowie, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego wdrożonego zintegrowanego systemu zarządzania jest jednym z referencyjnych poziomów bezpieczeństwa opublikowanych przez WENRA. Dokumentacja tego systemu powinna obejmować szereg dokumentów wymienionych w art. 36k ust. 2 ustawy, w tym przyjętą klasyfikację bezpieczeństwa systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego, a tam, gdzie to ma zastosowanie także **wstępny raport bezpieczeństwa** oraz **raport bezpieczeństwa** obiektu. Kierownik jednostki organizacyjnej ma obowiązek przedkładania jej do zatwierdzenia Prezesowi PAA wraz z wnioskiem o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego.

Zgodnie z art. 36k ust. 4 ustawy – Prawo atomowe wykonawcy oraz dostawcy systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego, a także wykonawcy prac wykonywanych przy budowie i wyposażeniu obiektu jądrowego powinni mieć wdrożone odpowiednie **systemy jakości** prowadzonych prac.

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 37 ustawy – Prawo atomowe organy dozoru jądrowego oraz działające w zakresie swoich kompetencji inne organy wchodzące w skład systemu koordynacji, o którym mowa w znowelizowanym art. 66 ust. 3 ustawy, mogą w procesie budowy obiektu jądrowego kontrolować wykonawców oraz dostawców systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego, a także wykonawców prac wykonywanych przy budowie i wyposażeniu obiektu jądrowego w zakresie systemów, elementów i prac istotnych ze względu na bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną oraz bezpiecznego funkcjonowania urządzeń technicznych. Kontrola ta polega na sprawdzaniu wybranych systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego, gotowych oraz będących w trakcie wytwarzania, a także na sprawdzeniu prac w obiekcie jądrowym w trakcie ich wykonywania.

Organy dozoru jądrowego w toku przeprowadzanych kontroli będą wspomagane w szczególności przez Urząd Dozoru Technicznego lub, jeśli jest to podyktowane koniecznością dokonywania

ocen wymagających określonej specjalistycznej wiedzy z różnych dziedzin związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa jądowego, przez niezależne i bezstronne laboratoria i organizacje eksperckie, autoryzowane przez Prezesa PAA na zasadach określonych w art. 66a ustawy. Prezesowi PAA ustawa przyznaje następujące sankcje wobec jednostki organizacyjnej wykonującej działalność polegającą na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądowego, na rzecz której działają wykonawcy i dostawcy objęci kontrolą, o której mowa w art. 37 ust. 1:

- 1) zakaz zastosowania określonego systemu lub elementu konstrukcji i wyposażenia obiektu jądowego – jeżeli w toku kontroli stwierdzono, że może to mieć negatywny wpływ na stan bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej obiektu jądowego;
- 2) nakaz wstrzymania określonych prac w obiekcie jądowym – w przypadku stwierdzenia, iż są one prowadzone w sposób mogący mieć negatywny wpływ na stan bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej obiektu jądowego.

Bardzo ważną sprawą jest zapewnienie w obiekcie jądowym bezpieczeństwa teleinformatycznego, rzutującego także na bezpieczeństwo jądowe tego obiektu. Z tego powodu w art. 36c ust. 4 ustawy – Prawo atomowe przewidziano, że systemy teleinformatyczne będące elementami teleinformatycznej infrastruktury krytycznej przeznaczonej do nadzoru przebiegu procesu technologicznego lub produkcyjnego w obiektach jądowych projektuje się, buduje i eksploatuje w sposób odpowiadający wymogom bezpieczeństwa teleinformatycznego, określonym w przepisach o ochronie informacji niejawnych dla systemów i sieci teleinformatycznych służących do przetwarzania informacji niejawnych o klauzuli „tajne”. Podmiotem właściwym w sprawie akredytacji tych systemów i sieci jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

3. Rozruch

W art. 37a ustawy – Prawo atomowe obok ogólnej zasady, iż obiekt jądowy uruchamia się i eksploatuje w sposób zapewniający bezpieczeństwo jądowe oraz ochronę radiologiczną

pracowników i ludności, zgodnie z wdrożonym w jednostce organizacyjnej zintegrowanym systemem zarządzania, zapisano także, że rozruch obiektu jądowego przeprowadza się zgodnie z zatwierdzonym przez Prezesa PAA **programem rozruchu** obiektu jądowego. Jest to dokument obejmujący w szczególności wykaz testów rozruchowych elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądowego oraz procedury ich wykonywania obejmujące szereg testów przeprowadzanych na poszczególnych etapach rozruchu. Kierownik jednostki organizacyjnej ma obowiązek bieżącego przedstawiania Prezesowi PAA wyników testów rozruchowych, co umożliwia interwencję dozorową w przypadku wystąpienia możliwości powstania potencjalnego narażenia organizmu ludzkiego na działanie promieniowania jonizującego.

W art. 37b ustawy – Prawo atomowe wprowadzono szczególne uprawnienia dozоровe Prezesa PAA związane etapem rozruchu obiektu jądowego. Wydaje on decyzję o wstrzymaniu rozruchu obiektu jądowego w każdym przypadku, gdy wyniki testów rozruchowych obiektu jądowego wskazują na możliwość powstania zagrożenia lub na możliwość nie spełnienia przez obiekt jądowy wymagań bezpieczeństwa jądowego. Prezes PAA zatwierdza też **raport z rozruchu** obiektu jądowego, składany w terminie określonym w zezwoleniu na rozruch obiektu jądowego.

Rozruch obiektu jądowego powinien być udokumentowany w **dokumentacji rozruchowej** obiektu jądowego (art. 37a ust. 4 ustawy – Prawo atomowe). W toku analizy raportu Prezes PAA ma obowiązek uzyskania od Rady do Spraw Bezpieczeństwa Jądowego i Ochrony Radiologicznej opinii na temat tego dokumentu (art. 37b ust. 3 i 4 ustawy – Prawo atomowe).

Wymagania bezpieczeństwa dla etapu rozruchu i eksploatacji różnych rodzajów obiektów jądowych zostaną określone w projektowanym rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 38 ustawy – Prawo atomowe.

4. Eksploatacja

Eksploatacja obiektu powinna być dokumentowana w sposób ciągły. Z tego powodu w art.

37c ust. 1 ustawy - Prawo atomowe zawarto obowiązek prowadzenia **dokumentacji eksploatacyjnej** obiektu jądowego oraz przekazywania Prezesowi PAA bieżącej informacji o parametrach pracy obiektu jądowego istotnych dla bezpieczeństwa, a Prezesowi Urzędu Dozoru Technicznego – informacji o bezpieczeństwie funkcjonowania urządzeń podlegających przepisom o dozorcze technicznym zainstalowanych i eksploatowanych w elektrowni jądowej.

Prezes PAA otrzymał w art. 37c ust. 3 ustawy uprawnienie do wydania nakazu zmniejszenia mocy lub wyłączenia obiektu jądowego z eksploatacji, jeżeli z jego oceny lub z otrzymanej od Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego informacji dotyczącej niezgodnego z przepisami ustawy o dozorcze technicznym eksploataowania niektórych urządzeń wynika, że dalsza eksploatacja takiego obiektu zagraża bezpieczeństwu jądowemu lub ochronie radiologicznej. Ponowne zwiększenie mocy lub uruchomienie obiektu jądowego wymaga w takim przypadku zgody Prezesa PAA (art. 37c ust. 4 ustawy). Ponadto, w toku eksploatacji obiektu jądowego każda modernizacja systemu lub elementu konstrukcji i wyposażenia obiektu jądowego, istotnego z punktu widzenia bezpieczeństwa jądowego lub ochrony radiologicznej, jak też każde uruchomienie reaktora po przerwie na załadunek paliwa jądowego lub na modernizację systemu lub elementu konstrukcji i wyposażenia obiektu jądowego wymaga **zgody Prezesa PAA**, wydanej w formie pisemnej. W przypadku napraw i modernizacji urządzeń podlegających przepisom o dozorcze technicznym zainstalowanych w elektrowniach jądowych wymagane jest uzgodnienie z Urzędem Dozoru Technicznego (art. 37d ustawy).

Ponowne włączenie obiektu jądowego do eksploatacji po okresie wyłączenia z eksploatacji dłuższym niż 12 miesięcy może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Prezesa PAA na eksploatację obiektu jądowego, wydanego po uzyskaniu pozytywnej opinii Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego w zakresie bezpieczeństwa technicznego urządzeń podlegających przepisom o dozorcze technicznym zainstalowanych i eksploatowanych w elektrowni jądowej (art. 37c ust. 5 ustawy).

Zgodnie z art. 6 ust. 2 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom, jednostka organizacyjna

powinna być zobowiązana do regularnego oceniania i weryfikowania oraz stałego poprawiania bezpieczeństwa jądowego eksploatowanego przez nią obiektu jądowego. Temu celowi służyć ma m.in. nałożenie na kierownika jednostki organizacyjnej eksploatującej obiekt jądowy obowiązku przeprowadzania ocen okresowych bezpieczeństwa jądowego obiektu jądowego (zwanych dalej: „ocenami okresowymi bezpieczeństwa”), wynikającego z art. 37e ust. 1 ustawy - Prawo atomowe. Przed rozpoczęciem przeprowadzania oceny okresowej bezpieczeństwa kierownik jednostki organizacyjnej przedstawia Prezesowi PAA do zatwierdzenia szczegółowy plan tej oceny, uwzględniający zakres ocen okresowych bezpieczeństwa, który zostanie określony w przepisach projektowanego rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie oceny okresowej bezpieczeństwa jądowego obiektu jądowego, wydanego na podstawie art. 37e ust. 11 ustawy – Prawo atomowe. W przypadku ocen okresowych bezpieczeństwa przeprowadzanych w elektrowniach jądowych, Prezes PAA ma obowiązek uzyskania opinii Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego w zakresie dotyczącym bezpiecznego funkcjonowania urządzeń technicznych.

Kierownik jednostki organizacyjnej ma obowiązek przedstawiania Prezesowi PAA wyników przeprowadzonej oceny okresowej bezpieczeństwa do zatwierdzenia w postaci **raportu z oceny okresowej bezpieczeństwa** w terminach określonych w zezwoleniu na eksploatację obiektu jądowego. Zatwierdzenie tego raportu jest warunkiem dalszej eksploatacji obiektu jądowego. W toku tej analizy Prezes PAA ma obowiązek wystąpić do Rady do Spraw Bezpieczeństwa Jądowego i Ochrony Radiologicznej o wydanie opinii dotyczącej tego raportu.

Zakres raportu z okresowych ocen bezpieczeństwa zostanie określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 37e ust. 11 ustawy – Prawo atomowe.

5. Likwidacja

Zgodnie z art. 38b ustawy, kierownik jednostki organizacyjnej ma obowiązek opracować **program likwidacji obiektu jądowego** i przedstawić go Prezesowi PAA do zatwierdzenia już wraz

z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę, rozruch oraz eksploatację obiektu jądrowego, a następnie w toku eksploatacji aktualizować i przedstawiać do zatwierdzenia co najmniej raz na 5 lat. W przypadku zakończenia eksploatacji obiektu jądrowego wskutek wydarzeń nadzwyczajnych powinno to nastąpić niezwłocznie po tym fakcie.

Po zakończeniu likwidacji obiektu jądrowego kierownik jednostki organizacyjnej posiadający zezwolenie na jego likwidację powinien, w terminie określonym w zezwoleniu na likwidację obiektu jądrowego, przedstawić Prezesowi PAA do zatwierdzenia **raport z likwidacji obiektu jądrowego** (art. 38c ust. 1 ustawy). Jako formalny termin zakończenia likwidacji obiektu został ustalony dzień zatwierdzenia przez Prezesa PAA raportu z likwidacji tego obiektu (art. 38c ust. 2 ustawy).

Wymagania bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dla etapu likwidacji różnych obiektów jądrowych oraz zawartość raportu z likwidacji zostaną określone w projektowanym rozporządzeniu Rady Ministrów, o którym mowa w art. 38c ust. 3 ustawy – Prawo atomowe.

Zgodnie z art. 6 ust. 5 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom Rzeczpospolita Polska powinna zapewnić, aby istniejące ramy krajowe wymagały od posiadaczy zezwoleń zapewniania i utrzymywania odpowiednich zasobów finansowych w celu wypełniania ich obowiązków związanych z bezpieczeństwem jądrowym obiektu jądrowego. W związku z tym wprowadzono w art. 38d ustawy – Prawo atomowe system finansowania końcowego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi oraz likwidacji obiektu jądrowego. Na pokrycie kosztów z tym związanych jednostka organizacyjna, po otrzymaniu zezwolenia na eksploatację elektrowni jądrowej, będzie obowiązana do systematycznego – co kwartał – dokonywania wpłaty na wyodrębniony fundusz specjalny, zwany „funduszem likwidacyjnym”. Wpłaty będą dokonywane za okres od pierwszego kwartału następującego po kwartale, w którym została wyprodukowana pierwsza megawatogodzina energii elektrycznej, aż do rozpoczęcia likwidacji obiektu jądrowego. Wysokość tej opłaty zostanie określona w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, o którym

mowa w art. 38d ust. 8 ustawy, w stosunku do każdej wyprodukowanej w obiekcie jądrowym megawatogodziny energii elektrycznej. Środki zgromadzone na funduszu likwidacyjnym będą mogły być przeznaczone wyłącznie na pokrycie kosztów końcowego postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym pochodzącymi z obiektu jądrowego oraz na pokrycie kosztów likwidacji tego obiektu jądrowego. Wpłata środków z funduszu likwidacyjnego będzie mogła w związku z tym nastąpić wyłącznie na wniosek jednostki organizacyjnej, która otrzymała zezwolenie na eksploatację lub likwidację obiektu jądrowego, pozytywnie zaopiniowany przez Prezesa PAA.

W celu umożliwienia sprawowania przez Prezesa PAA nadzoru nad wykonywaniem przez jednostkę organizacyjną obowiązków dokonywania wpłat na fundusz likwidacyjny w ustawie nałożono na kierownika tej jednostki obowiązek przedstawiania Prezesowi PAA kwartalnego sprawozdania o wysokości należnej opłaty na fundusz likwidacyjny oraz o ilości wyprodukowanej w tym kwartale energii elektrycznej, sporządzanego według wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wzoru kwartalnego sprawozdania o wysokości uiszczonych wpłat na fundusz likwidacyjny, wydanego na podstawie art. 38d ust. 9 ustawy. W przypadku opóźnienia w dokonywaniu wpłat na fundusz likwidacyjny trwającego co najmniej 18 miesięcy Prezes PAA będzie mógł wydać tej jednostce organizacyjnej nakaz zawieszenia eksploatacji elektrowni jądrowej.

VI. Szczególne warunki wydawania zezwoleń

Zgodnie z art. 38f ustawy – Prawo atomowe, do wydawania zezwoleń na wykonywanie działalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, stosuje się przepisy rozdziału 2 tej ustawy, z wyjątkiem art. 5 ust. 5a – 5d oraz z uwzględnieniem zmian wynikających ze znowelizowanego rozdziału 4. Odrębności procedury wydawania zezwoleń na budowę, rozruch, eksploatację i likwidację obiektu jądrowego, przewidziane w art. 38g – 39k ustawy – Prawo atomowe, obejmują m.in.:

- 1) warunek spełniania przez jednostkę organizacyjną wymagań bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej oraz zabezpieczeń materiałów jądrowych;
- 2) warunek posiadania przez wnioskodawcę środków finansowych niezbędnych do:
 - a) zapewnienia spełniania wymagań bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej i zabezpieczeń materiałów jądrowych na poszczególnych etapach działalności obiektu jądrowego, aż do zakończenia jego likwidacji,
 - b) w przypadku zezwolenia na budowę obiektu jądrowego – ukończenia budowy obiektu jądrowego
- 3) obowiązek wykazania posiadania (w przypadku elektrowni jądrowej – także możliwości uzyskania) wyżej wymienionych środków finansowych odpowiednimi dokumentami dołączonymi do wniosku o wydanie zezwolenia wraz z raportem zawierającym symulację niezbędnych potrzeb finansowych;
- 4) warunek zatrudniania przez wnioskodawcę pracowników o kwalifikacjach niezbędnych do prowadzenia działalności objętej wnioskiem;
- 5) obowiązek uiszczenia przez wnioskodawcę stanowiącej dochód budżetu państwa opłaty za rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej, wynoszącej, w zależności od rodzaju działalności objętej zezwoleniem, od 1 900 000 do 5 000 000 zł;
- 6) wydłużenie terminów na wydanie przez Prezesa PAA decyzji w przedmiocie zezwolenia na wykonywanie działalności polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego do, odpowiednio, 24, 9, 6 i 9 miesięcy od dnia złożenia wniosku wraz z wymaganymi dokumentami;
- 7) możliwość zwrócenia się do Prezesa PAA o wydanie ogólnej opinii odnośnie planowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych dotyczących przyszłej działalności, w tym o opinię dotyczącą projektów dokumentów, które należy złożyć wraz z wnioskiem o wydanie zezwolenia;
- 8) wyłączenie zastosowania art. 31 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego, dotyczącego zawiadamiania z urzędu przez organ administracji publicznej organizacji społecznych o postępowaniu wszczętym w sprawie dotyczącej innej osoby;
- 9) odrębny tryb udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie wniosku o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego:
 - a) ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Prezesa PAA treści wniosku wraz ze skróconym raportem bezpieczeństwa oraz informacji o wszczęciu postępowania w sprawie wydania zezwolenia i warunkach udziału społeczeństwa w tym postępowaniu,
 - b) możliwość składania uwag i wniosków pisemnie, ustnie do protokołu i za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich podpisem elektronicznym,
 - c) otwarcie ewentualnej rozprawy administracyjnej dla społeczeństwa;
- 10) uprawnienia Prezesa PAA w toku oceny wniosku o wydanie zezwolenia (i odpowiednio w postępowaniu w przedmiocie wydania wyprzedzającej opinii odnośnie do planowanej lokalizacji obiektu jądrowego oraz w postępowaniu w przedmiocie ogólnej opinii odnośnie do planowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych dotyczących przyszłej działalności obejmującej obiekt jądrowy) do:
 - a) przeprowadzania kontroli w miejscu wykonywania działalności objętej wnioskiem,
 - b) możliwości korzystania, w przypadku elektrowni jądrowej, z pomocy niezależnych i bezstronnych laboratoriów i organizacji eksperckich, autoryzowanych przez Prezesa PAA na zasadach określonych w art. 66 ustawy,
 - c) możliwości korzystania, w przypadku innych obiektów jądrowych, z pomocy biegłych, ekspertów i laboratoriów,
 - d) żądania wykonania badań lub ekspertyz w celu stwierdzenia spełniania warunków bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej - na koszt jednostki organizacyjnej występującej z wnioskiem (w przypadkach wymienionych w lit. b – d);

Marcin Korolec nowym ministrem środowiska

Wydarzenia

Marcin Korolec otrzymał 18. listopada z rąk prezydenta RP Bronisława Komorowskiego nominację na stanowisko ministra środowiska. Nowy szef Ministerstwa Środowiska – pełniący dotychczas funkcję podsekretarza stanu w Ministerstwie Gospodarki - zapowiedział podczas spotkania z dziennikarzami kontynuację działań podejmowanych do tej pory przez resort.

Podczas spotkania z dziennikarzami minister Marcin Korolec zapowiedział, że na początku tygodnia (21-25 listopada) odbędą się rozmowy poświęcone omówieniu pierwszoplanowych wyzwań, jakie stoją przed ministrem środowiska.

- Wyzwań jest bardzo dużo. Wynikają one m.in. z naszych bieżących spraw, z działalności legislacyjnej Unii Europejskiej, a także poważnych negocjacji, które mają miejsce na świecie. Będę przedstawiał własne pomysły, jednak najpierw muszę dokładnie zapoznać się z bieżącymi wyzwaniami – powiedział minister Marcin Korolec. Dodał, że będzie to proces kontynuacji, a nie rewolucji.

Marcin Korolec urodził się 24 grudnia 1968 r. w Warszawie. Ukończył studia w Ecole Nationale d'Administration w Paryżu (1996 r.),

a także Uniwersytet Warszawski, najpierw na Wydziale Historii, a następnie Prawa i Administracji.

Od czerwca 1993 r. do grudnia 1994 r., a także od czerwca 1997 r. do marca 1998 r. pracował jako prawnik w kancelariach prawniczych. Od stycznia do kwietnia 1995 r. był prawnikiem w Departamencie Prawno-Traktatowym w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

Od marca 1998 r. do lipca 1999 r. pełnił funkcję asystenta pełnomocnika rządu ds. negocjacji członkowskich RP w Unii Europejskiej, Jana Kułakowskiego.

Od 1999 r. do 2001 r. rozpoczął pracę jako doradca Jana Kułakowskiego, pełnomocnika rządu ds. negocjacji o członkostwo RP w Unii Europejskiej, odpowiadał za takie obszary negocjacji jak: swobodny przepływ towarów, swobodny przepływ osób, rolnictwo, polityka

Fot. 1. Marcin Korolec, minister środowiska

- 11) obowiązek wystąpienia przez Prezesa PAA do Rady do Spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej z wnioskiem o wydanie opinii dotyczącej projektu tego zezwolenia;
- 12) obowiązek przesłania przez Prezesa PAA projektu zezwolenia wnioskodawcy, aby ten mógł ustosunkować się do tego projektu;
- 13) obowiązek określenia w zezwoleniu szczególnych warunków wykonywania działalności objętej tym zezwoleniem oraz możliwość zmiany tych warunków przez Prezesa PAA.

VII. Decyzje i inne akty administracyjne wymagane na poszczególnych etapach istnienia obiektu jądrowego

Oprócz uzyskania zezwoleń Prezesa PAA na wykonywanie działalności polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji i likwidacji, wymagane jest uzyskanie wielu innych decyzji, zatwierdzeń i innych aktów administracyjnych dla obiektu jądrowego. Poniżej zostaną omówione niektóre z nich, co jednak nie wyczerpuje tego tematu.

W szczególności, ustawa o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących przewiduje szereg odmiennych rozwiązań w zakresie procedur wynikających z przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przepisów prawa budowlanego, prawa rolnego, prawa wodnego czy też prawa ochrony środowiska, a także wprowadza szereg specyficznych decyzji administracyjnych, takich jak: decyzja wojewody o wskazaniu lokalizacji inwestycji, zezwolenie wojewody na wejście na teren nieruchomości, decyzja zasadnicza wydawana przez ministra właściwego do spraw gospodarki oraz decyzja wojewody o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie budowy obiektu energetyki jądrowej (zob. rys. 1).

Zgodnie z art. 36 ustawy – Prawo atomowe, który nie uległ nowelizacji, lokalizacja obiektu jądrowego może nastąpić na podstawie **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego**, a w przypadku braku planu miejscowego na podstawie **decyzji o warunkach zabudowy**.

W sytuacji, gdy w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego został umieszczony obiekt jądrowy projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego powinien być **uzgodniony z Prezesem PAA** w trybie określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717, z późn. zm.). Natomiast w przypadku wydania decyzji o warunkach zabudowy organ właściwy do wydania tej decyzji wydaje ją po uzyskaniu pozytywnej **opinii Prezesa PAA** w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

Przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego inwestor musi przeprowadzić ocenę terenu przeznaczonego pod jego lokalizację i na jej podstawie opracować **raport lokalizacyjny**. Może zwrócić się do Prezesa PAA o wydanie **wyprzedzającej opinii** dotyczącej planowanej lokalizacji. Należy także podkreślić, że przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie przez Prezesa PAA zezwolenia na budowę obiektu jądrowego należy uzyskać decyzję regionalnego dyrektora ochrony środowiska o **środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji zaopiniowaną przez Prezesa PAA** (art. 39i ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy – Prawo atomowe oraz art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. a tiret szósty i siódmy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko) **oraz opinię Komisji Europejskiej** odnośnie do planowanych projektów inwestycyjnych dotyczących nowych instalacji lub wymiany, czy też przebudowy istniejących, wydaną na podstawie art. 43 Traktatu Euratom.

Wniosek o wydanie **zezwolenia na budowę** obiektu jądrowego powinien być złożony razem z dokumentami określonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie dokumentów wymaganych przy składaniu wniosku o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności związanej z narażeniem na działanie promieniowania jonizującego albo przy zgłoszeniu wykonywania tej działalności (Dz. U. Nr 220, poz. 1851, z późn. zm.), a także z dokumentami wymienionymi w ustawie – Prawo atomowe, czyli:

konkurencji, polityka ochrony konsumentów.

W latach 2001–2004 był radcą ministra w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej, w gabinecie minister Danuty Hübner.

Od października 2004 r. do listopada 2005 r. był współnikiem Euroidea i prowadził działalność doradcą w zakresie funduszy unijnych.

23 listopada 2005 r. został powołany na stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Gospodarki.

Prowadził także szeroką działalność dydaktyczną m.in. w dziedzinie funduszy strukturalnych i koordynacji polityki europejskiej w Polsce (warsztaty w Krajowej Szkole Administracji Publicznej, na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW).

Od 2010 r. członek Rady Nadzorczej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Od kwietnia 2011 r. reprezentuje Polskę w Radzie Międzynarodowej Agencji ds. Energii Odnawialnej (IRENA). Od 2011 r. członek Rady Doradczej UE ds. Gazu Unia Europejska-Rosja.

Jest autorem publikacji na temat polskich negocjacji akcesyjnych: „Polityka społeczna i zatrudnienie” – rozdział „Organizacja i przebieg negocjacji akcesyjnych w dziedzinie polityki społecznej i zatrudnienia” (KPRM, Warszawa, 2001); Członkostwo Polski w Unii Europejskiej – na jakich zasadach? – rozdział „Swobodny przepływ towarów”, „Rolnictwo” (UKIE, Warszawa, 2003).

PAA zmienia strukturę

Wydarzenia

Państwowa Agencja Atomistyki zmienia swoją strukturę, dostosowując ją do nowych zadań wynikających z Programu Polskiej Energetyki Jądrowej. Zmiany pozwolą na sprawne licencjonowanie, a później nadzorowanie polskich elektrowni jądrowych.

Zmiana struktury organizacyjnej agencji wynika z Zarządzenia Ministra Środowiska z dn. 3 listopada 2011 r. Wprowadza ono nowy Statut Państwowej Agencji Atomistyki. Zgodnie z nowym Statutem struktura organizacyjna PAA przedstawia się jak na poniższym schemacie. Nowy Statut ustala, że Departament Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego zostaje przekształcony w Departament Bezpieczeństwa Jądrowego, podzielony na pięć wydziałów:

- ◆ Wydział Analiz Obiektów Jądrowych,
- ◆ Wydział Kontroli Obiektów Jądrowych,
- ◆ Wydział Nieproliferaacji,
- ◆ Wydział Odpadów Promieniotwórczych,
- ◆ Wydział Technologii Reaktorowych.

Departament Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego został natomiast rozwiązany, a jego zadania przejmie nowoutworzony Departament Ochrony Radiologicznej. Będzie on odpowiedzialny również za prowadzenie Centralnego Rejestru Dawek i nadawanie uprawnień Inspektorów Ochrony Radiologicznej oraz uprawnień do zajmowania stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

Powołany został Gabinet Prezesa, który będzie koordynował pracę agencji, jak również będzie odpowiedzialny m.in. za informację społeczną i współpracę międzynarodową.

Typowo dozоровe funkcje wykonywane są obecnie przez następujące jednostki organizacyjne PAA:

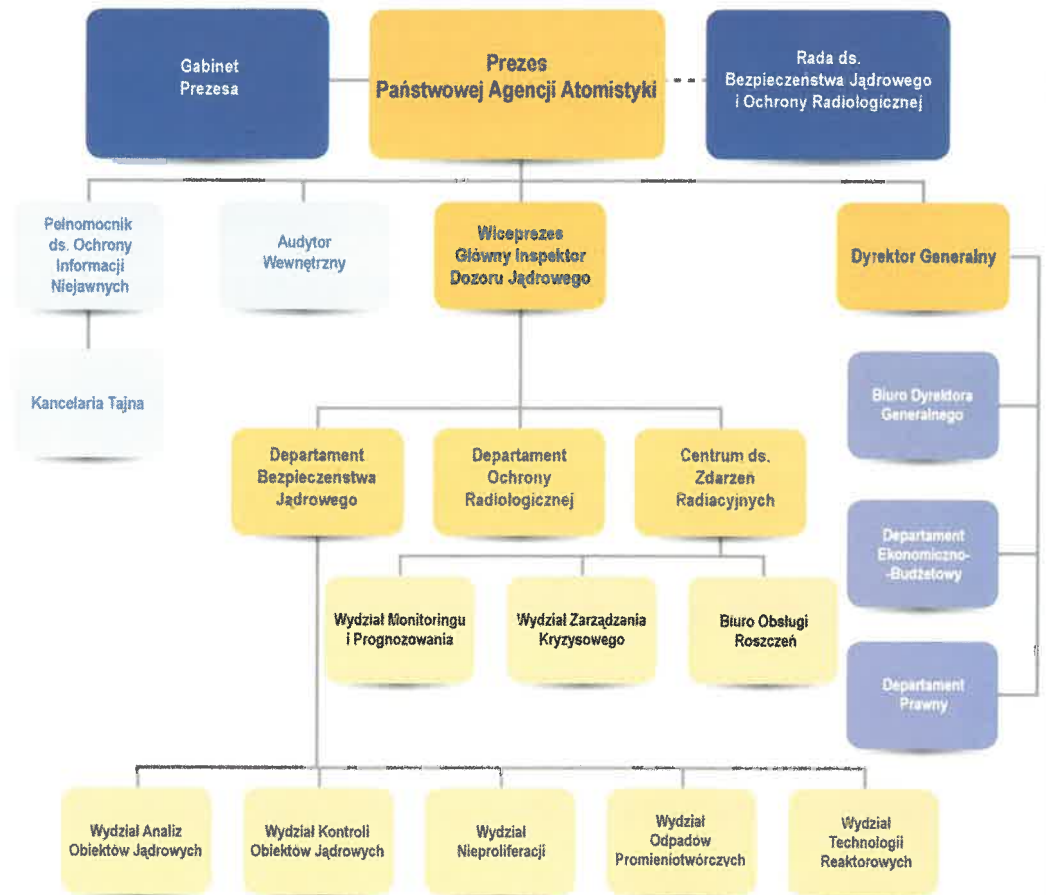
- 1) Departament Bezpieczeństwa Jądrowego (DBJ),
- 2) Departament Ochrony Radiologicznej (DOR),
- 3) Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych (CEZAR),
- 4) Departament Prawny (DP).

Polski dozór jądrowy posiada odpowiednie wsparcie administracyjne w postaci służb

prawnych, finansowych, administracyjnych i kadrowych. Należą do niego m.in.:

- 1) pracownicy Departamentu Ekonomiczno – Budżetowego,
- 2) pracownicy Biura Dyrektora Generalnego (m.in. kadry, zamówienia publiczne),

jak najlepsze przygotowanie Państwowej Agencji Atomowej pod względem prawnym, organizacyjnym i technicznym do realizacji zadań stawianych przed urzędem dozoru jądrowego. Funkcje przypisane niegdyś agencji - a związane z działalnością badawczą siedmiu krajowych instytutów naukowych,

Fot. 1. Schemat organizacyjny Państwowej Agencji Atomistyki

- 3) pracownicy Gabinetu Prezesa,
- 4) pracownicy zatrudnieni na stanowiskach obsługowo – sekretarskich,
- 5) częściowo – pracownicy Departamentu Prawnego.

Komentując wprowadzane zmiany prezes PAA powiedział w jednym z wywiadów prasowych: „Przede wszystkim pragnę podkreślić, że wszelkie aktualnie wprowadzane zmiany organizacyjne oraz te, które zamierzamy wprowadzić, mają jeden podstawowy cel. Jest nim

z obszaru szeroko rozumianej atomistyki, przekazane zostały innym organom administracji rządowej, ponieważ nie były bezpośrednio związane z zadaniami dozoru jądrowego. Odciążenie od tych zadań pozwoli nam na skoncentrowanie się wyłącznie na sprawach nadzoru i kontroli w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Są to podstawowe obowiązki wszystkich tego typu instytucji w świecie. Zmiany struktury organizacyjnej agencji wynikające z Zarządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 listopada

2011 r. są podyktowane wyłącznie potrzebami o charakterze merytorycznym. W świetle obowiązującego prawa to Prezes PAA jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Zgodnie z przepisami ustawy Prawo atomowe oraz aktów wykonawczych do tej ustawy do zakresu działania Prezesa PAA należy m. in.: sprawowanie nadzoru nad działalnością mogącą narażać ludzi i środowisko naturalne na promieniowanie jonizujące, przeprowadzanie kontroli w tym zakresie, jak również podejmowania decyzji w sprawach przyjmowania zgłoszeń, wydawania zezwoleń i przyznawania uprawnień związanych z tą działalnością. Zwracam uwagę, że obecnie – w związku z wieloma nowymi wyzwaniem – skala naszych ustawowych obowiązków uległa znacznemu rozszerzeniu. Do tej pory zajmowaliśmy się kwestiami bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz monitoringiem radiacyjnym. Teraz nasze zadania dozоровe nie będą się ograniczać do nadzoru i kontroli użytkowników źródeł promieniowania jonizującego, którymi są w Polsce instytuty naukowe, placówki medyczne, czy zakłady przemysłowe. Do zakresu naszych obowiązków dochodzi ważny zespół zagadnień związany z realizacją Programu Polskiej Energetyki Jądrowej. Zmiana struktury organizacyjnej stanowi kolejny ważny etap przygotowań agencji do właściwego pełnienia roli urzędu dozoru jądrowego w sytuacji, kiedy tworzy się od podstaw przemysł jądrowy w Polsce. Jesteśmy przekonani, że restrukturyzacja umożliwi sprawne wykonywanie zadań, jakie Prawo atomowe nakłada na PAA i wywiązania się z nowych zadań, wynikających z założeń Programu Polskiej Energetyki Jądrowej”.

Spotkanie PAA - PGE EJ1

Wydarzenia

W dn. 12.10.2011 r. prezes Państwowej Agencji Atomistyki Janusz Włodarski i eksperci PAA spotkali się z przedstawicielami PGE EJ1 – spółki odpowiedzial-

nej za przygotowanie procesu inwestycyjnego oraz budowę pierwszej elektrowni jądrowej w Polsce. Celem spotkania było omówienie zgłoszonych przez w/w firmę w trybie konsultacji społecznych uwag do przygotowanych przez PAA projektów rozporządzeń wykonawczych do Prawa atomowego dotyczących lokalizacji obiektów jądrowych, wymagań wobec projektu obiektu jądrowego i analiz bezpieczeństwa przeprowadzanych przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę obiektu jądrowego.

Podczas spotkania prezes J. Włodarski przypomniał, że do wszystkich uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych PAA ustosunkuje się na piśmie. Stanowisko agencji zostało również opublikowane na stronie internetowej.

Prezes PAA zauważył, że wymagania bezpieczeństwa zapisane w znowelizowanej ustawie Prawo atomowe zostały tak sformułowane, by zapewnić konkurencyjność technologii jądrowych, nie przesądzając, na przykład, jakiego typu elektrownia jądrowa mogłaby być zbudowana w Polsce. Jednocześnie nowe zapisy zapewniają, że inwestor będzie mógł wybierać jedynie spośród technologii najnowocześniejszych, spełniających najwyższe osiągalne wymagania bezpieczeństwa. Prezes przypomniał, że przepisy ustawy formułują jednoznaczny prymat bezpieczeństwa nad innymi aspektami działalności obiektów jądrowych i to nie tylko na etapie wyboru technologii, ale także w całym procesie jej wdrożenia, który nadzorowany i kontrolowany będzie przez państwowy organ dozoru jądrowego, jakim jest Prezes Państwowej Agencji Atomistyki. Przepisy rozporządzeń wykonawczych zostały zaś opracowane zgodnie z tymi wymaganiami.

Jak zauważył prezes J. Włodarski, spotkanie z PGE ma na celu wzajemne wyjaśnienie sobie zagadnień poruszonych przez PGE w ramach konsultacji społecznych. Nie oznacza to jednak konieczności osiągnięcia pełnego konsensusu.

– Dla nas, jako urzędu dozoru jądrowego, najważniejsze jest bezpieczeństwo elektrowni jądrowych i temu podporządkowujemy naszą pracę – podkreślił prezes.

Fot. 1. Prezes PAA Janusz Włodarski (z lewej) podczas spotkania. Po prawej Witold Drożdż, wiceprezes PGE EJ1

Witold Drożdż wiceprezes PGE EJ1, dziękując za możliwość bezpośredniej dyskusji na temat zgłoszonych uwag, podkreślił, że rozumie tę filozofię i w pełni się z nią zgadza.

– Zachowanie priorytetu bezpieczeństwa, a jednocześnie neutralności technologicznej jest kierunkiem z naszej perspektywy szalenie pożądanym – powiedział prezes Drożdż.

– Należy pamiętać, że Prawo atomowe dopuszcza tylko rozwiązania najbezpieczniejsze, a jednocześnie sprawdzone w praktyce lub poprzez badania, analizy i próby – przypomniał prezes J. Włodarski.

Prezes zauważył również, że na zapisane w przepisach wymagania wobec technologii nie miały wpływu zdarzenia w Fukushima.

– Te zdarzenia dotyczyły technologii, która na pewno nie będzie stosowana w Polsce. Jeśli jednak w wyniku odbywającej się właśnie rewizji wymagań międzynarodowych zostaną one zmienione, dostosujemy do tych zmian również nasze przepisy – stwierdził.

– Mam nadzieję, że otwarta dyskusja pozwoli przygotować przepisy nie tylko optymalne, ale i dobrze rozumiane przez podmioty, które będą je stosować w praktyce – stwierdził prezes Drożdż.

Konsultacje społeczne w sprawie projektów rozporządzeń do Prawa atomowego zakończyły się: 22 września 2011 r. dla czterech rozporządzeń (w sprawie okresowej oceny bezpie-

czeństwa jądrowego, w sprawie wzoru kwartalnego sprawozdania o wysokości uiszczonych wpłaty na fundusz likwidacyjny, w sprawie wzoru legitymacji służbowej inspektora dozoru jądrowego i w sprawie Rady do Spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej) i 4 października 2011 r. dla pozostałych siedmiu rozporządzeń. Uwagi do projektów zgłosiły: PGE EJ1 sp. z o.o., Narodowe Centrum Badań Jądrowych i Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych „Lewiatan” (PKPP). Wszystkie uwagi są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej PAA oraz na stronach Rządowego Centrum Legislacji.

Zmiana wydawcy Kwartalnika „Postępy Techniki Jądrowej”

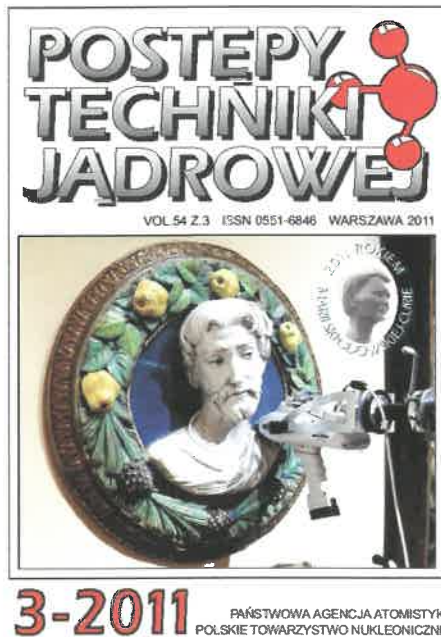
Wydarzenia

W związku z nowymi zadaniami Państwowej Agencji Atomistyki polegającymi na dostosowaniu PAA do pełnienia roli urzędu dozoru jądrowego – również w zakresie reaktorów energetycznych – agencja nie może być w przyszłości wydawcą kwartalnika "Postępy Techniki Jądrowej". Czasopismo to istniejące od roku 1957 (początkowo jako biuletyn pod tytułem "Postępy Techniki Reaktorowej") według wielu zgodnych opinii jest jedynym czasopismem w Polsce, które obejmuje całość kształt problematyki szeroko pojętej atomistyki, w tym zagadnienia związane z energetyką jądrową. Wypowiadane są też opinie, że pismo spełnia ważną rolę w informowaniu i kształceniu społeczeństwa w zakresie nadal młodej, a tak ważnej w rozwoju nauki, medycyny i gospodarki dziedziny, jaką jest atomistyka. Czytelnicy, recenzenci i znane autorytety naukowe uważają, że kontynuacja wydawania "Postępów Techniki Jądrowej" jest wielce wskazana. Zdanie takie wyraziła również Rada ds. Atomistyki.

Tegoroczny budżet PAA przewidywał wydanie czterech ostatnich numerów czasopisma. Od przyszłego roku dotychczasowy wydawca periodyku nie zapewnia już środków na dalszą egzystencję PTJ.

Uznając za celowe dalsze istnienie kwartalnika i jego potencjalnie istotną rolę w informowaniu i edukacji społeczeństwa w zagadnieniach atomistyki – a w tym energetyki jądrowej – PAA i redakcja czasopisma podjęły już kilka miesięcy temu poszukiwania nowego wydawcy, a także źródeł finansowania wydawania pisma w roku 2012 i w kolejnych latach.

Obecnie wiadomo już, że Instytut Chemii i Techniki Jądrowej zgodził się przejąć od PAA obowiązki głównego współwydawcy czasopisma (drugim współwydawcą jest Polskie Towarzystwo Nukleonicy).

„Postępy Techniki Jądrowej” nr 3/2011

ENSREG o stress testach i transparentności

Współpraca z zagranicą

ENSREG - to **European Nuclear Safety Regulators Group, czyli Europejska Grupa Dozorów Jądrowych**. Jej znaczenie i prestiż w ostatnim czasie bardzo wzrosły. ENSREG był organizatorem bardzo ważnej *I Konferencji ENSREG na temat bezpieczeństwa jądrowego w Europie*, która odbyła się w czerwcu br.

"Stress tests" to "a comprehensive and transparent risk assessment", tłumaczone często na język polski jako testy odpornościowe, choć dosłownie należałoby mówić o wszechstronnych i przejrzystych ocenach ryzyka. Ryzyko odnosi się do ewentualnej awarii elektrowni jądrowych.

Warto zauważyć, że od samego początku ENSREG proponuje pełną transparentność całego procesu przeprowadzenia testów. W swojej Deklaracji ENSREG zaleca, by wszystkie krajowe organy dozoru jądrowego postępowały zgodnie ze sformułowanymi przez ENSREG „zasadami otwartości i transparentności” oraz, by rezultaty testów zostały udostępnione społeczeństwu. Zgodnie z tymi zasadami, organy dozоровe powinny m.in.:

- ♦ Udostępniać informacje tak szybko, jak to jest możliwe,
- ♦ Stworzyć ogólnodostępną stronę internetową dla publikacji informacji,
- ♦ Upewniać się, że społeczeństwo otrzymało wszystkie informacje, które może uzyskać, w formie przystępnej i zrozumiałej,
- ♦ Współpracować z organami i instytucjami zainteresowanymi procesem, w tym z mediami.

Przypomnijmy, że 13. maja ENSEG i Komisja Europejska opublikowały oświadczenie, w którym znalazły się następujące słowa:

"W świetle awarii w Fukushima wszechstronne oceny ryzyka i bezpieczeństwa podejmowane przez operatorów elektrowni jądrowych – pod nadzorem krajowych dozorców jądrowych rozpoczną się 1. czerwca 2011 r. Oceny te bazować będą na specyfikacjach przygotowanych głównie przez **Zachodnioeuropejskie Stowarzyszenie Regulatorów Jądrowych WENRA** i będą obejmować nadzwyczajne wydarzenia inicjujące, takie jak trzęsienia ziemi, powodzie i konsekwencje innych zdarzeń potencjalnie prowadzących do wielokrotnej utraty funkcji bezpieczeństwa, niezbędnych przy opanowywaniu następstw wypadku jądrowego. Specyfikacja i metodologia tych ocen podana jest w Załączniku do niniejszego dokumentu".

We wspomnianym Załączniku do oświadczenia podano dokładną definicję *stress testów*, kalendarz przeprowadzenia testów odpornościowych, opis procesu wzajemnego przeglądu partnerskiego (ang. *peer review*) oraz zakres techniczny *stress testów*.

Otóż w tej ostatniej kwestii stwierdza się, że zakres techniczny *stress testów* został zdefiniowany na podstawie analiz zagadnień uwidnionych podczas wydarzeń w Fukushima, biorąc pod uwagę kombinację zdarzeń inicjujących i popełnionych błędów. Szczególna uwaga skupiona będzie wokół następujących zagadnień:

a) wydarzenia inicjujące: trzęsienia ziemi, powodzie;

b) konsekwencje utraty funkcji bezpieczeństwa spowodowane przez dowolne zdarzenie inicjujące, możliwe do wyobrażenia w miejscu lokalizacji elektrowni: utrata zasilania elektrycznego, utrata końcowego odbiornika ciepła, wystąpienie obu zdarzeń jednocześnie;

c) poważne sprawy dotyczące zarządzania kryzysowego w przypadku wystąpienia ciężkiej awarii reaktora jądrowego: środki zapobiegające utracie lub pozwalające przywrócić chłodzenie rdzenia reaktora, środki zapobiegające utracie lub pozwalające przywrócić chłodzenie basenu z wypalonym paliwem, środki zapobiegające utracie lub pozwalające przywrócić szczelność obudowie.

W raporcie powinny być również zawarte oceny konsekwencji zdarzeń innych niż powyżej wymienione, takich jak: duże zakłócenia w zasilaniu energią elektryczną, pożary lasów, uderzenie samolotu w reaktor.

Posiadacz licencji na eksploatację elektrowni powinien dostarczyć całościowy dokument dla wszystkich bloków w danej lokalizacji.

Jak już powyżej wspomniano, raporty krajowe powinny być zakończone do końca bieżącego roku. Następnie rozpocznie się *peer review process*, który ma się zakończyć do końca kwietnia 2012 r. Rada Unii Europejskiej otrzyma zweryfikowane raporty w czerwcu 2012 r.

Raporty powinny być dostępne dla społeczeństwa – zgodnie z prawodawstwem krajowym i zobowiązaniami międzynarodowymi oczywiście przy spełnieniu warunku, że ich udostępnienie nie zaszkodzi m.in. zabezpieczeniu obiektów jądrowych. Wyniki *peer reviews* powinny być również dostępne i dyskutowane na krajowych oraz międzynarodowych seminariach, na które powinni być zapraszani interesariusze spoza sektora jądrowego i przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Przedstawiciele ENSREG uważają, że istnieje duże zainteresowanie społeczne *stress testami* i ich wynikami. Po raz pierwszy w Europie na tak wielką skalę podjęto taką akcję i ważną sprawą jest to, aby obywatele państw Unii Europejskiej mogli dowiedzieć się czym zajmują się dozory jądrowe w ich krajach.

Raporty krajowe, *the peer review reports* i raporty przekazane Radzie UE będą publikowane na stronie internetowej ENSREG (będzie utworzona specjalna podstrona). Zgodnie z zasadą otwartości i przejrzystości wszystkie wspomniane powyżej dokumenty będą zredagowane prostym językiem, łatwym do zrozumienia przez zwykłych ludzi.

Szczegółowe informacje na temat testów odpornościowych można znaleźć w biuletynie „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna” nr 3 (85)/2011.

Wywiad Prezesa dla „Rzeczpospolitej”

Publikacje prasowe

W końcu grudnia ukaże się w wydaniu "Rzeczpospolitej" wywiad z Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Januszem Włodarskim. Ze względu na ważność tematów poruszanych w rozmowie przytaczamy poniżej jej fragmenty.

"Pytanie: Do zakresu działania Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki należy wykonywanie zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Jest to pojęcie ogólne i dla przeciętnego człowieka raczej mało zrozumiałe. Jak można je krótko i trafnie scharakteryzować?

Janusz Włodarski: Oznacza to, że ja oraz podległa mi instytucja mamy za zadanie sprawować nadzór nad tym, by wszelka działalność związana z narażeniem na promieniowanie jonizujące, wykonywana była w sposób spełniający określone przepisami normy bezpieczeństwa.

Co to znaczy w praktyce?

Nasi inspektorzy kontrolują, by osiągnięte były takie warunki eksploatacji reaktora badawczego w Świerku i składowiska odpadów promieniotwórczych w Różanie, by ludność była chroniona przed negatywnymi skutkami wynikającymi z promieniowania jonizującego pochodzącego od substancji znajdujących się w tych obiektach. Ponadto kontrolą objęci są wszyscy użytkownicy źródeł promieniowania jonizującego, których w Polsce jest prawie 3 000. Muszą oni zapobiegać wystawianiu ludzi na działanie promieniowania jonizującego oraz skażeniu środowiska.

Prócz tego przez cały czas monitorujemy sytuację radiacyjną kraju. Nasze Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych (CEZAR) przez całą dobę zbiera informacje o wszelkich zdarzeniach, które mogą stanowić zagrożenie dla ludności lub środowiska. Co godzinę trafiają do niego wyniki pomiarów z trzynastu stacji wczesnego wykrywania skażeń promienio-

twórczych, rozlokowanych na terenie całego kraju (...)

Pytanie: Powróciła koncepcja budowy polskiej elektrowni jądrowej. Jaką rolę w tym projekcie odegra Państwowa Agencja Atomistyki?

Zgodnie z ustawą Prawo atomowe, kiedy inwestor zechce zbudować elektrownię jądrową, będzie musiał dostarczyć pełną jej dokumentację. Dopiero po wydaniu przez Prezesa Agencji zezwolenia na budowę, które jest dla społeczeństwa potwierdzeniem, że projekt jest bezpieczny, będzie mógł rozpocząć inwestycję. Zezwolenia Prezesa Agencji wymagać będzie również rozruch, eksploatacja oraz likwidacja elektrowni.

Na wszystkich etapach, nasi inspektorzy będą sprawdzać nie tylko inwestora i operatora elektrowni jądrowej, ale również wykonawców i dostawców systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia. W razie stwierdzenia nieprawidłowości nakażą ich usunięcie, a w przypadku zagrożenia – wstrzymanie prac.

W jaki sposób przygotowujecie się do wyzwania, jakie stanowi sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem elektrowni jądrowej?

Nasze przygotowania to ciągły i długotrwały proces, który już rozpoczęliśmy. Nasi eksperci uczestniczyli w pracach nad nowelizacją Prawa atomowego, która weszła w życie 1 lipca. Zostały w niej zawarte przepisy, które zapewniają prymat bezpieczeństwa eksploatacji elektrowni jądrowej nad wszystkimi innymi aspektami jej działalności. Jednocześnie nie faworyzują żadnej z dostępnych obecnie na rynku technologii. Agencja dostosowuje swoją strukturę i zatrudnia nowych pracowników specjalnie pod kątem programu energetyki jądrowej. Pracownicy Agencji są szkoleni według unikatowych programów i nabywają niezbędne, specjalistyczne kompetencje. Podpisaliśmy umowę z naszym amerykańskim odpowiednikiem – Komisją Dozoru Jądrowego (US NRC), która pomoże nam w szkoleniu naszych pracowników. Podobną umowę chcemy podpisać z ASN, czyli francuskim Urzędem Dozoru Jądrowego.(...)"

- raportem lokalizacyjnym,
- wstępnym raportem bezpieczeństwa,
- dokumentacją dotyczącą klasyfikacji bezpieczeństwa systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia obiektu jądrowego (zatwierdzaną przez Prezesa PAA),
- dokumentacją opisującą zintegrowany system zarządzania (zatwierdzaną przez Prezesa PAA)⁹,
- programem likwidacji obiektu jądrowego (zatwierdzany przez Prezesa PAA)¹⁰.

Wydanie przez Prezesa PAA zezwolenia na budowę obiektu jądrowego jest warunkiem uzyskania pozwolenia na budowę i użytkowanie tego obiektu, wydawanego na zasadach określonych w przepisach prawa budowlanego.

Przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie zezwolenia na rozruch obiektu jądrowego wnioskodawca musi uzyskać opinię Komisji Europejskiej odnośnie **planu składowania odpadów promieniotwórczych** (co obejmuje też plan budowy elektrowni jądrowej, gdyż z jej działalnością wiąże się przechowywanie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego), wydaną na podstawie art. 37 Traktatu Euratom.

Do wykonywania działalności polegającej na rozruchu obiektu jądrowego potrzebne jest nie tylko zezwolenie, ale także zatwierdzenie przez Prezesa PAA **programu rozruchu** oraz **raportu z rozruchu** obiektu jądrowego.

W trakcie eksploatacji obiektu jądrowego wymagane jest zatwierdzenie przez Prezesa PAA planu oceny okresowej bezpieczeństwa oraz raportu z tej oceny.

Wydane przez Prezesa PAA zezwolenie na likwidację obiektu jądrowego poprzedza uzyskanie pozwolenia na rozbiórkę tego obiektu, wydawanego na zasadach określonych w przepisach prawa budowlanego. Likwidacja odbywa się zgodnie z programem likwidacji zatwierdzanym przez Prezesa PAA po każdej aktualizacji (nie rzadziej niż co 5 lat). Zatwierdzenia wymaga także raport z likwidacji obiektu jądrowego, co jest równoznaczne z zakończeniem tej działalności (art. 38c ust. 2 ustawy).

⁹ Wymagana także przy składaniu wniosków o wydanie zezwolenia na rozruch, eksploatację i likwidację obiektu jądrowego.

¹⁰ Wymagany także przy składaniu wniosków o wydanie zezwolenia na rozruch i eksploatację obiektu jądrowego.

VIII. Informacja społeczna w zakresie obiektów energetyki jądrowej

Dodane do ustawy – Prawo atomowe przepisy nowego rozdziału 4a (art. 39l – 39o) wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Operatorzy obiektów energetyki jądrowej¹¹ będą mieli obowiązek utworzenia Lokalnego Centrum Informacji oraz przekazywania danych i informacji dotyczących obiektów energetyki jądrowej. Ponadto społeczności lokalne i organy samorządu terytorialnego z gmin, na których terenie będzie realizowana inwestycja w zakresie budowy obiektu energetyki jądrowej, będą mogły utworzyć odpowiednio lokalne komitety informacyjne mające na celu głównie reprezentowanie społeczności lokalnej wobec jednostki organizacyjnej realizującej inwestycję lub eksploatującej obiekt energetyki jądrowej oraz gminne punkty informacyjne realizujące gminną strategię promocyjną, edukacyjną i promocyjną w zakresie energetyki jądrowej.

IX. Zmiany dotyczące lokalizacji i budowy składowisk odpadów promieniotwórczych

Zmiana przepisów rozdziału 7 ustawy – Prawo atomowe została podyktowana podobieństwem zagadnień dotyczących lokalizacji i budowy obiektów jądrowych i składowisk odpadów promieniotwórczych.

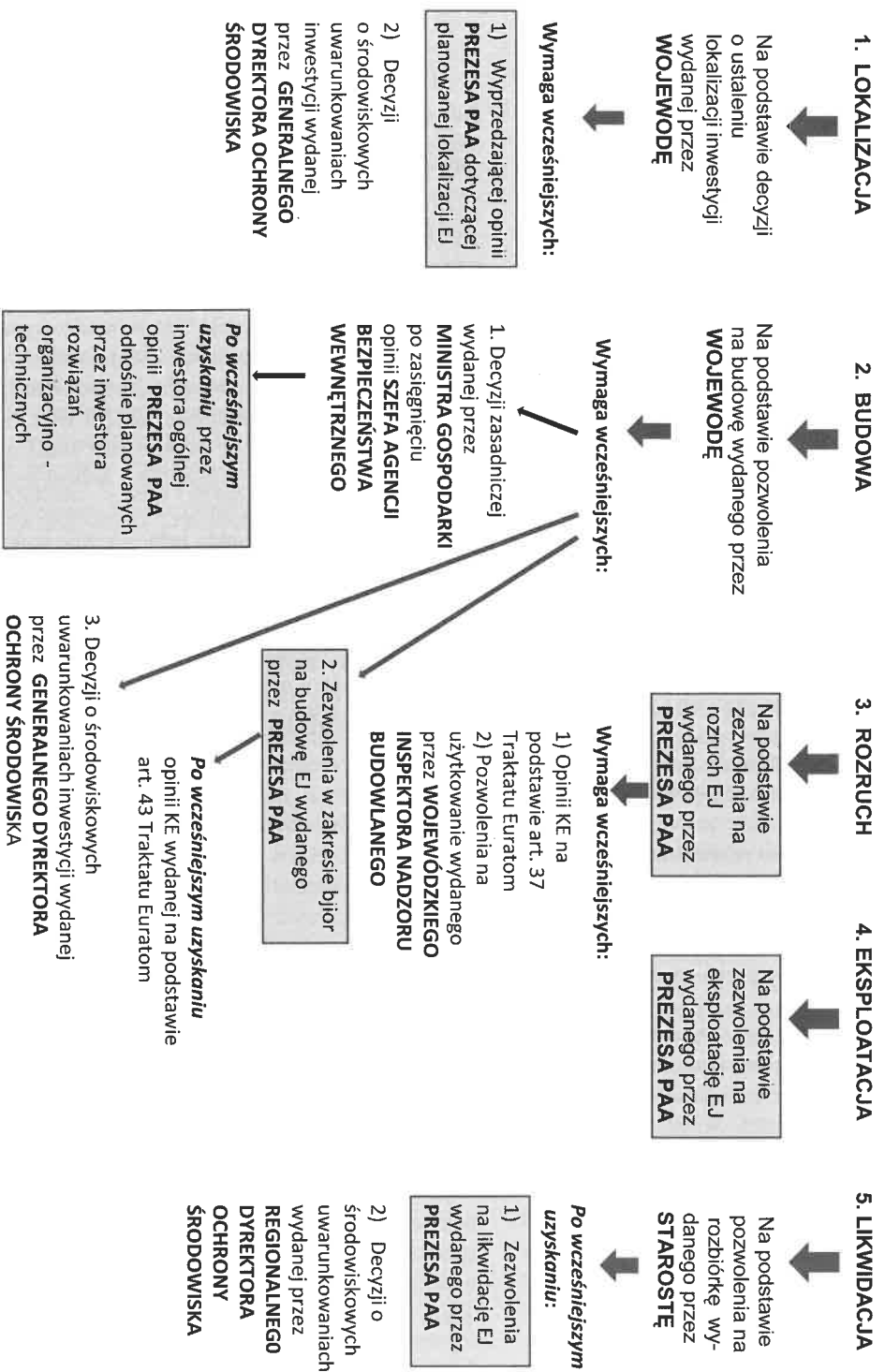
Z uwagi na specyfikę głębokich składowisk odpadów promieniotwórczych, do budowy i eksploatacji których stosuje się przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.) dotyczące składowania odpadów w górotworze, zamieszczono w art. 53 ustawy regulacje zawarte dotychczas w § 43 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego (Dz. U. Nr 230, poz. 1925), stanowiące, iż do budowy i eksploatacji składowiska głębokiego odpadów promieniotwórczych

¹¹ Przez obiekt energetyki jądrowej należy rozumieć elektrownię jądrową lub działający na potrzeby energetyki jądrowej zakład wzbogacania izotopowego, zakład wytwarzania paliwa jądrowego, zakład przerobu wypalonego paliwa jądrowego, przechowalnik wypalonego paliwa jądrowego oraz obiekt do przechowywania odpadów promieniotwórczych będący obiektem jądrowym (art. 39 l pkt 1 ustawy - Prawo atomowe).

Tab.1. Szczegółne warunki uzyskania opinii i zezwoleń Prezesa PAA pokazanych na Rys.1 (szare tło).

WYPRZEDZAJĄCA OPINIA PREZESA PAA DOTYCZĄCA PLANOWANEJ LOKALIZACJI ELEKTROWNI JĄDROWEJ	
I.	Prezes PAA wydaje wyprzedzającą opinię dotyczącą planowanej lokalizacji elektrowni jądrowej na podstawie raportu lokalizacyjnego przedstawionego przez inwestora EJ.
II.	Inwestor EJ przygotowuje raport lokalizacyjny na podstawie oceny terenu przeznaczonego pod lokalizację EJ, w zakresie: <ol style="list-style-type: none"> 1) warunków sejsmicznych, tektonicznych, geologiczno-inżynierskich, hydrogeologicznych, hydrologicznych i meteorologicznych; 2) zdarzeń zewnętrznych będących skutkiem działalności człowieka; 3) zdarzeń zewnętrznych będących skutkiem działania sił przyrody; 4) gęstości zaludnienia i sposobu zagospodarowania terenu; 5) możliwości realizacji planów postępowania awaryjnego w sytuacji wystąpienia zdarzenia radiacyjnego.
Szczegółowy zakres przeprowadzania oceny terenu przeznaczonego pod lokalizację obiektu jądrowego oraz szczegółowy zakres raportu lokalizacyjnego zostanie określony w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art.36c ust.3. ustawy Prawo atomowe	
OGÓLNA OPINIA PREZESA PAA ODNOŚNIE PLANOWANYCH ROZWIĄZAŃ ORGANIZACYJNO – TECHNICZNYCH PRZYSZŁEJ DZIAŁALNOŚCI	
Przed złożeniem wniosku o wydanie zezwolenia inwestor może zwrócić się do Prezesa PAA z wnioskiem o wydanie ogólnej opinii dotyczącej planowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych w przyszłej działalności oraz projektów dokumentów, które należy złożyć wraz z wnioskiem o wydanie zezwolenia. Prezes PAA wydaje ogólną opinię w terminie 6 miesięcy, a w przypadkach szczególnie skomplikowanych - w terminie 9 miesięcy od dnia złożenia wniosku.	
ZEZWOLENIE PREZESA PAA NA BUDOWĘ ELEKTROWNI JĄDROWEJ	
UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W PROCEDURZE WYDAWANIA ZEZWOLENIA NA BUDOWĘ EJ:	
Prezes PAA niezwłocznie ogłasza na stronie internetowej treść wniosku o wydanie zezwolenia wraz ze skróconym raportem bezpieczeństwa oraz informację o: <ol style="list-style-type: none"> 1) wszczęciu postępowania w sprawie wydania zezwolenia na budowę obiektu jądrowego; 2) możliwości składania uwag i wniosków; 3) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie termin ich składania; 4) terminie i miejscu rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa. Informacje te Prezes PAA ogłasza też w prasie obejmującej swoim zasięgiem gminę, w której granicach znajduje się teren objęty wnioskiem o wydanie zezwolenia, oraz gminy sąsiadujące z tą gminą.	
WAŻNIEJSZE DOKUMENTY DOŁĄCZANE DO WNIOSKU:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wstępny raport bezpieczeństwa, 2) raport lokalizacyjny, 3) projekt EJ, 4) dokumentacja określająca klasyfikację bezpieczeństwa systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia EJ, 5) dokumentacja opisująca zintegrowany system zarządzania EJ, 6) program likwidacji EJ, 7) dokumenty potwierdzające posiadanie lub możliwość pozyskania środków finansowych niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej i zabezpieczeń materiałów jądrowych oraz niezbędnych do ukończenia budowy, 8) raport zawierający symulację niezbędnych potrzeb finansowych. 	

Rys.1. SCHEMAT PROCESU REGLAMENTACJI LOKALIZACJI, BUDOWY, FUNKCJONOWANIA I LIKWIDACJI ELEKTROWNI JĄDROWYCH

ZEZWOLENIE PREZESA PAA NA ROZRUCH ELEKTROWNI JĄDROWEJ

Rozruch EJ przeprowadza się zgodnie zezwoleniem na rozruch wydanym przez Prezesa PAA oraz zatwierdzonym przez Prezesa PAA programem rozruchu EJ, który obejmuje wykaz testów rozruchowych systemów oraz elementów konstrukcji i wyposażenia EJ oraz procedury ich wykonywania, w tym:

- 1) testy przedekspluatacyjne, w tym wymagane przepisami o dozorcze technicznym;
- 2) testy załadunku paliwa i podkrytyczności;
- 3) początkowe testy krytyczności i pracy na niskiej mocy;
- 4) testy mocy.

Kierownik jednostki organizacyjnej przedstawia na bieżąco Prezesowi PAA wyniki testów rozruchowych. Rozruch EJ dokumentuje się w dokumentacji rozruchowej obiektu jądrowego.

Prezes PAA wydaje decyzję o wstrzymaniu rozruchu EJ, w przypadku gdy wyniki testów rozruchowych wskazują na możliwość powstania zagrożenia bezpieczeństwa jądrowego lub możliwość, że EJ nie będzie spełniała wymagań bezpieczeństwa jądrowego.

Prezes PAA zatwierdza raport z rozruchu przedstawiający wyniki rozruchu. Raport składa się w terminie określonym w zezwoleniu na rozruch obiektu jądrowego.

WAŻNIEJSZE DOKUMENTY DOŁĄCZANE DO WNIOSKU:

- 1) raport bezpieczeństwa,
- 2) dokumentacja opisująca zintegrowany system zarządzania EJ,
- 3) program likwidacji EJ,
- 4) program rozruchu EJ,
- 5) dokumenty potwierdzające posiadanie środków finansowych niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej i zabezpieczeń materiałów jądrowych,
- 6) raport zawierający symulację niezbędnych potrzeb finansowych.

ZEZWOLENIE PREZESA PAA NA EKSPLOATACJĘ ELEKTROWNI JĄDROWEJ

WAŻNIEJSZE DOKUMENTY DOŁĄCZANE DO WNIOSKU:

- 1) raport bezpieczeństwa,
- 2) dokumentacja opisująca zintegrowany system zarządzania EJ,
- 3) propozycje limitów i warunków eksploatacyjnych,
- 4) program likwidacji EJ,
- 5) dokumenty potwierdzające posiadanie środków finansowych niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego, ochrony radiologicznej, ochrony fizycznej i zabezpieczeń materiałów jądrowych,
- 6) raport zawierający symulację niezbędnych potrzeb finansowych.

W TOKU EKSPLOATACJI KIEROWNIK EJ:

- 1) prowadzi dokumentację eksploatacyjną EJ, w której dokumentuje na bieżąco eksploatację EJ;
- 2) wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne, zapewniające gromadzenie i analizowanie na bieżąco parametrów pracy EJ istotnych dla bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz uwzględnianie doświadczeń eksploatacyjnych;
- 3) na bieżąco przekazuje Prezesowi PAA informacje o parametrach pracy EJ istotnych dla bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej;
- 4) na bieżąco przekazuje Prezesowi Urzędu Dozoru Technicznego informacje o funkcjonowaniu urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu w EJ

Prezes PAA może wydać nakaz zmniejszenia mocy lub wyłączenia EJ z eksploatacji, jeżeli dalsza eksploatacja zagraża EJ bezpieczeństwu jądrowemu. Ponowne uruchomienie lub zwiększenie mocy EJ wymaga pisemnej zgody Prezesa PAA.

ZEZWOLENIE PREZESA PAA NA LIKWIDACJĘ ELEKTROWNI JĄDROWEJ

PROGRAM LIKWIDACJI EJ

Kierownik jednostki organizacyjnej przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie zezwolenia na budowę, rozruch lub eksploatację EJ opracowuje program likwidacji obiektu jądrowego i przedstawia go do zatwierdzenia Prezesowi PAA wraz z wnioskiem o wydanie zezwolenia na likwidację EJ.

W toku eksploatacji EJ program likwidacji podlega aktualizacji nie rzadziej niż raz na pięć lat, a w przypadku nieuwzględnionego w tym programie zakończenia eksploatacji obiektu jądrowego - niezwłocznie po zakończeniu jego eksploatacji. Zaktualizowany program likwidacji obiektu jądrowego przedstawia się do zatwierdzenia Prezesowi PAA wraz z prognozą kosztów likwidacji obiektu jądrowego.

FUNDUSZ LIKWIDACJI EJ

Na pokrycie kosztów związanych z finansowaniem końcowego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi oraz kosztów likwidacji elektrowni jądrowej jednostka organizacyjna, która otrzymała zezwolenie na eksploatację elektrowni jądrowej, tworzy wyodrębniony fundusz specjalny, zwany dalej „funduszem likwidacyjnym”, z przypisanym do niego wyodrębnionym rachunkiem bankowym, na który raz na kwartał dokonuje wpłaty.

Wpłata dokonywana jest od każdej wyprodukowanej w elektrowni jądrowej megawatogodziny energii elektrycznej.

stosuje się przepisy prawa geologicznego i górniczego dotyczące składowania odpadów w górotworze. Dokonano także odpowiednich zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze poprzez wprowadzenie do katalogu składowisk podziemnych, określonego w art. 82b ust. 1 tej ustawy, odrębnego typu podziemnego składowiska odpadów - składowiska podziemnego odpadów promieniotwórczych, a w konsekwencji określenie szczegółowych wymagań, jakim powinien odpowiadać taki typ składowisk podziemnych w drodze rozporządzenia wydanego na podstawie art. 82b ust. 2 ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

W nowym art. 55a ustawy - Prawo atomowe zamieszczono wymagania dotyczące wyboru z punktu widzenia bezpieczeństwa lokalizacji składowiska odpadów promieniotwórczych. Przed dokonaniem tego wyboru konieczne jest przeprowadzenie przez inwestora oceny spełniania wymagań lokalizacyjnych określonych w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego (Dz. U. Nr 230, poz. 1925). Na podstawie tej oceny inwestor musi opracować raport lokalizacyjny, podlegający ocenie Prezesa PAA przeprowadzanej w toku postępowania o wydanie zezwolenia na budowę składowiska odpadów promieniotwórczych.

Podobnie jak w przypadku obiektu jądrowego, inwestor składowiska odpadów promieniotwórczych uzyskał możliwość wystąpienia do Prezesa PAA z wnioskiem o wydanie wyprzedzającej opinii odnośnie planowanej lokalizacji składowiska odpadów promieniotwórczych. W tym przypadku do tego wniosku inwestor powinien dołączyć raport lokalizacyjny.

W art. 62e ust. 2 ustawy - Prawo atomowe dodano zakaz przywozu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów promieniotwórczych w celu składowania. Zakaz ten oparty jest na powszechnie przyjętym w świecie założeniu, iż za gospodarkę odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym, w tym za ich składowanie powinno odpowiadać państwo na terenie którego zostały one wytworzone.

X. Tryb dokonywania przez organy dozoru jądrowego kontroli wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące

Wprowadzenie zmian przepisów rozdziału 9 ustawy - Prawo atomowe zostało podyktowane zarówno koniecznością przygotowania się do wykonywania zadań wynikających z rozwoju

energetyki jądrowej w Polsce, jak i doświadczeniami wyniesionymi z dotychczasowej działalności inspekcyjno-kontrolnej prowadzonej przez dozór jądrowy. Ulepszanie ram krajowych w tym zakresie jest także obowiązkiem państw członkowskich wynikającym z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom.

W art. 64 ust. 1 pkt 3 ustawy wprowadzono podział inspektorów dozoru jądrowego na inspektorów I i II stopnia, który obecnie istnieje w praktyce - wynika on z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 sierpnia 2002 r. w sprawie inspektorów dozoru jądrowego (Dz. U. Nr 137, poz. 1154) dotyczących praktyk i egzaminów, natomiast nie był formalnie wprowadzony przepisami ustawowymi. W art. 65 ust. 1 pkt 5 ustawy wyraźnie wskazano, że inspektorem dozoru jądrowego nie może zostać osoba niebędąca pracownikiem PAA. Do art. 65 ustawy – Prawo atomowe dodano także ogólne przepisy dotyczące praktyk, szkoleń i egzaminów wymaganych do uzyskania uprawnień inspektora dozoru jądrowego. Zostały one przeniesione ze wspomnianego rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 2002 r., zatem konieczne jest uchwalenie nowego rozporządzenia regulującego szczegółowe zagadnienia z tym związane, wskazane w znowelizowanym art. 71 ustawy. W art. 65 ust. 8 ustawy – Prawo atomowe wprowadzono obowiązek stałego podnoszenia swojej wiedzy i kwalifikacji przez inspektorów dozoru jądrowego, w szczególności przez uczestnictwo w szkoleniach organizowanych lub wskazanych przez Prezesa PAA. Koszty tych szkoleń będą pokrywane przez Prezesa PAA. Inne niż dozór jądrowy organy administracji przeprowadzające kontrole w obiektach jądrowych także mają obowiązek zapewnienia pracownikom zaangażowanym w takie kontrole odpowiednich szkoleń związanych z zagadnieniami bezpieczeństwa jądrowego oraz czynnościami związanymi z przedmiotem wykonywanych kontroli w zakresie ich właściwości i kompetencji. Wszystkie te zmiany wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

Ustawa – Prawo atomowe przed ostatnią nowelizacją nie określała szczegółowych zadań i trybu wykonywania zadań z zakresu nadzoru i kontroli, pozostawiając uregulowanie tych kwestii do uznania Rady Ministrów, która mogła wydać odpowiednie rozporządzenie na podstawie art. 71 pkt 1 ustawy. Taki akt prawny nie został

dotychczas wydany, zatem usunięto upoważnienie do jego wydania, a w zamian wprowadzono do ustawy – Prawo atomowe odpowiednie przepisy regulujące te zagadnienia.

W art. 66 ustawy – Prawo atomowe rozbudowano katalog uprawnień organów dozoru jądrowego w związku z prowadzoną kontrolą, m.in. poprzez zagwarantowanie organom dozoru jądrowego prawa do korzystania z pomocy autoryzowanych przez Prezesa Agencji laboratoriów i organizacji eksperckich w przypadku kontroli elektrowni jądrowych, a w przypadku kontroli innych jednostek organizacyjnych - korzystania z pomocy biegłych i ekspertów oraz laboratoriów. W art. 66a ustawy określono zasady udzielania autoryzacji laboratoriów i organizacji eksperckich przez Prezesa PAA. W art. 67c ustawy ustanowiono mechanizm umożliwiający pobieranie próbek w celu prowadzenia badań przez laboratoria pomiarowe.

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej obiektów jądrowych organy dozoru jądrowego mają obowiązek współdziałania z innymi organami administracji z uwzględnieniem właściwości i kompetencji tych organów. W art. 66 ust. 3 – 7 ustawy – Prawo atomowe określono zasadę koordynacji i współpracy różnych organów administracji w zakresie kontroli działalności związanej z narażeniem na działanie promieniowania jonizującego z uwzględnieniem właściwości i kompetencji tych organów. W związku ze wskazanymi potrzebami koordynacji działań organów administracji dodano też do ustawy nowy przepis art. 5b ust. 3 nakładający na laboratoria prowadzące kontrolę zawartości naturalnych izotopów promieniotwórczych w surowcach i materiałach przeznaczonych na pobyt ludzi i inwentarza żywego, a także w odpadach przemysłowych stosowanych w budownictwie obowiązek informowania organów nadzoru budowlanego o przekroczeniu wartości określonych w odrębnych przepisach.

W art. 67a ustawy przewidziano możliwość zachowania w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości pracownika w przypadku, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że udzielenie organom dozoru jądrowego informacji w sprawach objętych kontrolą przez tę osobę mogłoby ją narazić na jakikolwiek uszczerbek lub zarzut z powodu udzielenia tej informacji.

W związku z potrzebą zapewnienia nadzoru nad przestrzeganiem przepisów i zasad bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w większej ilości obiektów jądrowych niż miało to miejsce do tej pory wprowadzono trzy podstawowe typy inspekcji dozorowych (art. 65a ust. 1 ustawy):

- 1) kontrole okresowe – zgodne z planem kontroli zatwierdzonym przez Prezesa PAA lub Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego;
- 2) kontrole doraźne – przeprowadzane w sytuacji wystąpienia nowych okoliczności istotnych w zakresie stanu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej jednostki, w której ma być przeprowadzona kontrola;
- 3) kontrole ciągłe – przeprowadzane w elektrowniach jądrowych, na podstawie stałego upoważnienia.

W związku z wprowadzeniem kontroli ciągłych Prezes PAA uzyskał możliwość określenia w zezwoleniu na wykonywanie działalności polegającej na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektów jądrowych prac i czynności w obiekcie jądrowym, których wykonywanie wymaga obecności inspektora dozoru jądrowego (art. 39g pkt 10 ustawy).

Znowelizowana ustawa wprowadza szereg postanowień dotyczących trybu prowadzenia kontroli, szersze niż ogólne uprawnienia organów kontrolnych regulowane innymi przepisami krajowymi. Rozbudowano m.in. przepisy dotyczące dokumentów, jakimi musi się legitymować inspektor dozoru jądrowego (art. 65a ust. 2 – 8 ustawy), uregulowano kwestię obecności przy kontroli kierownika jednostki organizacyjnej lub osoby przez niego wyznaczonej oraz wyjątki od tych zasad (art. 67a). Uchylono art. 70 ust. 2 ustawy, zawierający odesłanie do stosowania przepisów rozdziału 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.), przez co powstała konieczność powtórzenia (z niezbędnymi modyfikacjami) rozwiązań tej ustawy dotyczących obowiązku prowadzenia i przechowywania przez kontrolowaną jednostkę organizacyjną w swojej siedzibie książki kontroli, jak również upoważnień i protokołów kontroli (art. 69a i 69b ustawy). Zmodyfikowano i rozbudowano przepisy dotyczące protokołowania czynności kontrolnych, zapewniając również możliwość kwestionowania

przez kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej ustaleń zawartych w protokole kontroli (art. 67e ustawy). Uzupełniono przepisy dotyczące reagowania organów dozoru jądrowego na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości, m.in. wymieniono przykłady nakazów i zakazów, które zastąpiły dotychczasowe polecenia doraźne i określono zasady ich wykonywania i zaskarżania przez kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej (art. 68 ustawy), uregulowano zasady wydawania przez inspektora dozoru jądrowego zaleceń mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa jądrowego lub ochrony radiologicznej w przypadku stwierdzenia okoliczności, które nie stanowią naruszenia wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej określonych w przepisach prawa czy w zezwoleniu, ale mają negatywny wpływ na bezpieczeństwo jądrowe lub ochronę radiologiczną (art. 68a ustawy). W art. 68b ustawy zostały zmienione przesłanki wydawania przez Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego decyzji nakazującej usunięcie nieprawidłowości w określonym terminie (dotychczasowy art. 67 ust. 4), określono także w tym przepisie przykładowe elementy, jakie taka decyzja może zawierać oraz nałożono na kierownika jednostki, do której skierowano decyzję, obowiązek zawiadomienia, w wyznaczonym terminie, Prezesa PAA o sposobie usunięcia nieprawidłowości.

Omówione powyżej decyzje nadzorcze organów dozoru jądrowego podlegają niezwłocznemu umieszczeniu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronach podmiotowych Prezesa PAA, z wyłączeniem informacji dotyczących ochrony fizycznej, zabezpieczeń materiałów jądrowych, a także informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (art. 68c ustawy).

W art. 69 ustawy – Prawo atomowe odmiennie niż dotychczas uregulowano kwestie wystąpienia pokontrolnego.

XI. Regulacje dotyczące odpowiedzialności cywilnej za szkodę jądrową

W rozdziale 12 ustawy – Prawo atomowe wprowadzono szereg zmian w celu dostosowania rozwiązań odnoszących się do odpowiedzial-

ności cywilnej za szkodę jądrową do wymogów wynikających z ratyfikacji przez Polskę Protokołu Zmieniającego Konwencję Wiedeńską o odpowiedzialności cywilnej za szkody jądrowe sporządzonego w Wiedniu 12 września 1997 r.

W art. 102 ust. 1 ustawy – Prawo atomowe podwyższono granicę odpowiedzialności osoby eksploatującej za szkodę jądrową do kwoty stanowiącej równowartość w złotych 300 mln SDR.

W art. 103 ust. 2 ustawy przesądzono jednoznacznie, iż transport materiału jądrowego z urządzenia jądrowego wymaga odrębnego ubezpieczenia. Osoba eksploatująca urządzenie jądrowe, z którego ma zostać wysłany materiał jądrowy, została obciążona obowiązkiem przekazania przewoźnikowi wydanego przez ubezpieczyciela dokumentu, potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia (art. 103a ustawy).

W art. 103 ust. 6 ustawy – Prawo atomowe przesądzono, że wysokość minimalnej sumy gwarancyjnej ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkodę jądrową w odniesieniu do jednego zdarzenia nie może być, co do zasady, niższa niż równowartość w złotych 300 mln SDR. W nowym art. 103 ust. 7 ustawy – Prawo atomowe przewidziano zastosowanie niższych kwot sumy gwarancyjnej w odniesieniu do reaktorów badawczych, urządzeń, w których jest przechowywany lub składowany materiał jądrowy pochodzący z reaktora badawczego oraz transportu materiałów jądrowych pochodzących z tych reaktorów i urządzeń jądrowych, pozostawiając dookreślenie tej kwoty do uregulowania w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 14 września 2011 r. w sprawie minimalnej sumy gwarancyjnej obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej osoby eksploatującej urządzenie jądrowe (Dz. U. Nr 206, poz. 1217) kwota ta wynosi równowartość w złotych 400 000 SDR.

W art. 103c ust. 3 ustawy – Prawo atomowe ustalono gwarancyjną odpowiedzialność Skarbu Państwa za wypłatę odszkodowania w sytuacji, gdy nie będzie ona mogła być zaspokojona przez zakład ubezpieczeń z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia.

Moment powstania obowiązku ubezpieczenia ustalono nie później niż na dzień poprzedzający rozpoczęcie rozruchu urządzenia jądrowego, a w przypadku urządzeń jądrowych nie

wymagających rozruchu - dzień poprzedzający rozpoczęcie eksploatacji urządzenia jądrowego (art. 103 ust. 3 ustawy). W przypadku transportu materiałów jądrowych obowiązek ubezpieczenia powstaje nie później niż na dzień poprzedzający rozpoczęcie transportu.

Do art. 103 ustawy – Prawo atomowe dodano nowy ustęp 5, z którego wynika, iż ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej jest objęta odpowiedzialność cywilna osoby eksploatującej urządzenie jądrowe za szkody jądrowe, a zakład ubezpieczeń nie może umownie ograniczyć wypłaty odszkodowań.

W art. 103b ustawy uregulowano kwestie związane z kontrolą obowiązku zawarcia ubezpieczenia oraz konsekwencje stwierdzenia uchybień w tym zakresie.

W art. 103c ust. 1 i 2 ustawy określono sposób podziału sumy gwarancyjnej ubezpieczenia uwzględniający rodzaj szkód, które ma naprawić to ubezpieczenie.

XII. Działania w zakresie rozwoju energetyki jądrowej

Nowy rozdział 12a ustawy – Prawo atomowe wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. W art. 108a ustawy określono zadania ministra właściwego do spraw gospodarki w zakresie wykorzystania energii atomowej na potrzeby społeczno-gospodarcze kraju. Jednym z tych zadań jest opracowywanie projektów planów i strategii w zakresie rozwoju i funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce, w tym projektu Programu polskiej energetyki jądrowej. Przepisy art. 108b – 108e ustawy regulują podstawowe kwestie związane z treścią Programu, jego przyjmowaniem, ogłaszaniem i realizowaniem.

XIII. Zmiany przepisów ustrojowych

Przepisy art. 5 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom podkreślają zasadę niezależności właściwego organu regulacyjnego w zakresie bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych. Powinien on być w szczególności operacyjnie oddzielony od innych organów lub organizacji zaangażowanych w promowanie lub wykorzystywanie energii jądrowej w celu zapewnienia jego faktycznej nie-

zależności w regulacyjnym procesie decyzyjnym. Prezes PAA, będący takim organem w Polsce, powinien być więc zwolniony z odpowiedzialności za działania niezwiązane z regulacją działalności polegającej na pokojowym wykorzystywaniu energii atomowej. W związku z tym w rozdz. 13 ustawy – Prawo atomowe zmieniono przepisy art. 110 pkt 6, 7, 9 i 10.

Dla zapewnienia wsparcia eksperckiego dla Prezesa PAA przy wykonywaniu jego zadań przekształcono Radę do Spraw Atomistyki w Radę do Spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej (zwaną dalej: „Radą”), będącą działającym przy Prezesie PAA organem doradczym i opiniodawczym. W art. 112 ustawy zamieszczono przepisy ustrojowe dotyczące Rady oraz ogólnie uregulowano zakres jej działania. Szczegółowe zadania Rady określono także w szeregu innych przepisów ustawy, głównie w rozdziale 4. Organizacja i tryb pracy Rady oraz wysokość wynagrodzenia przysługującego jej członkom zostaną określone w projektowanym rozporządzeniu Ministra Środowiska, o którym mowa w art. 112 ust. 12 ustawy.

W art. 113a ust. 1 ustawy - Prawo atomowe przewidziano przeprowadzanie przez Prezesa PAA, co najmniej raz na 3 lata, oceny funkcjonowania krajowego systemu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, w tym oceny funkcjonowania dozoru jądrowego. W art. 113a ust. 2 ustawy nałożono na Prezesa PAA obowiązek polegający na poddawaniu, nie rzadziej niż raz na 10 lat, funkcjonowania krajowego systemu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, w tym funkcjonowania dozoru jądrowego, międzynarodowym przeglądom zewnętrznym. Pozwoli to na wykonanie obowiązków wynikających z art. 9 ust. 1 i 3 dyrektywy Rady 2009/71/Euratom, a także umożliwi wdrożenie art. 4 ust. 2 dyrektywy.

XIV. Zmiana przepisów określających organ sprawujący nadzór oraz funkcję organu założycielskiego w stosunku do państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej - Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych

W rozdziale 14 ustawy przekazano spra-

wowanie nadzoru oraz funkcji organu założycielskiego w stosunku do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych z rąk ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa na rzecz ministra właściwego do spraw gospodarki. W związku z zaprzestaniem finansowania działalności ZUOP środkami z dotacji celowej, o której mowa w art. 33 ustawy – Prawo atomowe rozszerzono zakresu zadań, na które ZUOP otrzymuje dofinansowanie z dotacji podmiotowej, o której mowa w art. 119 ust. 1 ustawy – Prawo atomowe, o eksploatację przechowalników wypalonego paliwa jądrowego pochodzącego z badawczych reaktorów jądrowych oraz działalność w zakresie ochrony radiologicznej i ochrony Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych.

Zmiany te wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

XV. Zmiana wysokości administracyjnych kar pieniężnych za naruszenie przepisów bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz zmiana przesłanek nakładania tych kar

Maksymalna wysokość kar pieniężnych wymierzanych na podstawie art. 123 ustawy – Prawo atomowe kierownikowi jednostki organizacyjnej wykonującej działalność polegającą na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej została określona na poziomie dwustokrotności kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o której mowa w art. 123 ust. 1 ustawy – Prawo atomowe.

W razie określonych w nowym przepisie art. 123 ust. 3 naruszeń przepisów przez jednostkę organizacyjną wykonującą działalność polegającą na budowie, rozruchu, eksploatacji lub likwidacji obiektu jądrowego administracyjna kara pieniężna będzie teraz nakładana nie na kierownika jednostki, a na samą jednostkę organizacyjną. Kara ta wynosi maksymalnie pięćsetkrotność kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku kalendarzowym poprzedzającym popełnienie czynu, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

ZAKOŃCZENIE

Ustawa z dnia 13 maja 2011 r. wprowadziła wiele nowych rozwiązań w polskim prawie atomowym. Proces zmian legislacyjnych mających na celu wdrożenie dyrektywy Rady 2009/71/Euratom i jednocześnie przygotowanie organów dozoru jądrowego i innych podmiotów do planowanego rozwoju energetyki jądrowej nie jest jednak skończony. Trwają prace nad wydaniem szeregu rozporządzeń wykonawczych do ustawy – Prawo atomowe, bez których nie będzie moż-

liwe wyegzekwowanie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych. Można jednak stwierdzić, że dzięki już uchwalonym przepisom poczyniony został duży krok w tym kierunku. Ustanowiono ramy prawne dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych.

Notka o autorze

mgr Karol Sieczak – główny specjalista w Departamencie Prawnym, Państwowa Agencja Atomistyki, e-mail: karol.sieczak@paa.gov.pl

NOWA DYREKTYWA W SPRAWIE ODPOWIEDZIALNEGO I BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYPALONYM PALIWEM JĄDROWYM I ODPADAMI PROMIENIOTWÓRCZYMI

Przytaczamy poniżej tekst polskiego tłumaczenia dyrektywy Rady UE 2011/70/EURATOM zamieszczonego w Dzienniku Urzędowym UE L199/48 z 2.8.2011 r. Tekst ten nie był konsultowany pod względem terminologicznym z PAA, zaznaczyliśmy zatem w nim miejsca, w których użyte terminy różnią się od określeń stosowanych w Polsce od wielu lat w kręgach specjalistów, w tym również od określeń oficjalnie obowiązujących, poprzez użycie ich w tekstach przepisów ogłaszanych w polskim Dzienniku Ustaw. I tak przykładowo: w oficjalnym polskim tłumaczeniu dyrektywy 96/29/EURATOM odpowiednikiem terminu angielskiego *dangers*, użytego w kontekście zagrożeń wynikających z promieniowania jonizującego stosowane jest właśnie słowo *zagrożenia* a nie „niebezpieczeństwa”. Podobnie od dawna angielski termin *radiological emergency* tłumaczony był jako *zdarzenie radiacyjne* (a nie „pogotowie radiologiczne”) i jest dokładnie

zdefiniowany w ustawie w sensie dokładnie odpowiadającym angielskiej definicji tego pojęcia. Podobnie *processing* tłumaczy się polskim terminem *przetwarzanie*, a określenie *reprocessing* zawsze było tłumaczone jako *przerób wypalonego paliwa*. Definicja *składowania* w naszej ustawie zakłada ostateczne umieszczenie w składowisku, bez zamiaru wydobycia. Używanie słowa *trwale* nie jest zatem konieczne. Wreszcie słowo *regulation* użyte w p.2 art. 3 (definicji) dotyczy sprawowania *dozoru jądrowego* i tak to winno być rozumiane i tłumaczone (używanie słowa „regulowanie” zaciemnia obraz – wymagałoby wprowadzenie w polskim tłumaczeniu dodatkowej definicji na użytek tej dyrektywy. Podobnie określeniu „*competent regulatory authority*” odpowiada polskie pojęcie *kompetentnego organu dozоровego*, przy czym intencją ekspertów tworzących konwencję było podkreślenie, że urząd dozoru jądrowego musi mieć wysokie kompetencje techniczne.

DYREKTYWA RADY 2011/70/EURATOM

z dnia 19 lipca 2011 r.

ustanawiająca ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, w szczególności jego art. 31 i 32,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej, sporządzony po uzyskaniu opinii grupy osób mianowanych przez Komitet Naukowo-Techniczny spośród ekspertów naukowych państw członkowskich,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

⁽¹⁾ Opinia z dnia 4 maja 2011 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym)

⁽²⁾ Opinia z dnia 23 czerwca 2011 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym)

- (1) Artykuł 2 lit. b) Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej („Traktat Euratom”) przewiduje utworzenie jednolitych norm bezpieczeństwa mających chronić zdrowie pracowników i ludności.
- (2) Artykuł 30 Traktatu Euratom przewiduje ustanowienie podstawowych norm ochrony zdrowia pracowników i ludności przed *niebezpieczeństwem*^{3*} promieniowania jonizującego.
- (3) Artykuł 37 Traktatu Euratom wymaga od państw członkowskich przedstawienia Komisji ogólnych danych dotyczących wszelkich planów trwałego składowania odpadów promieniotwórczych.
- (4) Dyrektywa Rady 96/29/Euratom⁽⁴⁾ ustanawia podstawowe normy bezpieczeństwa w zakresie ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego. Dyrektywa ta została uzupełniona przepisami bardziej szczegółowymi.
- (5) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał w swoim orzecznictwie, że postanowienia rozdziału 3 Traktatu Euratom, dotyczące ochrony zdrowia i bezpieczeństwa, stanowią spójną całość przekazującą Komisji znaczne uprawnienia w celu ochrony ludności i środowiska przed ryzykiem skażenia promieniotwórczego⁽⁵⁾.
- (6) Decyzją Rady 87/600/Euratom z dnia 14 grudnia 1987 r. w sprawie wspólnotowych warunków wczesniej wymiany informacji w przypadku *pogotowia radiologicznego*^{6**}⁽⁷⁾ ustanowiono ramy dla powiadamiania i przekazywania informacji, które będą wykorzystywane przez państwa członkowskie w celu ochrony ogółu społeczeństwa w przypadku *pogotowia radiologicznego*^{8**}. Dyrektywa Rady 89/618/Euratom z dnia 27 listopada 1989 r. w sprawie informowania ogółu społeczeństwa o środkach ochrony zdrowia, które będą stosowane, oraz działaniach, jakie należy podjąć w przypadku *pogotowia radiologicznego*^{9*}⁽¹⁰⁾, nałożyła na państwa członkowskie obowiązek informowania ogółu społeczeństwa w przypadku *pogotowia radiologicznego*^{11*}.
- (7) Dyrektywa Rady 2003/122/Euratom przewiduje kontrolę wysoce radioaktywnych źródeł zamkniętych i *odpadów radioaktywnych*^{12**}⁽¹³⁾ w tym źródeł niewykorzystywanych. Zgodnie ze Wspólną konwencją w sprawie bezpieczeństwa *gospodarowania*^{14***} wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi („wspólną konwencją”) oraz Kodeksem postępowania w zakresie bezpieczeństwa i ochrony źródeł promieniotwórczych Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA), a także aktualnymi praktykami stosowanymi w branży przemysłowej, niewykorzystywane źródła zamknięte mogą być ponownie wykorzystane, poddane recyklingowi lub unieszkodliwione. W wielu przypadkach oznacza to zwrot źródła lub zwrot sprzętu zawierającego źródło dostawcy lub producentowi, aby umożliwić przekwalifikowanie lub przerób.
- (8) Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego⁽¹⁵⁾ obejmuje gospodarowanie odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego, które mogą być radioaktywne, z pominięciem aspektów, które są typowe dla radioaktywności, gdyż kwestie te są ujęte w ramach Traktatu Euratom.
- (9) W dyrektywie Rady 2006/117/Euratom⁽¹⁶⁾ ustanowiono system Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej („wspólnotowy”) nadzoru i kontroli nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego. Dyrektywa ta została uzupełniona o zalecenie Komisji 2008/956/Euratom

^{3*} winno być: **zagrożeniami wynikającymi z** (analogicznie jak w oficjalnym tłumaczeniu tytułu dyrektywy 96/29/Euratom - *przypis PAA*).

⁽⁴⁾ Dz.U. L 159 z 29.6.1996, s. 1.

⁽⁵⁾ C-187/87 (1988 ECR s. 5013) oraz C-29/99 (2002 ECR s. I-11221)

^{6**} winno być: **zdarzenia radiacyjnego** (jak w ustawie Prawo atomowe - *przypis PAA*)

⁽⁷⁾ Dz.U. L 371 z 30.12.1987, s. 76.

^{8**} winno być: **zdarzenia radiacyjnego** (jak w ustawie Prawo atomowe - *przypis PAA*)

^{9*} winno być: **zdarzenia radiacyjnego** (jak w ustawie Prawo atomowe - *przypis PAA*)

⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 357 z 7.12.1989, s. 31.

^{11*} winno być: **zdarzenia radiacyjnego** (jak w ustawie Prawo atomowe - *przypis PAA*)

^{12**} winno być: **źródeł niekontrolowanych** (błąd tłumaczenia - *przypis PAA*)

⁽¹³⁾ Dz.U. L 346 z 31.12.2003, s. 57

^{14***} winno być: **postępowania z** (jak w oficjalnym tłumaczeniu tytułu Konwencji Wspólnej *przypis PAA*)

⁽¹⁵⁾ Dz.U. L 102 z 11.4.2006, s. 15.

⁽¹⁶⁾ Dz.U. L 337 z 5.12.2006, s. 21.

z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie kryteriów wywozu odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego do krajów trzecich⁽¹⁷⁾.

- (10) W dyrektywie Rady 2009/71/Euratom z dnia 25 czerwca 2009 r. ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych⁽¹⁸⁾ nałożono na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia i utrzymywania krajowych ram bezpieczeństwa jądrowego. Mimo że dyrektywa ta dotyczy przede wszystkim bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych, ważne jest również zapewnienie bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w tym w obiektach do ich przechowywania i trwałego składowania. Dlatego te obiekty, o których mowa zarówno w dyrektywie 2009/71/Euratom, jak i w niniejszej dyrektywie, nie powinny być obciążone niewspółmiernymi lub niepożrebnymi obowiązkami, w szczególności w odniesieniu do sprawozdawczości.
- (11) Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska⁽¹⁹⁾ ma zastosowanie do pewnych planów i programów w zakresie dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko⁽²⁰⁾.
- (12) Zalecenie Komisji 2006/851/Euratom z dnia 24 października 2006 r. w sprawie zarządzania zasobami finansowymi przeznaczonymi na likwidację instalacji jądrowych, zużytego paliwa i odpadów promieniotwórczych⁽²¹⁾ koncentruje się na adekwatności finansowania, jego bezpieczeństwie finansowym i przejrzystości, co ma na celu zapewnienie wykorzystywania funduszy jedynie do realizacji zamierzonych celów.
- (13) W szczególnych warunkach przystąpienia Litwy, Słowacji i Bułgarii do Unii Europejskiej, w sytuacji gdy niektóre elektrownie jądrowe miały zostać wcześniej wycofane z eksploatacji, Wspólnota wzięła udział w gromadzeniu środków finansowych i udziela – z zastrzeżeniem pewnych warunków – wsparcia finansowego dla niektórych projektów zamykania obiektów jądrowych, w tym w zakresie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym.
- (14) Wspólna konwencja zawarta pod auspicjami MAEA, jest instrumentem motywacyjnym i ma na celu osiągnięcie i utrzymanie w skali światowej wysokiego poziomu bezpieczeństwa w gospodarowaniu wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi przez poprawę wykorzystania środków krajowych oraz współpracy międzynarodowej.
- (15) Niektóre państwa członkowskie uczestniczyły już i zamierzają dalej uczestniczyć w zainicjowanym przez USA i Rosję programie, tzw. inicjatywie na rzecz ograniczania zagrożeń globalnych (ang. *Global Threat Reduction Initiative*), przemieszczając wypalone paliwo jądrowe z reaktorów badawczych do Stanów Zjednoczonych Ameryki i do Federacji Rosyjskiej.
- (16) W 2006 r. MAEA zaktualizowała strukturę norm i opublikowała podstawowe zasady bezpieczeństwa, które były sponsorowane wspólnie przez Wspólnotę, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju/ Agencję Energii Nuklearnej i inne organizacje międzynarodowe. Stosowanie podstawowych zasad bezpieczeństwa ułatwi stosowanie międzynarodowych norm w zakresie bezpieczeństwa i doprowadzi do większej spójności rozwiązań istniejących w poszczególnych państwach.
- (17) Po wezwaniu przez Radę do ustanowienia grupy wysokiego szczebla na poziomie UE, co zawarto w konkluzjach z dnia 8 maja 2007 r. w sprawie bezpieczeństwa jądrowego oraz bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, decyzją Komisji 2007/530/Euratom z dnia 17 lipca 2007 r. dotyczącą powołania Europejskiej Grupy Wysokiego Szczebla ds. Bezpieczeństwa Jądrowego i Gospodarowania Odpadami⁽²²⁾ ustanowiono Europejską Grupę Organów Regulacyjnych ds. Bezpieczeństwa Jądrowego (ENSREG), która ma przyczynić się do osiągnięcia celów Wspólnoty w dziedzinie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Wnioski i zalecenia ENSREG znalazły odzwierciedlenie w rezolucji Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie go-

⁽¹⁷⁾ Dz.U. L 338 z 17.12.2008, s. 69.

⁽¹⁸⁾ Dz.U. L 172 z 2.7.2009, s. 18.

⁽¹⁹⁾ Dz.U. L 156 z 25.6.2003, s. 17.

⁽²⁰⁾ Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30.

⁽²¹⁾ Dz.U. L 330 z 28.11.2006, s. 31.

⁽²²⁾ Dz.U. L 195 z 17.7.2007, s. 44.

spodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi oraz w konkluzjach Rady z dnia 10 listopada 2009 r. w sprawie sprawozdania Europejskiej Grupy Regulacyjnej ds. Bezpieczeństwa Jądrowego.

- (18) Parlament Europejski w dniu 10 maja 2007 r. przyjął rezolucję „Euratom – bilans 50 lat europejskiej polityki w zakresie energii jądrowej”, w której wezwał do przyjęcia ujednoliconych norm w zakresie postępowania z odpadami promieniotwórczymi, a także wezwał Komisję do dokonania przeglądu stosownych projektów jej wniosków ustawodawczych oraz do przedłożenia nowego wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie postępowania z odpadami promieniotwórczymi.
- (19) Mimo że określanie koszyka energetycznego leży w gestii każdego państwa członkowskiego, to wszystkie państwa członkowskie generują odpady promieniotwórcze w wyniku produkcji energii lub działalności przemysłowej, rolnej, medycznej lub badawczej lub w wyniku zamykania obiektów jądrowych lub w sytuacjach, kiedy podejmowane są działania naprawcze oraz interwencyjne.
- (20) W wyniku eksploatacji reaktorów jądrowych powstaje wypalone paliwo jądrowe. Każde państwo członkowskie może zdefiniować własną politykę w dziedzinie cyklu paliwowego. Wypalone paliwo jądrowe może być traktowane albo jako cenny zasób, który można poddać ponownemu przerobowi albo, jeżeli zostanie uznane za odpad promieniotwórczy, kierowane do bezpośredniego trwałego składowania. Bez względu na wybór opcji należy rozważyć trwałe składowanie wysokoaktywnych odpadów promieniotwórczych wydzielonych przy ponownym przerobie lub wypalonego paliwa jądrowego uznanego za odpady.
- (21) Odpady promieniotwórcze, w tym wypalone paliwo jądrowe uznane za odpady, muszą być hermetycznie zabezpieczone oraz na długi czas odizolowane od ludzi oraz środowiska ożywionego. W związku z ich swoistym charakterem, mianowicie zawartością radionuklidów wymagane są stosowne rozwiązania mające na celu ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego, w tym trwałe składowanie w odpowiednich obiektach, będących punktem końcowym. Przechowywanie odpadów promieniotwórczych, w tym przechowywanie długoterminowe, stanowi rozwiązanie tymczasowe, ale nie jest alternatywą dla trwałego składowania.
- (22) Krajowy system klasyfikacji odpadów promieniotwórczych powinien wspomagać te rozwiązania, uwzględniając w pełni konkretne rodzaje i właściwości odpadów promieniotwórczych.
- (23) Typowa koncepcja trwałego składowania odpadów nisko- lub średnioaktywnych zakłada trwałe składowanie w pobliżu powierzchni gruntu. Na poziomie technicznym panuje powszechna zgoda, że głębokie trwałe składowanie geologiczne stanowi obecnie najbezpieczniejsze i najbardziej zgodne z zasadami trwałego rozwoju rozwiązanie jako punkt końcowy w postępowaniu odpadami wysokoaktywnymi i wypalonym paliwem jądrowym uznanym za odpad. Państwa członkowskie, zachowując kompetencje w kwestii odnośnych polityk dotyczących postępowania wypalonym paliwem oraz odpadami promieniotwórczymi nisko-, średnio- lub wysokoaktywnymi, powinny w swoich politykach krajowych uwzględnić planowanie i realizację opcji trwałego składowania. Ponieważ stosowanie i rozwój obiektów trwałego składowania będzie miał miejsce przez dziesięciolecia, wiele programów uznaje konieczność utrzymania elastyczności i zdolności do adaptacji, np. aby objąć nową wiedzę dotyczącą warunków terenowych danego obiektu lub rozwój systemów trwałego składowania. Działania prowadzone w ramach platformy technologicznej na rzecz wdrożenia składowania geologicznego odpadów promieniotwórczych (IGD-TP) mogłyby ułatwić dostęp do wiedzy fachowej i technologii w tym względzie. W związku z tym rozwój techniczny systemu trwałego składowania może kierować się względami odwracalności i odzyskiwalności jako kryteriami technicznymi i eksploatacyjnymi. Jednak te kryteria nie powinny być substytutem dobrego projektowania obiektów trwałego składowania, o dających się obronić kryteriach zamknięcia. Konieczny jest kompromis, ponieważ postępowanie odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym opiera się na najnowszych zdobyczach wiedzy i techniki.
- (24) Każde państwo członkowskie powinno przyjąć etyczne zobowiązanie wobec przyszłych pokoleń do nienakładania nadmiernych obciążeń w odniesieniu do wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych, w tym wszelkich odpadów promieniotwórczych, których należy się spodziewać w związku z likwidacją istniejących obiektów jądrowych. Poprzez wdrożenie niniejszej dyrektywy państwa członkowskie wykażą, że podjęły odpowiedzialne kroki, by zapewnić osiągnięcie tego celu.
- (25) Ostateczna odpowiedzialność państw członkowskich za bezpieczeństwo gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi stanowi podstawową zasadę potwierdzoną przez wspólną konwencję. Niniejsza dyrektywa powinna wspierać wspomnianą zasadę odpowiedzialności krajowej, jak

również zasadę odpowiedzialności posiadacza zezwolenia za bezpieczeństwo gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi pod nadzorem *właściwego organu regulacyjnego*^{23*}, a także wzmocnić pozycję i niezależność *właściwego organu regulacyjnego*^{24*}.

- (26) Uznaje się, że wykorzystywanie przez *właściwy organ regulacyjny*^{25*} źródeł *promieniotwórczości*^{26**} do celów właściwego wykonywania jego zadań regulacyjnych nie narusza tej niezależności.
- (27) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby dostępne były odpowiednie środki finansowe do celów gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
- (28) Państwa członkowskie powinny ustanowić krajowe programy w celu zapewnienia transpozycji decyzji politycznych do jasno określonych przepisów dotyczących terminowego wdrożenia wszystkich etapów gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi – od ich wytworzenia aż do trwałego składowania. Krajowe programy mogą przyjąć formę jednego dokumentu referencyjnego lub zbioru dokumentów.
- (29) Zrozumiałe jest, że rozwiązania krajowe w zakresie bezpieczeństwa gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi będą stosowane w formie instrumentu prawnego, regulacyjnego lub organizacyjnego, wybór którego leży w gestii państw członkowskich.
- (30) Poszczególne etapy gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi są ściśle ze sobą powiązane. Decyzje podjęte w ramach jednego etapu mogą mieć wpływ na następny etap. W związku z powyższym podczas opracowywania programów krajowych należy uwzględnić tego rodzaju wzajemne zależności.
- (31) Przy gospodarowaniu wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi istotna jest przejrzystość. Należy ją zapewnić przez skuteczne informowanie społeczeństwa oraz stworzenie wszystkim zainteresowanym podmiotom, w tym władzom lokalnym i społeczeństwu, szans na uczestniczenie w procesie decyzyjnym zgodnie z zobowiązaniami krajowymi i międzynarodowymi.
- (32) Współpraca pomiędzy państwami członkowskimi oraz na szczeblu międzynarodowym mogłaby ułatwić i przyspieszyć podejmowanie decyzji dzięki dostępowi do wiedzy fachowej i technologii.
- (33) Niektóre państwa członkowskie są zdania, że współużytkowanie obiektów gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w tym obiektów trwałego składowania, stanowi potencjalnie korzystną, bezpieczną i racjonalną pod względem kosztów opcję, w przypadku gdy opiera się ona na porozumieniu pomiędzy zainteresowanymi państwami członkowskimi.
- (34) Dokumentacja procesu decyzyjnego w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa powinna być współmierna do zagrożeń (podejście zróżnicowane) i powinna stanowić podstawę decyzji związanych z gospodarowaniem z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Powinno to umożliwić określenie obszarów niepewności, na które należy zwrócić szczególną uwagę przy ustaleniach oceny bezpieczeństwa. Decyzje dotyczące bezpieczeństwa powinny być oparte na ustaleniach oceny bezpieczeństwa i na informacjach na temat solidności i rzetelności tej oceny i dokonanych w niej założeniach. Dlatego proces decyzyjny powinien opierać się na gromadzeniu argumentów i dowodów, które mają wykazać, że dany obiekt lub działalność związane z gospodarowaniem wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi spełniają wymaganą normę bezpieczeństwa. W przypadku konkretnego obiektu trwałego składowania dokumentacja powinna pozwalać na lepsze zrozumienie tych aspektów, które mają wpływ na bezpieczeństwo systemu trwałego składowania, w tym barier naturalnych (geologicznych) i zaprojektowanych przez człowieka, oraz oczekiwanej ewolucji systemu trwałego składowania w czasie.
- (35) Państwo członkowskie, w którym nie występuje wypalone paliwo jądrowe, nie ma w najbliższej przyszłości perspektyw występowania wypalonego paliwa jądrowego i nie prowadzi się obecnie ani nie planuje w przyszłości prowadzenia działań związanych z wypalonym paliwem jądrowym, byłoby poddane niewspółmiernemu i niepotrzebnemu obciążeniu, gdyby miało transponować i wdrażać przepisy niniejszej dyrektywy w odniesieniu do wypalonego paliwa jądrowego. Dlatego takie państwa członkowskie powinny zostać zwolnione – o ile nie podjęły decyzji o rozpoczęciu działań związanych z paliwem jądrowym – z obowiązku transpozycji i wdrażania przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących wypalonego paliwa jądrowego.

^{23*} winno być: *kompetentnego organu dozоровego (przypis PAA)*

^{24*} winno być: *kompetentnego organu dozоровego (przypis PAA)*

^{25*} winno być: *kompetentny organ dozоровy (przypis PAA)*

^{26**} winno być: *promieniotwórczych (przypis PAA)*

- (36) Traktat między rządem Republiki Słowenii a rządem Republiki Chorwacji w sprawie uregulowania statusu i innych stosunków prawnych dotyczących inwestowania, użytkowania i likwidacji elektrowni jądrowej Krško reguluje stosunek współposiadania elektrowni jądrowej. Traktat ten przewiduje wspólną odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym oraz ich trwałe składowanie. Dlatego należy wprowadzić zwolnienie z pewnych przepisów niniejszej dyrektywy, tak aby nie stwarzać przeszkód w pełnej realizacji tego dwustronnego traktatu.
- (37) Uznając, że zagrożenia *radiologiczne*^{27*} i *nieradiologiczne*^{28**} związane z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi powinny zostać uwzględnione w krajowych ramach, niniejsza dyrektywa nie obejmuje jednak zagrożeń *nieradiologicznych*^{29***}, które objęte są zakresem stosowania Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
- (38) Utrzymywanie i dalsze rozwijanie kompetencji i umiejętności w dziedzinie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi powinno – jako zasadniczy element zapewniania wysokich poziomów bezpieczeństwa – być oparte na nauce poprzez doświadczenie eksploatacyjne.
- (39) Badania naukowe i rozwój techniczny poparty współpracą techniczną pomiędzy odpowiednimi podmiotami może otworzyć perspektywy poprawy bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, a także przyczynić się do zmniejszenia ryzyka radiotoksyczności odpadów wysokoaktywnych.
- (40) Wzajemne oceny mogłyby być doskonałym sposobem budowania zaufania w gospodarowanie wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi w Unii Europejskiej w celu gromadzenia i wymiany doświadczeń i zapewniania wysokich standardów,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ 1

ZAKRES STOSOWANIA, DEFINICJE ORAZ ZASADY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsza dyrektywa ustanawia wspólnotowe ramy służące zapewnieniu odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, celem wyeliminowania tworzenia nieuzasadnionych obciążeń dla przyszłych pokoleń.
2. Zapewnia ona wprowadzenie przez państwa członkowskie odpowiednich rozwiązań krajowych gwarantujących wysoki poziom bezpieczeństwa gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, aby chronić pracowników i ogół społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego.
3. Zapewnia ona informowanie i uczestnictwo społeczeństwa w odniesieniu do gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, zwracając jednocześnie należytą uwagę na kwestie bezpieczeństwa i informacji zastrzeżonych.
4. Bez uszczerbku dla dyrektywy 96/29/Euratom, niniejsza dyrektywa uzupełnia podstawowe normy, o których mowa w art. 30 Traktatu Euratom, w zakresie bezpieczeństwa gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Artykuł 2

Zakres stosowania

1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich etapów:
- a) postępowania z wypalonym paliwem jądrowym, w przypadku gdy wypalone paliwo jądrowe powstaje w wyniku działań cywilnych;

^{27*} winno być: **radiacyjne** (przypis PAA)

^{28**} winno być: **nieradiacyjne** (przypis PAA)

^{29***} winno być: **nieradiacyjnych** (przypis PAA)

- b) postępowania z odpadami promieniotwórczymi – od ich wytworzenia do trwałego składowania – w przypadku gdy odpady promieniotwórcze powstają w wyniku działań cywilnych.

2. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do:

- a) odpadów pochodzących z przemysłu wydobywczego, które mogą być promieniotwórcze i które są objęte zakresem stosowania dyrektywy 2006/21/WE;
- b) zatwierdzonych uwolnień.

3. Artykuł 4 ust. 4 niniejszej dyrektywy nie ma zastosowania do:

- a) zwrotu niewykorzystywanych źródeł zamkniętych dostawcy lub producentowi;
- b) przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego z reaktorów badawczych do kraju, który dostarcza lub produkuje paliwa do reaktorów badawczych, przy uwzględnieniu obowiązujących umów międzynarodowych;
- c) odpadów i wypalonego paliwa jądrowego z istniejącej elektrowni Krško, jeżeli chodzi o przemieszczanie między Słowenią a Chorwacją.

4. Niniejsza dyrektywa nie wpływa na prawa państwa członkowskiego lub przedsiębiorstwa w tym państwie członkowskim do zwrotu odpadów promieniotwórczych po przerobie do ich kraju pochodzenia, w przypadku gdy:

- a) odpady promieniotwórcze mają być przemieszczone do tego państwa członkowskiego lub przedsiębiorstwa w celu przerobu; lub
- b) inny materiał ma być przemieszczony do tego państwa członkowskiego lub przedsiębiorstwa w celu przeprowadzenia odzysku odpadów promieniotwórczych.

Niniejsza dyrektywa nie wpływa na prawa państwa członkowskiego lub przedsiębiorstwa w tym państwie członkowskim, do którego wypalone paliwo jądrowe ma być przemieszczone w celu przetworzenia lub ponownego przerobu, do zwrotu do kraju pochodzenia odpadów promieniotwórczych odzyskanych w wyniku tej operacji przetworzenia lub ponownego przerobu, lub uzgodnionego ich odpowiednika.

Artykuł 3

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „zamknięcie” oznacza zakończenie prowadzenia wszelkich działań eksploatacyjnych w jakiś czas po umieszczeniu wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych w obiekcie trwałego składowania; obejmuje to również końcowe prace projektowe lub inne prace, których przeprowadzenie jest niezbędne w celu zapewnienia długoterminowego bezpieczeństwa tego obiektu;
- 2) „*właściwy organ regulacyjny*”^{30*} oznacza organ lub system organów wyznaczonych w państwie członkowskim w dziedzinie *regulacji*^{31**} bezpieczeństwa postępowania wypalonym paliwem jądrowym lub odpadami promieniotwórczymi, zgodnie z art. 6;
- 3) „trwałe składowanie” oznacza umieszczenie wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych w obiekcie bez zamiaru ponownego ich wydobycia;
- 4) „obiekt trwałego składowania” oznacza dowolny obiekt lub instalację, których głównym celem jest trwałe składowanie odpadów promieniotwórczych;
- 5) „zezwoleństwo” oznacza każdy dokument urzędowy wydany na mocy jurysdykcji państwa członkowskiego do celów prowadzenia wszelkiego rodzaju działalności związanych z gospodarowaniem wypalonym paliwem jądrowym lub odpadami promieniotwórczymi, lub w celu przypisania odpowiedzialności za lokalizację, projektowanie, budowę, rozruch, eksploatację, likwidację lub zamknięcie obiektu gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym lub obiektu gospodarowania odpadami promieniotwórczymi;
- 6) „posiadacz zezwoleństwa” oznacza osobę prawną lub fizyczną ponoszącą całkowitą odpowiedzialność za wszelkie działania lub obiekty związane z gospodarowaniem wypalonym paliwem jądrowym lub odpadami promieniotwórczymi wymienione w zezwoleniu;

^{30*} winno być: **kompetentny organ dozoru** (przypis PAA)

^{31**} winno być: **dozoru** (przypis PAA)

- 7) „odpady promieniotwórcze” oznaczają materiały promieniotwórcze w stanie lotnym, ciekłym lub stałym, których dalsze wykorzystanie nie jest przewidywane ani rozważane ani przez państwo członkowskie, ani przez osobę prawną lub fizyczną, której decyzja została zatwierdzona przez państwo członkowskie, i podlegające, jako odpady promieniotwórcze, kontroli sprawowanej przez właściwy organ dozoru zgodnie z ramami ustawodawczymi i regulacyjnymi danego państwa członkowskiego;
- 8) „gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi” oznacza wszelkie działania, które są związane z użytkowaniem, przetwarzaniem wstępnym, przetwarzaniem, kondycjonowaniem, przechowywaniem lub trwałym składowaniem odpadów promieniotwórczych, z wyłączeniem transportu poza terenem obiektu;
- 9) „obiekt gospodarowania odpadami promieniotwórczymi” oznacza każdy obiekt lub instalację, których głównym celem jest gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi;
- 10) „**ponowny**^{32*} przerób” oznacza proces lub działanie zmierzające do wydobycia materiałów rozszczepialnych i paliworodnych z wypalonego paliwa jądrowego w celu ich dalszego wykorzystania;
- 11) „wypalone paliwo jądrowe” oznacza paliwo jądrowe, które zostało napromieniowane w rdzeniu reaktora, a następnie trwale z niego usunięte; wypalone paliwo jądrowe może być uznane za zasób użyteczny, który może zostać poddany ponownemu przerobowi, albo może zostać przeznaczone do trwałego składowania, jeżeli zostanie uznane za odpady promieniotwórcze;
- 12) „gospodarowanie wypalonym paliwem jądrowym” oznacza wszelkie działania, które są związane z użytkowaniem, przechowywaniem, ponownym przerobem lub trwałym składowaniem wypalonego paliwa jądrowego, z wyłączeniem transportu poza terenem obiektu;
- 13) „obiekt gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym” oznacza każdy obiekt lub instalację, których głównym celem jest gospodarowanie wypalonym paliwem jądrowym;
- 14) „przechowywanie” oznacza przetrzymywanie wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych w obiekcie z zamiarem ponownego ich wydobycia.

Artykuł 4

Zasady ogólne

1. Państwa członkowskie ustanawiają i prowadzą krajowe polityki w zakresie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Bez uszczerbku dla art. 2 ust. 3, każde państwo członkowskie ponosi ostateczną odpowiedzialność za gospodarowanie wygenerowanym w nim wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

2. W przypadku gdy odpady promieniotwórcze lub wypalone paliwo jądrowe są przemieszczane w celu *przerobu*^{33**} lub *ponownego*^{34*} przerobu do państwa członkowskiego lub państwa trzeciego, ostateczna odpowiedzialność za bezpieczne i odpowiedzialne trwałe składowanie tych materiałów – w tym wszelkich odpadów będących produktami ubocznymi – spoczywa na tym państwie członkowskim lub państwie trzecim, z którego wysłano ten materiał promieniotwórczy.

3. Polityki krajowe opierają się na wszystkich następujących zasadach:

- a) generowanie odpadów promieniotwórczych jest utrzymywane na najniższym rozsądnie wykonalnym poziomie, zarówno pod względem aktywności, jak i ilości, przy użyciu odpowiednich środków projektowych oraz praktyk w zakresie eksploatacji i likwidacji, w tym recyklingu i ponownego wykorzystania materiałów;
- b) uwzględniane są wzajemne zależności pomiędzy wszystkimi etapami generowania wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych oraz gospodarowania nimi;
- c) wypalone paliwo jądrowe i odpady promieniotwórcze są objęte bezpiecznym gospodarowaniem, także w perspektywie długoterminowej, z zastosowaniem elementów bezpieczeństwa biernego;
- d) stosowanie środków opiera się na podejściu zróżnicowanym;

^{32*} należy usunąć: **ponowny** (przypis PAA)

^{33**} winno być: **przetworzenia** (przypis PAA)

^{34*} należy usunąć: **ponownego** (przypis PAA)

- e) koszty gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi są ponoszone przez te podmioty, które wygenerowały te materiały;
- f) w odniesieniu do wszystkich etapów gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi stosowany jest oparty na dowodach i udokumentowany proces decyzyjny.

4. Odpady promieniotwórcze są trwale składowane w tym państwie członkowskim, w którym zostały wygenerowane, chyba że do momentu dokonywania przemieszczenia weszło w życie porozumienie zawarte między danym państwem członkowskim a innym państwem członkowskim lub państwem trzecim w sprawie użytkowania obiektu trwałego składowania w jednym z nich, z uwzględnieniem kryteriów ustalonych przez Komisję zgodnie z art. 16 ust. 2 dyrektywy 2006/117/Euratom.

Przed przemieszczeniem do państwa trzeciego państwo członkowskie wywożące informuje Komisję o treści każdego takiego porozumienia i podejmuje uzasadnione działania, aby się upewnić, że:

- a) kraj przeznaczenia zawarł ze Wspólnotą umowę obejmującą gospodarowanie wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi lub jest stroną Wspólnej konwencji w sprawie bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi („wspólna konwencja”);
- b) w kraju przeznaczenia istnieją programy gospodarowania z odpadami promieniotwórczymi oraz ich trwałego składowania reprezentujące wysoki poziom bezpieczeństwa, a ich cele są równoważne celom ustanowionym w niniejszej dyrektywie; oraz
- c) obiekt trwałego składowania w kraju przeznaczenia ma zezwolenie na przemieszczenie odpadów promieniotwórczych, działa przed dokonaniem przemieszczenia i jest zarządzany zgodnie z wymogami ustanowionymi w ramach programu gospodarowania odpadami promieniotwórczymi oraz ich trwałego składowania kraju przeznaczenia.

ROZDZIAŁ 2

OBOWIĄZKI

Artykuł 5

Ramy krajowe

1. Państwa członkowskie ustanawiają i utrzymują krajowe ramy ustawodawcze, regulacyjne i organizacyjne („ramy krajowe”) w zakresie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w których obrębie przydziela się obowiązki i zapewnia koordynację między właściwymi kompetentnymi organami. Ramy krajowe zawierają wszystkie z następujących elementów:

- a) krajowy program wdrażania polityki w zakresie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
- b) krajowe ustalenia dotyczące bezpieczeństwa gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. W gestii państw członkowskich pozostaje określanie sposobu ich przyjmowania oraz instrumentów ich realizacji;
- c) *system udzielania zezwoleń na prowadzenie działalności związanej z gospodarowaniem wypalonym paliwem i odpadami promieniotwórczymi dla obiektów lub obydwa, obejmujący zakaz prowadzenia działalności w zakresie gospodarowania wypalonym paliwem lub odpadami promieniotwórczymi, eksploatacji obiektu gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym lub odpadami promieniotwórczymi bez odpowiedniego zezwolenia lub obydwu oraz – w odpowiednich przypadkach – nakładanie warunków odnoszących się do dalszego zarządzania daną działalnością, danym obiektem obydwu;*^{35*}
- d) system właściwej kontroli, system zarządzania, inspekcje ze strony organów *regulacyjnych*^{36*}, obowią-

^{35*} wadliwe tłumaczenie, winno być: **system udzielania zezwoleń w odniesieniu do działalności lub do obiektów związanych z postępowaniem z wypalonym paliwem albo odpadami promieniotwórczymi lub do obydwu tych kategorii, obejmujący możliwość zakazu prowadzenia działalności w zakresie postępowania z wypalonym paliwem albo odpadami promieniotwórczymi, lub zakazu eksploatacji bez odpowiedniego zezwolenia obiektu postępowania z wypalonym paliwem jądrowym albo odpadami promieniotwórczymi lub zakazu obydwu, oraz – w odpowiednich przypadkach – nakładania warunków dalszego postępowania z daną działalnością, danym obiektem lub obydwoma tymi kategoriami** (tekst wg tłumaczenia PAA)

^{36*} winno być: **dozoru** (przypis PAA)

zek prowadzenia dokumentacji i sprawozdawczości dotyczącej działalności lub obiektów *albo obu tych kategorii*^{37**} związanych z gospodarowaniem wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w tym odpowiednie środki regulujące objekty trwałego składowania po zamknięciu;

- e) *działania regulacyjno-wykonawcze, obejmujące* ^{38***} zawieszenie prawa do prowadzenia działalności oraz zmianę, wygaśnięcie lub cofnięcie zezwolenia, a także wymogi – w odpowiednich przypadkach – odnośnie do alternatywnych rozwiązań prowadzących do podwyższenia bezpieczeństwa;
- f) nałożenie odpowiedzialności na podmioty uczestniczące w poszczególnych etapach postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Ramy krajowe nakładają w szczególności główną odpowiedzialność za wypalone paliwo jądrowe i odpady promieniotwórcze na te podmioty, które je generują lub – w szczegółowo określonych okolicznościach – na posiadacza zezwolenia, na którego tę odpowiedzialność nałożyły właściwe podmioty;
- g) wymogi krajowe dotyczące informowania i uczestnictwa społeczeństwa;
- h) system(-y) finansowania gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi zgodnie z art. 9.

2. Państwa członkowskie zapewniają utrzymywanie i, w odpowiednich przypadkach, usprawnianie ram krajowych, z uwzględnieniem doświadczeń eksploatacyjnych, nowych punktów widzenia wynikających z procesu decyzyjnego, o którym mowa w art. 4 ust. 3 lit. f), oraz rozwoju badawczo-technologicznego w odnośnej dziedzinie.

Artykuł 6

Właściwy organ regulacyjny^{39*}

1. Każde państwo członkowskie ustanawia i utrzymuje *właściwy organ regulacyjny*^{40*} w dziedzinie bezpieczeństwa gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby *właściwy organ regulacyjny*^{41*} był funkcjonalnie oddzielony od wszelkich innych podmiotów lub organizacji zaangażowanych w promowanie lub wykorzystywanie energii jądrowej lub materiałów promieniotwórczych, w tym w produkcję energii elektrycznej oraz zastosowania izotopów promieniotwórczych, lub w gospodarowanie wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, tak by przy wykonywaniu przezeń funkcji regulacyjnej zapewnić jego faktyczną niezależność od niepożądanych wpływów.

3. Państwa członkowskie zapewniają *właściwemu organowi regulacyjnemu* ^{42*} uprawnienia oraz zasoby ludzkie i finansowe niezbędne do wypełniania jego obowiązków związanych z ramami krajowymi opisanymi w art. 5 ust. 1 lit. b), c), d) i e).

Artykuł 7

Posiadacze zezwoleń

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby główna odpowiedzialność za bezpieczeństwo obiektów gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi lub działań z nimi związanych spoczywała na posiadaczu zezwolenia. Odpowiedzialność ta nie może być delegowana.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby obowiązujące ramy krajowe nakładały na posiadaczy zezwolenia obowiązek – realizowany pod kontrolą *regulacyjną właściwego organu regulacyjnego*^{43*} – regularnej oceny i weryfikacji oraz stałego poprawiania, w rozsądnie osiągalnym zakresie, bezpieczeństwa danego obiektu gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi lub działalności z nimi związanej, w sposób systematyczny i możliwy do zweryfikowania. Powyższe osiąga się za pomocą odpowiedniej oceny bezpieczeństwa, innych argumentów i dowodów.

^{37**} tłumacz pominął ten fragment tekstu w oryginale angielskim (przypis PAA)

^{38***} winno być: *nakładanie sankcji, obejmujących* (przypis PAA)

^{39*} winno być: *Kompetentny organ dozoru* (przypis PAA)

^{40*} winno być: *kompetentny organ dozoru* (przypis PAA)

^{41*} winno być: *kompetentny organ dozoru* (przypis PAA)

^{42*} winno być: *kompetentnemu organowi dozoru* (przypis PAA)

^{43*} winno być: *dozorową kompetentnego organu dozoru* (przypis PAA)

3. Jako część procesu udzielania zezwolenia w odniesieniu do danej działalności lub danego obiektu wykazywanie bezpieczeństwa obejmuje rozwój i prowadzenie tej działalności oraz rozwój, eksploatację i likwidację tego obiektu lub zamknięcie obiektu trwałego składowania, a także fazę następującą po zamknięciu obiektu trwałego składowania. Zakres, w którym należy wykazać bezpieczeństwo, jest współmierny do stopnia złożoności działalności oraz wielkości zagrożeń związanych z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym oraz danym obiektem lub daną działalnością. Proces udzielania zezwoleń przyczynia się do bezpieczeństwa obiektu lub działalności w czasie normalnych warunków eksploatacyjnych, przewidywanych odchyłeń od normalnych warunków eksploatacji oraz awarii projektowych. Daje ono wymagane przekonanie o bezpieczeństwie danego obiektu lub danych działań. Należy wprowadzić środki mające na celu zapobieganie awariom i łagodzenie skutków awarii, w tym sprawdzanie barier fizycznych oraz stosowanych przez posiadacza zezwolenia procedur administracyjnych w zakresie ochrony, które musiałyby nie zadziałać, zanim pracownicy i społeczeństwo zostaliby w znaczącym stopniu poszkodowani przez promieniowanie jonizujące. Powyższe podejście identyfikuje i redukuje obszary niepewności.

4. Państwa członkowskie zapewniają, aby zgodnie z ramami krajowymi posiadacze zezwolenia mieli obowiązek ustanawiania i wdrażania zintegrowanych systemów zarządzania, w tym zapewniania jakości, które w całości gwarantują gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi przynajmniej priorytetowe znaczenie bezpieczeństwu, i, aby systemy te były regularnie weryfikowane przez właściwy organ dozoru.

5. Państwa członkowskie zapewniają, aby zgodnie z ramami krajowymi posiadacze zezwoleń mieli obowiązek zapewniania i utrzymywania środków finansowych i zasobów ludzkich odpowiednich do celów wypełniania obowiązków związanych z bezpieczeństwem gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, określonych w ust. 1–4.

Artykuł 8

Wiedza fachowa i umiejętności

Państwa członkowskie zapewniają, by zgodnie z ramami krajowymi wszystkie podmioty miały obowiązek zapewnienia swojemu personelowi edukacji i szkolenia, a także działań badawczo-rozwojowych zaspokajających potrzeby programu krajowego w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, aby umożliwić uzyskanie, utrzymanie i dalszy rozwój potrzebnej wiedzy fachowej i umiejętności.

Artykuł 9

Środki finansowe

Państwa członkowskie zapewniają, aby ramy krajowe nakładały wymóg dostępności wystarczających środków pieniężnych w przypadku gdy okażą się one potrzebne do celów realizacji programów krajowych, o których mowa w art. 11, w szczególności w zakresie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, z należytym uwzględnieniem odpowiedzialności podmiotów generujących wypalone paliwo jądrowe i odpady promieniotwórcze.

Artykuł 10

Przejrzystość

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby niezbędne informacje dotyczące gospodarowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi były podawane do wiadomości pracowników i ogółu społeczeństwa. Obowiązek ten obejmuje zapewnienie, aby właściwy organ dozoru informował społeczeństwo w zakresie swoich kompetencji. Informacje są udostępniane publicznie zgodnie z przepisami krajowymi i zobowiązaniami międzynarodowymi, pod warunkiem że nie narusza to innych interesów, jak np. – między innymi – związanych z *bezpieczeństwem*^{44*}, uznanych w przepisach krajowych lub w zobowiązaniach międzynarodowych.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby społeczeństwo miało niezbędne możliwości efektywnego uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji w sprawach związanych z gospodarowaniem wypalonym paliwem

^{44*} winno być: *ochroną fizyczną* (przypis PAA)

jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, zgodnie z prawodawstwem krajowym lub zobowiązaniami międzynarodowymi.

Artykuł 11

Programy krajowe

1. Każde państwo członkowskie zapewnia wdrażanie swojego programu krajowego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi („program krajowy”), obejmującego wszystkie typy wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych podlegających jego jurysdykcji, jak również wszystkie etapy gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi – od ich wygenerowania aż do trwałego składowania.
2. Każde państwo członkowskie dokonuje regularnego przeglądu i aktualizacji swojego programu krajowego z uwzględnieniem – w odpowiednich przypadkach – postępu technicznego i naukowego, a także zaleceń, wyciągniętych wniosków i dobrych praktyk przedstawionych w ocenach **wzajemnych**^{45**}.

Artykuł 12

Treść programów krajowych

1. Programy krajowe określają, jak państwa członkowskie zamierzają wdrażać swoje krajowe polityki, o których mowa w art. 4, w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, tak aby zapewnić realizację celów niniejszych dyrektywy, oraz obejmują wszystkie z następujących elementów:

- a) ogólne cele krajowej polityki państwa członkowskiego w odniesieniu do gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym oraz odpadami promieniotwórczymi;
- b) znaczące etapy realizacji i jasno określone ramy czasowe do osiągnięcia tych etapów realizacji w świetle podstawowych celów programu krajowego;
- c) rejestr wszelkiego wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych oraz prognozy dotyczące przyszłych ilości, także ilości pochodzących z likwidacji wyraźnie wskazując lokalizację i ilość odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego, zgodnie z odpowiednią klasyfikacją odpadów promieniotwórczych;
- d) koncepcje lub plany i rozwiązania techniczne w odniesieniu do gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym oraz odpadami promieniotwórczymi od ich wygenerowania aż do trwałego składowania;
- e) koncepcje lub plany w odniesieniu do okresu po zamknięciu obiektu trwałego składowania, w tym wskazanie, przez jaki czas utrzymywane będą odpowiednie kontrole, jak również jakie środki zostaną zastosowane, aby zachować na dłużej wiedzę na temat danego obiektu;
- f) działania badawcze, rozwojowe i demonstracyjne, które są niezbędne do wdrożenia rozwiązań w zakresie gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
- g) obowiązek w odniesieniu do wdrażania programu krajowego oraz najważniejsze wskaźniki wykonania zadań służących monitorowaniu postępów wdrażania;
- h) ocenę kosztów programu krajowego oraz zasadnicze podstawy i założenia tej oceny, która musi obejmować rozkład kosztów w czasie;
- i) obowiązujące rozwiązania finansowe;
- j) politykę lub proces przejrzystości, o której mowa w art. 10;
- k) umowę(-y), jeżeli istnieje(-a), zawartą(-e) z danym państwem członkowskim lub państwem trzecim w sprawie gospodarowania paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w tym w sprawie użytkowania obiektów trwałego składowania.

2. Program krajowy wraz z polityką krajową mogą być zamieszczone w jednym dokumencie lub w różnych dokumentach.

^{45**} chodzi tutaj o oceny z międzynarodowych przeglądów **eksperckich peer reviews** (przypis PAA)

Artykuł 13

Powiadamianie

1. Państwa członkowskie powiadają Komisję o swoich programach krajowych oraz o wszelkich późniejszych istotnych zmianach do nich.
2. W terminie sześciu miesięcy od daty powiadomienia Komisja może zwrócić się o wyjaśnienia lub wyrazić swoją opinię na temat tego, czy treść programów krajowych jest zgodna z art. 12.
3. W terminie sześciu miesięcy od daty otrzymania odpowiedzi Komisji państwa członkowskie przedkładają wyjaśnienia, o które prosiła Komisja, lub informują o wszelkich zmianach programów krajowych.
4. Podejmując decyzję w sprawie przyznania finansowej lub technicznej pomocy wspólnotowej w odniesieniu do obiektów lub działań związanych z gospodarowaniem wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, Komisja uwzględni wyjaśnienia państw członkowskich oraz postępy w realizacji programów krajowych.

Artykuł 14

Sprawozdawczość

1. Państwa członkowskie składają Komisji sprawozdanie z wdrażania niniejszej dyrektywy po raz pierwszy od dnia 23 sierpnia 2015 r., a następnie co trzy lata, wykorzystując przeglądy i sprawozdawczość w ramach wspólnej konwencji.
2. Na podstawie sprawozdań państw członkowskich Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie:
 - a) sprawozdanie z postępów we wdrażaniu niniejszej dyrektywy; oraz
 - b) rejestr odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego znajdujących się na terytorium Wspólnoty, jak również prognozy na przyszłość.
3. Okresowo, a przynajmniej raz na 10 lat, państwa członkowskie przeprowadzają samooceny swoich ram krajowych, **właściwego organu regulacyjnego**^{46*}, krajowego programu i jego wdrażania, a także organizują międzynarodową ocenę **wzajemną**^{47**} swoich ram krajowych, **właściwego organu regulacyjnego**^{48*} kompetentnego organu dozoru lub programu krajowego, mając na uwadze zapewnienie osiągnięcia wysokich norm bezpieczeństwa w dziedzinie bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Rezultaty wszelkich ocen wzajemnych przekazuje się Komisji i innym państwom członkowskim; mogą one być udostępnione społeczeństwu, jeżeli nie stoi to w konflikcie z kwestiami **bezpieczeństwa**^{49***} i informacji zastrzeżonych.

ROZDZIAŁ 3

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 15

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy przed dniem 23 sierpnia 2013 r. Niezwłocznie informują one o tym Komisję. Środki te przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odesłanie do niniejszej dyrektywy lub odesłanie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odesłania określone są przez państwa członkowskie.
2. Obowiązek transpozycji i wprowadzenia w życie przepisów niniejszej dyrektywy, które dotyczą wypalonego paliwa jądrowego, nie mają zastosowania do Cypru, Danii, Estonii, Irlandii, Łotwy, Luksemburga i Malty, tak długo, jak długo państwa te postanowią nie prowadzić jakiegokolwiek działalności związanej z paliwem jądrowym.

^{46*} winno być: **kompetentnego organu dozoru** (przypis PAA)

^{47**} winno być: **ekspercką** (przypis PAA)

^{48*} winno być: **kompetentnego organu dozoru** (przypis PAA)

^{49***} winno być: **ochrony fizycznej** (przypis PAA)

3. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą oraz każde kolejne zmiany tych przepisów.

4. Państwa członkowskie powiadamiają po raz pierwszy Komisję o treści swojego programu krajowego obejmującego wszystkie elementy określone w art. 12 możliwie jak najszybciej, ale nie później niż dnia 23 sierpnia 2015 r.

Artykuł 16

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 17

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 19 lipca 2011 r.

W imieniu Rady
M. SAWICKI
Przewodniczący